ISSN 1814–4357

Дачникам садівникам городникам

Щомісячний виробничо-практичний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№6 (270) Червень 2011

У літню спеку – під краплинною росою

Інжир лікує серце та відновлює сили

Вирощування кролів

Консенто®

Нове рішення в захисті томатів та картоплі від хвороб

Фітофтороз томатів та картоплі залишається найбільш серйозною проблемою для виробництва цих культур, адже збудник здатен швидко пристосовуватись до традиційних фунгіцидів. Сучасне сільське господарство потребує рішень, які забезпечують надійний захист врожаю і водночас відповідають вимогам безпеки для споживачів і середовища.

Для цього чудово підходить новий препарат ТМ «Байєр Гарден» — Консенто®.

Консенто® — зручний у використанні концентрат суспензії, який поєднує два активних компоненти – відомий **пропамокарб**, добре знайомий споживачам у препаратах **Превікур®**, **Татту®**, **Інфініто®** чудовий системний профілактичний засіб, що має властивості стимулятора росту рослин, і інноваційний **фенамідон**.

Фенамідон має абсолютно новий механізм дії на патогена, що й пояснює його високу активність в порівнянні з традиційними засобами захисту рослин.

Найкращі фунгіцидні якості фенамідон демонструє під час профілактичного застосування, діючи на ранні стадії розвитку патогена — рухомі зооспори, інцистування, утворення зооспорами або конідіями ростковї трубки. Речовина має високу спорідненість з восковим шаром листя, і утворює в поверхневих тканинах міцний захисний екран. До того ж вона має високу трансламінарну рухомість, що дозволяє захищати протилежний бік листя і новоутворені частини рослин. Для досягнення максимального профілактичного і частково лікуючого ефекту бажано використовувати блочні обприскування — 2-3 рази поспіль з інтервалом 7-10 днів.

Специфічний механізм дії зумовлює широкий спектр вразливих патогенів. Ця особливість набуває дедалі важливішого значення, оскільки загальне потепління клімату створило привабливі умови для розвитку такої хвороби, як **альтернаріоз**.

Складність боротьби з ним полягає в тому, що розвиток **альтернаріозу** відрізняється від розвитку **фітофторозу**.

Тому доводиться використовувати в системі захисту різноспрямовані препарати — окремо проти кожного патогена.

Універсальність дії фенамідону в цьому сенсі не має рівних. Він впевнено контролює не тільки **фітофтороз**, але й **альтернарію**, дозволяючи «вбити одним пострілом двох зайців». Тим більше, в останні роки спостерігається тенденція одночасної прояви обох захворювань.

Наявність у складі препарата **Консенто®** пропамокарбу запобігає виникненню стійкості у патогенів, додає можливостей системної дії і стимулює ріст рослин.

Фітофтороз томатів

Фітофтороз картоплі

Альтернаріоз томатів

Консенто® зареєстрований в Україні на наступних культурах:

- **томати** - фітофтороз і альтернаріоз;
- **цибуля** – несправжня борошниста роса (пероноспороз);
- **картопля** – фітофтороз і альтернаріоз.

Приготування робочого розчину: 20 мл препарату розвести в 5 літрах води. Цього робочого розчину достатньо для обробки 1 сотки картоплі,томатів або цибулі.

Обробку слід проводити за допомогою ранцевого обприскувача як тільки кліматичні умови стануть сприятливими для розповсюдження інфекції.

Першу обробку необхідно провести за 5-6 днів до висадження розсади томатів у поле, а картоплі — за 7-10 днів до початку бутонізації (тобто перше обприскування необхідно провести профілактично до розвитку хвороби). Друге обприскування на томатах проводять через 7-10 днів після висадження розсади у відкритий ґрунт, третє — з появою захворювання на ранній картоплі. Друге обприскування на картоплі — на початку появи захворювання (звичайно в період бутонізації-початок цвітіння картоплі), третє — через 12-14 днів.

Пізні обприскування картоплі наприкінці вегетації препаратом **Консенто®** запобігають зараженню фітофторозом бульб, що дуже важливо для якісного зберігання.

Останню обробку проводити не пізніше ніж за 14 днів до збирання врожаю

Для приватного використання пропонуються наступні упаковки: **10 мл** — пластикова капсула «монодоза» в полімерному пакеті, для захисту 0,5 сотки картоплі або томатів; **100 мл** та **500 мл** — флакони, відповідно на 5 та 25 соток.

Довідки цілодобово:
0 800 500 188
(по Україні дзвінки з стаціонарних телефонів безкоштовні)

www.zelenysvit.com

Ми допоможемо.

На правах реклами

Дім·сад·город

ISSN 1814–4357

№6 (270) 2011 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

У літню спеку — під краплинною росою

За останні 5–6 років ми випробували кілька технологій вирощування перцю. Здавалося б, куди кращий спосіб постачання кореневої системи перцю водою, ніж полив зрошенням? Спочатку споруджували арикову систему, де по арику (канавці) пускали воду, а сам перець був висаджений нагорі гребеня. Але потім вирішили, що, по-перше, це дуже трудомісткий спосіб, по-друге, неощадлива витрата води. З підвищенням температури пекучого літа цей спосіб не виправдав себе через швидке випаровування води з відкритої поверхні канавок.

Вирішили перейти на мульчування. У цьому випадку як мульчу використовували крупно порізану солому. Таким способом коренева система була захищена від сонячного перегрівання з одночасним поливом по мульчі, крім того, це запобігало проростанню бур'янів через товстий шар мульчі. Цей спосіб можна було б застосовувати й далі, але дефіцит великої соломи на полях змусив шукати більш раціональний вихід використання води й соломи.

У газеті "Сільський вісник" №4 за 2010 рік була розміщена схема краплинного поливу й наданий каталог цін щодо придбання її комплектуючих. Ми вирішили випробувати цей спосіб поливу. Придбали всі його комплектуючі деталі, садовий шланг і великий бак для води. На все це витратили близько 1200 гривень.

За краплинного поливу передбачено розміщення отворів на самій стрічці строго через кожні 30 см. Це означає, що краплинним поливом забезпечується кожний корінь (діаметр зволоження з однієї крапельниці 30–40 см). Ми вирішили проекспериментувати і висадили розсаду перців відразу в два ряди з проміжками в 25–30 см. У цей проміжок проклали стрічку на поверхні грядки крапельницями догори. Не ризикнули присипати землею, щоб стрічка не розплющилася ґрунтом. Тепер кожний отвір поливає відразу два кущі. Наступні пари рядів розміщували через 1,5 м з урахуванням того, що посередині цього проміжку висівали по три ряди загущеної кукурудзи з міжряддями 6–7 см (ця "стіна" у 20 см виключає перезапилення сортів). Кожну пару рядків саджали розсадою одного сорту.

На 100 м краплинної стрічки припадає 330 отворів, які захищені спеціальними стулками від потрапляння в них комах і землі. Під тиском води вони відкриваються, а, коли припиняється надходження води, закриваються. У стрічці постійно перебуває вода. По закінченні сезону воду зі стрічки випустили й змотали в рулон для зберігання до нового сезону.

Приєднуємо краплинну стрічку до садового шланга (нарізаний на відрізки по ширині грядок) Т-подібним трійником. На іншому кінці кожного рукава робимо заглушку, тому що пропоноване загинання стрічки удвічі з надягнутою смужкою погано "утримує" воду. У комплекті не передбачене герметичне кріплення рукава до трійника. Довелося додатково застосувати намотування клочча на трійник, а потім, надягнувши стрічку, затиснути її кріплення хомутиком.

Загальний шланг йде до ємкості, встановленої на

Алекс.

Щедра грядка

Самоцвіт.

висоті 2 м, через фільтр очищення, прикріплений перехідником (30 см) після крана, що йде від ємкості з водою. Краном контролюємо тиск подачі води.

Нам дуже сподобався краплинний полив. Він має кілька переваг. Насамперед, кількаразове використання всіх складових частин. За такого поливу біля куща не утворюється сольова пляма, як при поливі з кухля. На глибині 10–30 см вода по капілярах поширюється на більшу площу й полив виходить суцільний, а не розливається калюжою на поверхні. І найголовніша перевага краплинного поливу – економія часу. Під час поливу можна зайнятися іншою роботою або навіть відпочивати.

З огляду на висоту й розкидистість куща сортів ***Червоний гігант*** та ***Маринкин язичок*** висадили їх тільки в один ряд уздовж краплинної стрічки й відразу підв'язували до опори. Коли почали зав'язуватися плоди, кущі були перевантажені, гілки прогиналися, отож довелося видаляти зайві зав'язі, де їх було забагато. Такого врожаю ми й не очікували.

Славний удався врожай перцю із сортів ***Бонетта, Зоржа, Мира***. Жовті плоди у сортів ***Олівія*** і ***Патриція, Афродіта***, а – товстостінні червоні у сортів ***Алекс, Каліфорнійське диво, Лєна, Фатима*** радують солодкими, соковитими й ароматними плодами.

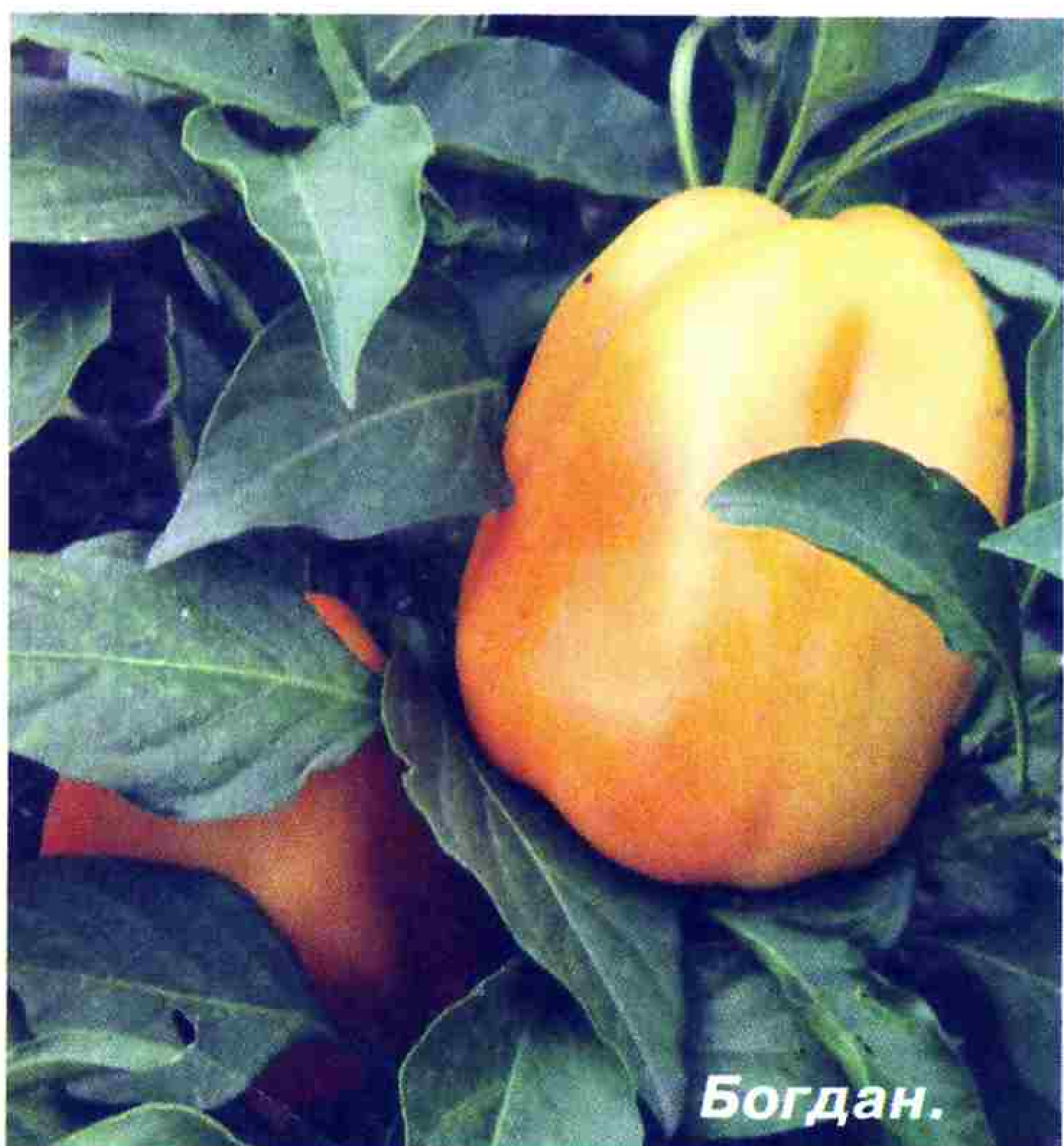
З краплинним поливом ми вирощували ранні сорти ***Анастасія, Атлант, Богдан, Самоцвіт, Золотий фазан*** і середньостиглі – ***Вероніка, Людмила, Мерседес, Богатир, Паприка, Подарунок Молдови, Світ Чоколіт, Бузковий туман, Англійський чобіт*** та ін.

У кожного сорту своєрідна форма й забарвлення плода. Дивовижних розмірів плоди у сортів ***Паприка, Англійський чобіт, Патриція*** і ***Червоний гігант***, їхня довжина сягає 25–28 см. Вважаю великоваговиками моєї колекції сорти ***Червоний гігант, Афродіта, Золотий фазан, Вероніка, Англійський чобіт, Каліфорнійське диво*** й, звичайно ж, ***Маринкин язичок*** (плід має форму язика і його верхівка – це третина плода, заповнена смачною м'якоттю). Маса їхніх плодів коливається від 300 г до 1 кг, а навколоплідна стінка має товщину 8–10 мм.

Алєнький цвєточек.

Поглянемо на сорт ***Самоцвіт***. Його плоди достигають найпершими з-поміж перелічених. Забарвлення змінюється від ясно-жовтого до оранжево-рожевого, червоного й навіть багряного. Або ***Бонетта*** – кремовий колір переходить у червоний.

Сорт перцю ***Лайлак-Белл*** має великі, масою до 400 г плоди, що змінюють забарвлення до темно-фіолетового й темно-вишневого, а в розрізі м`якоть стиглого плода темно-червона.

Богдан.

Цитрина.

Вероніка.

Не зрівняється по кольорах плодів сорт ***Світ Чоколіт*** з ніяким іншим сортом. Плоди його важать до 200 г, темно-зелені, до моменту дозрівання набувають шоколадного забарвлення, а м'якоть зсередини, напрочуд, червона.

Перець сорту Цитрина за формою й кольором нагадує сорт ***Богдан***, тільки Богдан росте верхівкою догори й при розрізі він пахучіший.

Дивні за своєю формою плоди у сорту ***Патриція*** (200 г). По всій довжині однакова ширина, до верхівки ледве звужена. Ну, а на колір як лимон, з жовтою ароматною м'якоттю.

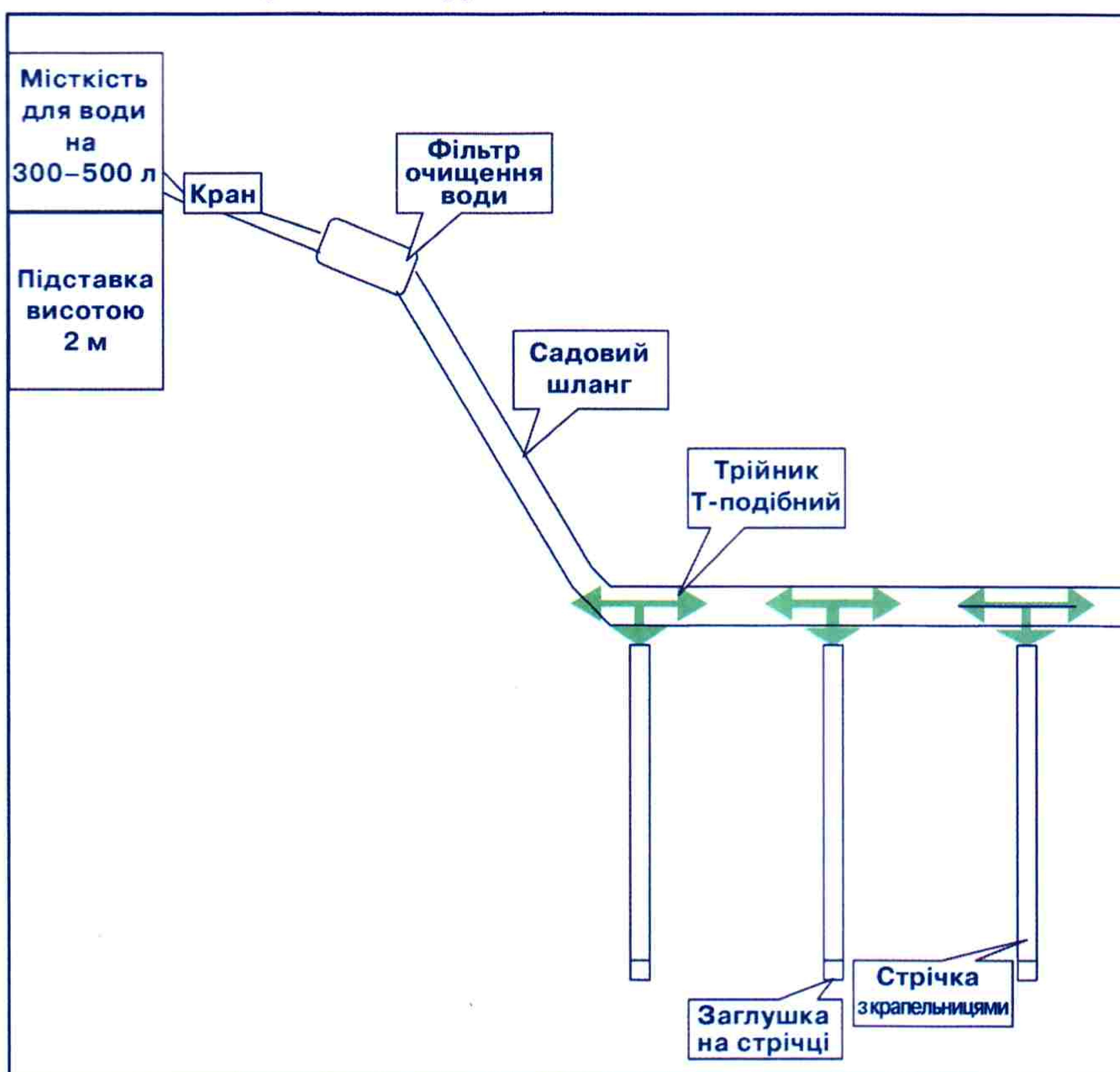
Сорти ***Паприка*** й ***Патриція*** використовуються для сушіння (тонка м'якоть легко піддається сушінню) з наступним перемеленням у порошок, який використовують у виробництві смакових приправ до чіпсів, сухарів тощо.

Сорти гострого перцю ***Український, Баранячий ріг, Гігант Китаю, Кайєнський*** і ***Алжирський*** знаходять застосування як у народній медицині (для приготування настоянок і мазей), так і в кулінарії (всілякі соуси, кетчупи, аджика, цілоплідне сушіння, консервування й використання як спецій, що поліпшують апетит).

Декоративна форма плода дуже гострого перцю ***Алєнький цвєточек***, що має форму дзвіночка, викликає замилування як чудовий витвір природи й людини. Його можна вирощувати як у відкритому ґрунті, так і в приміщенні.

Мініатюрними пекучими плодами масою 5 г і "калейдоскопом" забарвлення плодів – жовтого, червоного і фіолетового володіє перець кімнатний гострий **Конфетті.** При дозріванні всі плоди червоніють. Він успішно дозріває й на грядці.

СХЕМА РОЗМІЩЕННЯ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ КРАПЛИННОГО ПОЛИВУ

Ми вирощуємо тільки сортові перці, від яких одержуємо насіння й розмножуємо його (потім розсилаємо поштою). Це дуже кропітка робота, в результаті якої потрібно одержати первісний сорт, а не перезапилену суміш без повторення ознак вихідного сорту. І тому такий спосіб догляду за овочами, як краплинний полив, для нас дуже важливий. Тепер набагато легше проводити не тільки полив, але й підживлення рослин.

Раджу читачам придбати складові елементи краплинного поливу й використовувати його на своїй ділянці. Повірте, не пошкодуєте!

Валентина Чебаненко,
с. Бреусівка,
Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150

Патриція.

Світ Чоколіт.

Олівія.

Атлант і Паприка.

МОЇ УЛЮБЛЕНЦІ ГАРБУЗИ

Поділюся своїми враженнями про дуже смачний і напрочуд корисний овоч – гарбуз. Не гріх нагадати читачам про, здавалося б, відоме. Нагадати, аби не пошкодували ділянки землі під цю культуру. Як мовиться, повернеться сторицею.

У м'якоті гарбуза міститься дуже багато цінного для дитячого організму вітаміну D, котрий посилює життєдіяльність і прискорює ріст. Клітковину гарбуза легко засвоює навіть ослаблений організм, тому страви з нього рекомендують для лікувального і профілактичного харчування. Гарбуз містить багато солей міді, заліза і фосфору, котрі позитивно впливають на процес кровотворення в організмі. Тому лікарі рекомендують вживати його з профілактичною метою проти недокрів`я та атеросклерозу. А ще корисний він при захворюваннях печінки і нирок, оскільки великий вміст пектину сприяє виведенню із організму холестерину. З-поміж органічних кислот у гарбузі міститься яблучна. Є в ньому й цукристі речовини: глюкоза, фруктоза, сахароза. У гарбузовому м'якуші багато кальцію, калію, каротину, вітаміну С, вітамінів групи В та інших корисних речовин. Дуже корисні свіжий сік із гарбуза, гарбузове насіння. Це загальновідомо. І для свійських тварин немає кращого корму, ніж гарбуз.

Існують сорти столового і кормового призначення. Наприклад, ***ІСПАНСЬКА ГІТАРА*** – винятково столовий сорт. Особливо гарний він у пареному вигляді. А ось ***ФІГОЛИСТИЙ*** – кормовий. Шкірка у нього дуже міцна, тому гарбуз може зберігатися тривалий час. Але при додаванні у корм тваринам шкірку все ж краще зняти. Свійська птиця (індики, качки, кури) при вживанні гарбуза почуваються прекрасно. Гарбуз сорту ***ТИТАН*** – і столовий, і кормовий. М'якуш у нього соковитий, солодкий, маса плоду сягає 100 кг.

У гарбуза велике майбутнє. Багато нових сортів виведено в Україні, багато потрапило до нас із Китаю, США, Росії та інших країн. Про найкращі з них я хочу вам розповісти.

З кулінарною метою я вирощую мускатний гарбуз ***ПАЛАВ КАДУ*** (Індія). Шкірка і м'якуш у нього оранжевого кольору. Коли розріжеш плід, сік тече, немов із кавуна. Маса гарбуза невелика, до 10 кг. Зберігається понад 4 місяці. Палав Каду – найсмачніший з-поміж усіх гарбузів, котрі були в мене. В Індії цей сорт використовують у лікуванні туберкульозу.

Смачна каша і з гарбуза сорту **ІСПАНСЬКА ГІТАРА**. Цей сорт мені привезли знайомі з Іспанії. Плід у нього довгий, до одного метра, і справді нагадує гітару. Шкірка дуже цікавого забарвлення: на оранжевому фоні зелені смуги. М'якуш соковитий, оранжевого кольору, дуже смачний.

Вирощую ще й ультраскоростиглий, лежкий кущовий гарбуз, котрий займає мало місця. У моїй колекції є й такий. Це – ***ВАЛОК***. Шкірка у нього сіра, важить він до 8 кг. Смакові якості посередні, але сік дуже корисний.

Кілька років вирощую гарбуз італійської селекції **ЦЕНТНЕР**. Шкірка у нього жовта, м'якуш білий (завтовшки 5–7 см). Насіння біле, велике, в одному плоді його налічується понад 800 шт. Тобто, гарбуз вигідний для тих, хто вирощує його заради насіння. Середня маса – 50–60 кг, окремі екземпляри важать до 100 кг. На одній рослині зав'язується в середньому до 7 плодів. За термінами дозрівання Центнер належить до ранньостиглих. Як відомо, ранні гарбузі невеликі, а цей – навпаки. Використовуємо ми його на корм тваринам. І хоча м'якуш у нього солодкий, але вирощувати його для кулінарних потреб немає сенсу. Що ви робитимете з таким гігантом?

Досить поширеним є сорт гарбуза-гіганта ***ТИТАН***. Років 9 тому я купив пакетик із насінням, прочитав, що плоди можуть досягати 500 кг. Дуже хотілося виростити такого гарбуза, але засмучувало те, що в пакеті було лише три насінини. Та якось приїхав до мене в гості колега-городник В.І.Удод (який зараз мешкає в Америці)

Палав Каду.

і привіз десяток насінин чудо-гарбуза (він так само зайнявся ним уперше), і нам обом ще дужче захотілося виростити його. Цікаво було: у кого плід виросте більший? Згідно з анотацією, середні плоди мають важити 180–230 кг. Але ось уже 8 років вирощую Титан, проте плодів більше 120 кг так і не одержав. Та й не чув, аби хтось в Україні виростив плоди масою понад 150 кг. А загалом, щоб одержати "рекордсмена", потрібен багатий перегноєм ґрунт. Слід так само залишати на рослині лише першу зав'язь, а решту видаляти.

Титан краще вирощувати через розсаду. Потрібні регулярні підживлення й поливи. Батоги у нього довгі, тому рослини доцільно саджати за схемою 1,5 х 1,5 м. Заслуговує на увагу і смак Титана. М'якуш солодкий навіть у сирому вигляді.

Усмішка.

Не перший рік вирощую кущовий скоростиглий гарбуз сорту ***УСМІШКА***. На одній рослині формується 8–10 плодів масою 0,5–1,5 кг. Така маса зручна: цілком достатньо одного плода, аби вистачило на всю родину. Смак прекрасний. Гарбуз дуже солодкий, хочеться його скуштувати навіть сирим. Недолік – тверда шкірка. Схема сівби 80 х 80 см.

Вирощую прекрасний французький сорт ***РУЖ ВІФ ДЕ ТАМП*** (Паризький червоний). Плоди важать до 15–20 кг, шкірка темно-червона, м'якуш ніжно-жовтий, соковитий і солодкий. Годиться як для вживання в їжу, так і на корм тваринам.

Іспанська гітара.

Цікавий гарбуз ***МАРІНА ДІКІОДЖА*** (Італія). Плоди в нього гофровані, пухирчасті, бугорчасті. Це таке незвичайне творіння природи у вигляді тюрбана масою 6–10 кг із солодкою оранжовою м'якоттю.

Середньостиглий гарбуз ***АПОРТ*** має коротку огудину, компактний кущ. Плоди кулясті, масою 4–7 кг. Забарвлення оранжеве, без малюнка. Кірка тонка, шкіряста. М'якуш жовтий, хрусткий, середньої товщини й солодкості. Схожий на Апорт гарбуз ***ЗОЛУШКА***. Забарвлення поверхні плоду золотаво-жовте із оранжовим відливом. М'якуш кремовий, солодкий, смак дуже добрий.

Подобається мені скоростиглий (900–100 днів) гарбуз із Росії ***КРОШКА***. Рослина середньої міцності, із середнього розміру огудиною. Плід пласко-округлий, масою 2–3 кг, світло-сірого забарвлення, майже білий. М'якуш яскраво-жовтий, тугий, соковитий, солодкий, з високим вмістом сухих речовин і цукрів. Смакові якості добрі, зберігається гарбуз непогано.

Ну, і як же обійтися в колекції без декоративних гарбузів?! Їх у мене кілька сортів: схожих на м'ячики, груші, грибочки, дині, кавуни тощо. Наприклад, ***АПЕЛЬСИНКА*** має дрібні плоди золотаво-оранжевого кольору, масою 0,2–0,3 кг. Плоди сорту ***СВІТ ДАМПЛІН*** нагадують пиріг. Невимовна краса! А у **ТЕН КОМЕНТСМЕНТС** вони мають вигляд красивих зірочок різного забарвлення. На одному плоді є кілька кольорів. Декоративні гарбузи я вирощую для вертикального озеленення саду. Ними так само можна декорувати веранду, будівлю, загорожу, альтанку. Ці гарбузи використовуються у флористиці для оформлення декоративних композицій. Плоди добре зберігаються за кімнатної температури.

Під час вирощування гарбузів дуже важливо уберегти їх від перезапилення з іншими сортами. Багато городників-любителів запитують: чи можна зберегти сортову чистоту насіння гарбуза? З такою проблемою зіткнувся і я. У перший рік усе було нормально, а на другий з явилися покручені, зі зміненими формою і кольором плодів та насіння. Купувати насіння щороку не хотілося. Не було впевненості, що виросте саме те, чого очікуєш. Краще мати свій насіннєвий матеріал. Але як убезпечити себе від "інородців"?

Для забезпечення сортової чистоти гарбуза потрібна просторова ізоляція до 2 км. У межах городу зробити це практично неможливо. Та й немає гарантії, що перезапилення не станеться за допомогою бджіл.

Розповім про той метод, котрим користуюся я. Рослинам кожного сорту виділяю грядки, розміщені в різних частинах городу (сортові особливості передбачають різну площу живлення). Отже, гарбуз посаджено. Тепер треба уберегти жіночу квітку від перезапилення іншим сортом. Із шматка марлі роблю просторий мішечок, щоб у ньому квітка розкривалася вільно. Щойно з`явиться жіноча квітка, поміщаю її у мішечок, закріплений навколо ніжки, аби захистити від комах. Почекавши, коли квітка розпуститься (а це відбувається в ранкові години – важливо не згаяти цей момент і вибрати чоловічу квітку, котра розцвіла раніше), видаляю обережно пелюстки. Знімаю марлевий мішечок, з`єдную квітки, злегка струшуючи вміст тичинок чоловічої квітки всередину жіночої. Запилення відбулося, і я знову надіваю мішечок. Таку саму операцію повторюю і наступного ранку. Для більшої впевненості запилюю 2–3 квітки. На одному кущі залишаю 2–3 плоди. Насіння з них достатньо для себе і знайомих. Спробуйте і ви виростити чудо-гарбуз, а насінням я з вами поділюся. Не забувайте вкладати підписаний конверт.

Руслан Духов,
с. Мишурин Ріг,
Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл., 51610

Я працюю технологом з вирощування їстівних грибів в Одеській школі грибівництва. "Дім, сад, город" вже звертався до теми вирощування грибів. Але мені здається, що з кожним роком ця тема стає дедалі актуальнішою. Завдяки вирощуванню грибів багато безробітних селян Одеської області знайшли роботу. А садівники-дачники почали культивувати гриби, щоб мати екологічно чисті продукти харчування і підтримувати своє здоров'я. Наш центр грибівництва займається виробництвом посівного матеріалу для вирощування гливи звичайної, печериць, шиітаке, опенька та ін. Ми навчаємо всіх бажаючих технології вирощування.

ВИРОЩУВАННЯ ГРИБІВ НА ПЕНЬКАХ

Харчова цінність гливи звичайної

Гриби є традиційною їжею людини, вони посідають третє місце за значимістю після м'яса та сої й стають все більш вживаними як делікатесний низькокалорійний продукт. За своїм поживними властивостями, вмістом білка, вітамінів та мінеральних солей глива не поступається білому грибові і має цінні лікувальні властивості.

У грибах міститься в середньому близько 10% сухої речовини. У сушених грибах – до 30% білка, тобто більше, ніж у м'ясі та рибі. Для підтримання білкового балансу в організмі людини достатньо лише 200 г сушених грибів на добу. Білок гливи в організмі краще засвоюється порівняно з іншими їстівними грибами. Гриби цінні як продукт, що збагачує бідну білком рослинну їжу, наприклад, картоплю та хліб.

У сушених грибах міститься до 20% клітковини і 15% вуглеводів, а в плодових тілах є вітаміни групи В, РР, D, С і каротин.

Гриби гливи мають невисоку калорійність, оскільки містять мало жирів і вуглеводів. Середня калорійність 100 г не перевищує 167 кДж.

У грибах є специфічні ароматичні речовини, що надають їм неповторного смаку й аромату. Відмінні смакові якості їх здатні внести приємне розмаїття у харчування, що дуже важливо. Гливу їдять свіжою, смаженою, тушкованою або в супах та інших стравах. Краще за все її вживати свіжою, тоді зберігається міцний грибний аромат. Відомо близько 100 рецептів приготування різних страв з гливи. Гриб – не хліб, а без нього святковий стіл – не стіл, говориться у народній приказці.

У вигляді салатів, підлив, супів, ароматизуючих добавок до м'яса, овочевих страв гриби є гарним доповненням до будь-якого меню. Страви з грибів вдвічі калорійніші за курячі яйця, а бульйон з сушених грибів у 7 разів поживніший від м'ясного. З'їдені навіть у невеликій кількості гриби надають відчуття ситості, що важливо для різних розвантажувальних дієт. Під час приготування гриби добре поєднуються з іншими продуктами харчування.

Із гливи можна готувати салати з картоплею, шинкою, яйцями, томатами та яблуками, солоними грибами. Готують грибні соуси зі сметаною, вином і вершками. Дуже смачний вінегрет з солоною гливою і грибна ікра.

Перші страви з гливи: суп з картоплею, суп з савойською капустою, грибний суп з локшиною, вегетаріанський борщ з грибами, м'ясний бульйон з грибами, розсольник, солянка.

Другі страви з гливи: гриби тушковані, смажені, грибний гуляш, рагу з грибами та яйцем, куліш з грибами, запіканка з грибами і кабачками, паштет з грибів, гриби до м'яса або птиці, м'ясо пікантне з грибами, гречана каша з грибами, шніцель з грибами, рисовий пудинг з грибами.

Вироби з тіста із гливою: піцца з грибами, млинці з грибів, пиріжки з грибами та яйцем, вареники з грибами. Плодові тіла гливи не втрачають своїх смакових якостей і добре зберігаються сушеними та маринованими.

Лікувальні властивості гливи

Глива має лікувальні властивості. Вивчення властивостей культивованих грибів призвело до того, що в даний час загальновизнане їхнє значення в сучасній медицині. Вони є профілактичним засобом від деяких захворювань. Однак застосування грибів у медицині знаходиться ще в стадії досліджень та розробок. Крім того, тільки лікар може визначити захворювання, підказати, яка потрібна допомога і чим лікувати.

Препарати з грибів почали широко використовувати при онкологічних захворюваннях. Заміна тваринного білка грибним сприяє збалансуванню харчового раціону. Найбільше активних речовин виявлено з-поміж дереворуйнівних грибів, до яких належить і глива звичайна. Вона за вмістом протипухлинних активних речовин посідає третє місце після грибів шиітаке і опенька річного. Протипухлинні препарати з таких грибів мають низьку токсичність для людини, тобто справляють дуже невелику негативну побічну дію. Їх добре витримують хворі у порівнянні з препаратами синтетичного або мікробного походження.

Японські дослідники довели, що гриби (у тому числі й глива) мають протипухлинну і антибактеріальну активність, знижують рівень холестерину в організмі людини і підвищують імунітет.

Найбільш істотна перевага гливи перед іншими видами грибів у тому, що вона здатна виводити з організму людини радіонукліди, важкі метали та токсини. За регулярного вживання грибів зменшується небезпека атеросклерозу та інфаркту.

Культивування гливи на пеньках

За цього способу використовують пеньки листяних порід (діаметром 30–70 см) на лісосіках зимово-весняної вирубки, що знижує небезпеку зараження їх спорами інших

грибів (це відбувається восени). Не використовують пні, на яких ростуть інші гриби або є серцевинна гниль понад 3–8 см у діаметрі. Крім того, придатні для вирощування гливи пні, що залишилися в садах після вирубування старих плодових дерев (яблунь, груш і т. д.). У цьому випадку відпадає необхідність у трудомісткому корчуванні. При заселенні їх гливою відбувається біологічне руйнування деревини і водночас протягом трьох років збирають урожай грибів.

Висаджування міцелію здійснюють у травні – на початку червня, наносячи шар завтовшки 1 см на верхню частину пенька. З нього попередньо зрізують диск товщиною 3–5 см, а після висаджування міцелію прикривають ним всю поверхню і прибивають до пенька цвяхами. На один пень витрачають 70–100 г міцелію. Міцелій також можна висаджувати в отвір пня діаметром 2–3 см, просвердлений на глибину 5–10 см. Щоб грибниця не пересихала і не зазнавала зараження пліснивими грибами, отвори прикривають вологою тирсою або шматочками кори. При цьому грибниця швидше поширюється на деревині.

Плодові тіла, що з'являються на пнях, мають темно-сірі або темно-бурі капелюшки, які світлішають в міру росту і розвитку гриба. На одному пні з'являється до 100 зачатків плодових тіл. За 7–10 діб при дотриманні відповідного температурно-вологового режиму (вдень +13 ... +15 ˚ С, вночі +2 ... +6 ˚ С) зачатки розвиваються у плодові тіла, які з'являються групами. З пня їх збирають, зрізуючи весь зросток, коли капелюшки мають діаметр 4–10 см. Поодинокі гриби гливи трапляються рідше. У цій фазі м'якоть капелюшка та ніжки ніжна, а зі збільшенням діаметра плодових тіл ніжка твердішає.

Плодоношення триває 40–50 діб залежно від погодних умов і дає 2–3 хвилі. З настанням морозів ріст плодових тіл припиняється. За відлиги у грудні–січні плодові тіла можуть з'явитися знову. У перший рік висаджування міцелію продуктивність з одного пня коливається від 500 г до 2 кг грибів, на другий рік – від 1 кг до 2,5 кг.

Ірина Дяченко,
Одеська обл.

Як вивести з городу живокіст?

Як вивести з городу злісний бур'ян – живокіст? Прополюванням він не знищується, а оранкою розноситься по всьому городу. Вже стільки розвелося, що мусимо відмовитися від земельної ділянки.

Родина Семергей,
Полтавська обл.

Живокіст – це медонос, а його коріння використовують у медицині як в'яжучий засіб. Якщо ви вирішили боротися з ним, то враховуйте його особливість – розмноження відрізками коренів. Він багаторічний, а коріння нагадує закручені коси. Рано відростає навесні, але полюбляє вологі луки, береги річок, низини. Відтак намагайтеся витягти все коріння із ґрунту долотоподібними вилами. Краще це робити, коли ґрунт вологий і воно легко витягується. Сапка тільки пошматує коріння і з`являться нові паростки. Це рутинна праця, але поступово кількість бур`яну зменшиться.

Цей захід можна доповнити мульчуванням ділянки чорним агроволокном. Сама лише оранка малоефективна. Краще зробити її плугом з передплужником, після чого пройтися по зораній ділянці граблями. У тих місцях, де вони натикатимуться на коріння чи його шматки, витягніть їх. Рано навесні можна провести й другу оранку, повторити вичісування граблями.

Застосуйте сівозміну, збільшивши кількість просапних культур, під час вирощування яких до кінця вегетації просапують міжряддя, знищуючи бур'ян. Головне – систематично витягувати проростки разом з корінням, оскільки вона живе доти, доки поповнює запаси поживних речовин завдяки фотосинтезу у зелених сходах. Тож знищуйте всі проростки, намагаючись витягти й коріння.

Ю.В. Слєпцов

Допоможемо капусті!

Кілька років мені не вдавалося вирішити проблему знищення гусені на капусті, але одного разу прочитала рецепт настою, який виявився ефективним проти шкідників, і спробувала.

Після висаджування розсади капусти у ґрунт необхідно стежити за появою метеликів капустяного білана. Якщо помітите їх поблизу грядки, терміново приготуйте такий настій: 1 кг зеленого бадилля картоплі заварити окропом, додати подрібненого на тертушці господарського мила і зачекати, доки настій охолоне. Після цього вийняти бадилля, долити води до 10 л об'єму і ретельно перемішати.

Хочу застерегти, що ця суміш отруйна, тому слід бути обережними і захищати очі та руки.

Приготувавши настій, необхідно залити його (у холодному вигляді) в обприскувач і обробити рослини капусти зверху й знизу. Після дощу обробку повторити.

Протягом літа доводиться обприскувати капусту у такий спосіб 4–5 разів, а іноді й більше, але результати не забаряться: метелики підлітають до рослинок,

але на капусту не сідають (мабуть, запах відлякує їх).

Помітили й таке. Якщо на рослинах є попелиця, то після обробки цим настоєм вона гине, а капуста стоїть здорова й чиста. Застосовували його для захисту від попелиці насінників редиски, редьки, а також троянд. І ніяких отрутохімікатів не потрібно!

Ю. Курчинська,
Київська обл.

ХВОРОБИ БАКЛАЖАНІВ

(Закінчення. Поч. у № 5, 2011 р.)

Грибні і бактеріальні хвороби

Антракноз

Захворювання поширене у відкритому і закритому ґрунті, але найбільшої шкоди завдає баклажану у польових умовах. Зовнішні симптоми хвороби варіюють залежно від збудника.

У випадку ураження рослин грибом *Colletotrichum melongenae* Lob. на листках утворюються овальні або сірувато-бурі плями, з крайовими концентричними зонами. На плодах виникають (поодинокі або групами) заглиблені, сірувато-бурі плями, які згодом поширюються на значну частину плоду. Уражена тканина плодів розтріскується. Точною діагностичною ознакою хвороби у вологу погоду є формування на ураженій тканині сірувато-бурого нальоту, це – конідіальне спороношення гриба.

За ураження рослин грибом *Colletotrichum phomoides* (Sacc.) Chest. на плодах з'являються темні вдавлені плями, діаметром близько 1 см, на поверхні яких утворюються щільно скупчені численні, чорні, або темно-бурі подушечки конідіального спороношення гриба.

Протягом вегетації обидва патогени поширюються конідіями і формують кілька генерацій конідіального спороношення. Джерелом інфекції є уражені рослинні рештки, на яких гриби зберігаються у формі конідій.

Діагностичні ознаки антракнозу на листках.

Чорна цвіль плодів

Хвороба проявляється переважно у відкритому ґрунті, але іноді виявляється на рослинах і в теплицях. Уражена тканина плодів стає водянистою. На її поверхні у вологу погоду формується сірий наліт з великими чорними крапками – спорангіями збудника хвороби, яким є гриб *Rhizopus stolonifer* (Her. et Fr.) Lind. У період вегетації він поширюється спорангіями, наповненими спорами. Від них і відбувається первинне зараження рослин. Розвитку хвороби сприяє висока вологість повітря.

Джерелом інфекції є уражені рослинні рештки, на яких зберігаються спорангії гриба.

Водяниста бактеріальна гниль плодів

Хвороба дуже поширена на багатьох культурах, в тому числі й на баклажанах. Спочатку на поверхні плода з'являється одне або декілька розпливчастих маслянистих плям. Ці плями швидко розростаються, охоплюючи більшу частину плоду, тканина загниває, стає водянистою, пізніше слизуватою. Уражена тканина плоду зверху прикрита тоненькою, блискучою плівкою, яка згодом розривається. Уражені плоди повністю згнивають, перетворюючись на темно-коричневу слизьку масу.

Зовнішні ознаки ураження плоду водянистою бактеріальною гниллю.

Збудниками хвороби є бактерії з роду Erwinia. Вони проникають в плоди через механічні пошкодження. Під час вегетації рослин бактерії можуть поширюватися мухами, клопами, іншими видами комах, а також шматочками ураженої тканини за допомогою вітру, крапель дощу.

Найбільш інтенсивне гниття плодів відбувається за високої температури повітря (25–27°С) і випадання великої кількості опадів. При транспортуванні і зберіганні баклажанів інфекція передається від хворого плоду до здорового контактним шляхом. У першу чергу загнивають плоди, які були травмовані під час збирання й транспортування, за умов переохолодження або зараження іншими хворобами. Низькі температури в межах 1–2°С тепла суттєво уповільнюють процеси гниття плодів баклажана.

Джерелом інфекції є неперегнилі уражені рештки рослин. Бактерії можуть передаватися насінням, яке було зібране з хворих плодів. Додатковим джерелом може бути заражена вода, що використовується для поливу рослин, наявність бактерій у ризосфері овочевих та деяких бур'янистих рослин, інфіковані комахи.

Вірусні та фітоплазмові хвороби

На баклажанах зареєстровано декілька вірусів з різних таксономічних груп, які відрізняються високою шкідливістю. Вірусні хвороби зумовлюють недобір врожаю в середньому на 20–30%, а в сприятливі для розвитку хвороби роки він сягає 50% і більше. Розвитку вірусних хвороб сприяють низька температура або різкий перепад температур за умов підвищеної вологості повітря.

Тютюнова мозаїка

Ознаки хвороби проявляються у вигляді слабких світло-зелених або хлоротичних мозаїчних плям різної конфігурації, які розміщуються вздовж жилок листка. Пізніше плями стають некротичними. Часто спостерігається просвітлення жилок і крапчастість. Іноді листки у хворих рослин стають зморшкуватими, жовтими, з некротичними жилками, а згодом засихають. Плоди на уражених рослинах дрібні, недорозвинені, часто деформовані. Іноді ознаки хвороби зовсім не виявляються (прихований перебіг хвороби), хоча інфекція накопичується в рослині у значній кількості.

Збудником хвороби є вірус *Tabacco mosaic virus* (TMV). Він передається інокуляцією соку, механічно – попелицями й іншими комахами. Вірус легко проникає в рослину через пошкодження листків та інших органів. Крім баклажана, він уражує картоплю, томати, полуницю, перець, а також лободу та багато інших видів бур'янів.

Джерелом інфекції є уражені багаторічні рослини, в соку яких зберігається вірус. Він досить стійкий до висушування і часто зберігається протягом декількох років у сухих рештках уражених рослин.

Столбур

Захворювання поширене переважно в польових умовах півдня України, рідше у плівкових і скляних теплицях. При ранньому зараженні рослин хвороба виявляється у вигляді різко вираженого хлорозу і в'янення листків. Іноді спостерігається деформація листкових пластинок. На коренях уражених рослин виявляються численні тріщини, кора набуває бурого відтінку, спостерігається сильне здерев`яніння внутрішніх тканин.

За ураження рослин у пізніші фази розвитку уповільнюється їхній ріст, пагони і верхні листки набувають червонуватого або фіолетового відтінку. З'являються нові молоді листки, вони вузькі, дрібні, продовгуваті і стирчать вгору. Нижні листки жовтіють, а їхні жилки з нижнього боку стають фіолетовими.

Більшість квіток на рослині мають потворну форму, чашолистки на них зрощені між собою у вигляді дзвіночка з відмерлими тичинками і недорозвинутим стовпчиком. Пелюстки квіток дрібні, мають зелене забарвлення, в більшості вони стерильні, засихають і осипаються.

Якщо й утворюються плоди на хворих рослинах, то вони малих розмірів, як правило, деформовані. Згодом плоди стають дерев'янистими. При дозріванні вони мають темно-помаранчеве забарвлення, крізь шкірку просвічується бура сіточка. М'якоть хворих плодів жорстка, дерев'яниста і поганого смаку.

Збудником хвороби є організми *PhLO – фітоплазми.* Крім баклажана, уражують томати, перець, картоплю, з-поміж бур'янів – березку польову, цикорій, молочай та ін.

Поширюються фітоплазмові організми цикадками. Особливо сильний розвиток хвороби спостерігається в періоди з високими температурами в кінці літа – на початку осені. З насінням збудник не передається. У післязбиральних рештках рослин гине, але зберігається в кореневищах багаторічних бур'янів, з яких, при відростанні навесні, розноситься цикадками.

Непаразитарні (неінфекційні) хвороби

Знебарвлення плодів

Захворювання з'являється в теплицях за умов недостатнього освітлення рослин. Плоди при дозріванні набувають бурого або коричневого забарвлення, замість типового для даного сорту фіолетового або чорного кольору.

Розтріскування плодів

Захворювання поширене в ґрунтових теплицях. Виявляється воно на плодах деяких сортів і гібридів баклажана у вигляді поздовжньої тріщини, при утворенні якої розривається не тільки шкірка, а й паренхіма плоду, аж до насіннєвих камер. Причиною хвороби є дефіцит вологи в ґрунті у спекотний період, несвоєчасний полив рослин з неконтрольованою витратою води, тобто різкі перепади дефіциту і надлишку вологи в ґрунті.

Заходи боротьби з хворобами баклажанів

Найбільш радикальним і економічно вигідним та екологічно чистим заходом проти хвороб баклажанів є вирощування стійких сортів. З-поміж 36 районованих на сьогодні на Україні сортів і гібридів баклажана відносно високою польовою стійкістю до найбільш поширених захворювань характеризуються такі сорти: Бізе, Пущанський 60, гібриди Аннет F1, Тірренія F1. Всі інші сорти та гібриди середньосприйнятливі до більшості грибних, бактеріальних і вірусних хвороб.

Проти хвороб особливо ретельно слід виконувати захисні заходи в захищеному ґрунті. Своєчасно і якісно необхідно проводити дезінфекцію культиваційних приміщень після збирання останнього врожаю плодів і після ретельного прибирання рослинних залишків; термічне або хімічне знезараження ґрунту (субстрату), знарядь його обробки, тари та інвентарю, профілактичні, агротехнічні і захисні заходи у період росту та розвитку розсади й рослин у пізніші фази розвитку.

Слід ретельно знищувати рослинні залишки, глибоко орати або перекопувати земельну ділянку, дотримуватися сівозміни. Найкращими попередниками баклажана у змішаних сівозмінах є зернові, зернобобові,

баштанні культури, в овочевій – ранньостиглі капуста, цибуля, огірок, а також люцерна.

Повертати баклажан та інші пасльонові культури на попереднє місце не раніше, ніж через 3–4 роки. Вносити підвищені дози калійних добрив, які збільшують стійкість рослин баклажана до фітофторозу, альтернаріозу, септоріозу, церкоспорозу.

Щоб уникнути занесення інфекції фітофторозу з картоплі і томатів на баклажани, дотримуйтеся просторової ізоляції між полями (ділянками) цих культур не менш як 500 м.

Відбирайте насіння баклажана для сівби тільки із здорових плодів. Для цього відбирають кондиційне насіння, відсортоване в 3–5%-ному розчині кухонної солі.

Проти фітофторозу, альтернаріозу, бактеріальних хвороб можна проводити завчасне (за 3–4 місяці до сівби) знезараження насіння 1%-ним розчином марганцевокислого калію або 20%-ним розчином соляної кислоти. Насіння насипають у марлеві мішечки, кладуть їх у скляні циліндри або склянки, в які потім вливають розчин марганцівки або соляної кислоти і витримують протягом 20–30 хвилин. Об'єм розчину має бути більшим від об'єму насіння приблизно в 3–4 рази. Після обробки насіння ретельно промивають проточною водою протягом 10–15 хвилин і просушують.

Проти поверхневої інфекції за добу до висіву насіння можна обробити 40%-ним розчином формаліну (10 мл формаліну розбавляють у 3 л води). У цьому розчині насіння замочують протягом 15 хв, потім його обов'язково поміщають під плівку або брезент для томління протягом двох годин, щоб пари формальдегіду вбили поверхневу інфекцію.

Проти збудників грибних і бактеріальних інфекцій, які передаються насінням, можна використовувати протруювання насіння баклажана біопрепаратом Агат 25-К, т.п. з нормою витрати 9 г/кг, або Псевдобактерином-2, в.р. з нормою витрати 0,1 л/кг.

За відсутності протруйників можна провести термічну дезінфекцію насіння баклажана. Його витримують у сушильній шафі (термостаті) за температури 50–52°C протягом 2–3 діб. Температура в цьому діапазоні вбиває зовнішню і внутрішню інфекцію, проте не знижує схожість насіння.

З метою підвищення стійкості рослин до хвороб у фазу сходів проводять передпосівне загартування насіння протягом 15 діб. Для цього його замочують у воді і витримують по черзі протягом доби за температури 0 – (+30 С), а потім 12 годин за температури +18°C.

Підвищує стійкість рослин до фітофторозу та інших хвороб і прискорює плодоношення й дозрівання плодів такий захід, як передпосівне замочування насіння в розчині янтарної кислоти (17 мл кислоти на 1 л води) або в 1%-ному розчині сірчанокислого цинку протягом доби. Не менш ефективним є передпосівне замочування насіння у водному настої деревного попелу, в якому міститься більше 30 макро- і мікроелементів. Для цього беруть 20 г деревного попелу на 1 л води і витримують протягом двох діб. В цьому настої замочують насіння баклажана протягом 4–6 годин.

Під зяблеву оранку слід вносити органічні і мінеральні добрива. З-поміж органічних добрив під баклажан рекомендується вносити добре перепрілий гній (перегній). Не рекомендується вносити свіжий гній, який сприяє закисленню ґрунту, розвитку променистих грибів та бактерій, більшість з яких уражують кореневу систему рослин. Внесення лише одних мінеральних добрив під баклажан доцільно на родючих ґрунтах у разі, якщо перегній вносили під попередник.

Щоб уникнути ураження кореневої системи збудниками чорної ніжки, вертицильозного в'янення, стеблових та кореневих гнилей, розсаду баклажана слід вирощувати в горщиках, касетах або склянках, які легко й швидко, без нанесення механічних пошкоджень кореневої системи, можна пересаджувати у відкритий ґрунт. Крім цього, під час пересаджування вирощеної розсади без горщиків коренева система молодих рослин тривалий час відновлюється після цієї технологічної операції, що суттєво сповільнює ріст і розвиток рослин на новому місці.

Проти кореневих і стеблових гнилей можна поливати розсаду баклажана під корінь препаратом Превікур 607 SL, в.р.к. 0,15%-ним розчином з нормою витрати 2–4 л/м². Полив розсади можна здійснювати двічі з інтервалом 3–4 тижні.

Проти колорадського жука, який заносить інфекцію багатьох збудників хвороб в рани рослини, рекомендується замочувати коріння розсади перед висаджуванням її у відкритий ґрунт у суспензії системного інсектициду Престиж 290 FS, т.к.с. (100 мл на 10 л води) протягом 6–8 годин або препарату Актара 25 WG, в.г. (1,5 г/л на 250 рослин) за температури 18–23°C та експозиції 90–120 хв.

Слід по можливості практикувати раннє висаджування розсади в ґрунт, як тільки мине загроза весняних заморозків і температура грунту прогріється до 12–14°C. Це дасть можливість рослинам ранніх і ранньостиглих сортів "уникнути" фітофторозу до появи інфекції і масового її поширення на картоплі, перці та інших культурах. Запізнення з висаджуванням розсади призводить до посилення розвитку фітофторозу, септоріозу, альтернаріозу та істотного зниження продуктивності рослин.

Висаджувати розсаду баклажана потрібно широкорядним способом з шириною міжрядь 70 см, відстань між рослинами в рядку – 30–40 см, що дасть змогу формувати оптимальну густоту рослин (30–35 тис. шт./га). У більш загущених посадках зростає вологість повітря, утворюється сприятливий мікроклімат під покривом рослин для зараження та інтенсивного розвитку фітофторозу, альтернаріозу, білої, сірої гнилі, чорної та сизої цвілі.

Під час вегетаційного періоду рослин слід систематично знищувати бур'яни та своєчасно розпушувати ґрунт у міжряддях (від 4 до 6 разів). Це сприяє аерації ґрунту в зоні кореневої системи рослин, кращому її прогріванню, прискорює ріст і розвиток рослин, істотно знижує вологість повітря під їхнім покривом. Створюються несприятливі умови для проростання спор збудників хвороб та здійснення швидкого зараження рослин.

Систематичне проведення поливів рослин (8–10 разів) у період вегетації дає змогу зменшити перепади вологості в ґрунті, підвищити стійкість рослин до грибних, бактеріальних та неінфекційних хвороб, за-

побігти опаданню квіток рослин через дефіцит вологи в ґрунті, істотно підвищити продуктивність рослин. Оптимальна вологість ґрунту в період вегетації має бути на рівні 75%, під час плодоношення – 80% НВ. За звичайного поливу норма витрати води після висаджування розсади становить 250–270 м³/га, у фазу плодоношення – 400–450 м³/га, за крапельного зрошення – 80–100 м³/га.

Протягом вегетації з метою підвищення стійкості рослин до хвороб та збільшення їхньої продуктивності необхідно проводити не менше двох підживлень мінеральними добривами. Добрива вносять з поливною водою. Цей прийом внесення добрив отримав назву "фертигації". Підживлення рослин баклажана проводять макро- і мікроелементами у збалансованих співвідношеннях, на підставі результатів агрохімічного аналізу ґрунту та залежно від фази розвитку рослин. Проти грибних і бактеріальних хвороб проводять профілактичні обприскування рослин дозволеними біопрепаратами і фунгіцидами.

Проти фітофторозу, альтернаріозу, септоріозу, церкоспорозу та інших хвороб на баклажані можна використовувати біопрепарати Агат 25-К, т.п. з нормою витрати 30 г/га; Лепідоцид, в.р. (3–4 л /га).

У теплицях дозволений до використання на баклажанах та інших овочевих культурах біопрепарат Фунгістоп (триходермін), р. (8–10 л/га) проти комплексу хвороб і для підвищення імунітету рослин до них. Препарат можна вносити в грунт або проводити обприскування ним рослин.

Проти вертицильозного в'янення слід вносити в закритому ґрунті субстрат гриба-антагоніста Trichoderma lignorum у вигляді препарату Триходермін БТ, п. (5–10 л/га або 10–15 мл/м²), який руйнує мікросклероції збудників хвороби.

Для профілактичних обприскувань рослин ***проти грибних, бактеріальних хвороб*** можна використовувати дозволені контактні фунгіциди, а при появі зовнішніх симптомів хвороб – системні.

У теплицях на початку розвитку фітофторозу, альтернаріозу, септоріозу, церкоспорозу, білої, сірої і чорної гнилі рекомендується видаляти й знищувати окремі уражені листки та поодинокі хворі рослини. Під час вегетації хворі плоди обов'язково збирають і знищують.

В разі загрози інтенсивного розвитку фітофторозу слід проводити дострокове збирання плодів з наступним їх дозарюванням та зберіганням. Проти поверхневої інфекції фітофторозу можна здійснити дезінфекцію плодів перед транспортуванням і зберіганням у теплій воді (55°С протягом 1,5–2 хв) або в 50%-ному розчині бури, нагрітої до 50°С.

Проти вірусних і фітоплазмових захворювань слід своєчасно і якісно проводити агротехнічні заходи, спрямовані на знищення дикоростучої рослинності навколо теплиць, адже багато хто з них є основними резерваторами інфекції. Своєчасно проводити хімічні захисні заходи проти комах-переносників з використанням дозволених інсектицидних препаратів на баклажанах: Актара 25 WG, в.г. (0,06–0,08 кг/га), Актеллік 500 ЕС, к.е.(0,8 л/га), що забезпечують високу ефективність протягом 2–3 тижнів після одноразового обприскування рослин.

Проти неінфекційного захворювання – знебарвлення плодів баклажана – в теплицях рекомендується не допускати загущення насаджень рослин в осінній період, видаляти частину листя верхнього ярусу з тим, щоб до плодів надходило достатньо світла.

Проти білої, сірої гнилей, зеленої та чорної цвілі, водянистої бактеріальної гнилі в теплиці слід підтримувати оптимально низьку вологість повітря. Особливо дбайливо ставитися до рослин потрібно під час видалення листя, а під час збирання плодів намагатися якомога менше завдавати рослинам ран і тим самим скоротити до мінімуму кількість можливих вогнищ різних гнилей та фітофторозу. Вирізання уражених ділянок стебел і плодоніжок необхідно проводити гострим ножем в суху погоду.

З метою зменшення ураження баклажана гнилями слід проводити своєчасний збір фізіологічно дозрілих плодів. Його проводять при досягненні технічної стиглості, коли окремі плоди забарвлюються в темно-синій або фіолетовий колір. Збирають врожай один раз на тиждень. Запізнення із збиранням призводить до погіршення якості плодів, вони перестигають, забарвлення світлішає, вони фізіологічно стають ослабленими і легко уражуються збудниками фітофторозу, білої, сірої гнилей, зеленої та чорної цвілі.

Для зняття плодів з рослин необхідно користуватися секатором, що істотно зменшує розмір завданих рослині ран в процесі збирання плодів, які, як відомо, є хорошими воротами для проникнення інфекції багатьох збудників гнилей.

Збирання плодів слід закінчити до настання заморозків. Механічно пошкоджені і без плодоніжки плоди необхідно відразу використовувати за призначенням, а здорові плоди можна закладати на зберігання на строк до одного місяця. Щоб зменшити ймовірність зараження і розвитку хвороб, відразу після збирання плоди спочатку протягом 1–2 діб слід витримати в холодильній камері за температури 8–10°С з відносною вологістю повітря 80–85%, а згодом зберігати за температури 1–2°С.

І.Л. Марков,
кандидат біологічних наук,
професор НУБіП України

Вирощування суниці на присадибній ділянці

***У** попередній статті "Тонна суниці з однієї сотки" (див. "ДСГ" № 5, 2011 р.) я обіцяв розповісти, як вирощую суницю на присадибній ділянці. Тож про це і піде мова.*

Варіант перший. Під маточник-розсадник я виділив одну сотку землі. На цій сотці викопав 6 траншей глибиною 50–60 см, на ширину штикової лопати, та довжиною по 10 м. На них і вирощую 6 сортів розсади. Яка суміш землі закладається в ці траншеї, я гадаю, всі знають, про це вже багато написано у друкованих виданнях. Скажу лише одне: кількості добрив, якими будуть заповнені траншеї, має вистачити років на 10–12. Землю між траншеями не потрібно перекопувати та удобрювати. Я заповнюю їх так, щоб після того, як просяде земля, вони мали вигляд невисоких гребенів.

Коли гребені будуть готові до висаджування кущів, всю площу застеляю чорним агроволокном, краї якого засипаю піском, щоб не піддував вітер. З двох боків гребеня впритул пришпилюю волокно до землі П-подібними шпильками розміром 10х10 см для того, щоб гребінь не розсувався. Відтак по його центру по всій довжині через кожні 20 см прорізую волокно і висаджую дворічні сильні кущі суниці. Потім прокладаю по гребенях крапельну стрічку і під'єдную її до водогону, спорудженого власноруч.

Що робимо далі? Від краю кожного гребеня в обидва боки відміряємо по 35–40 см, забиваємо на початку й у кінці кілки, натягуємо шпагат і по ньому рівненько, прорізавши волокно, забиваємо через кожний метр кілки висотою 10 см, до них кріпимо 10-сантиметрову білу пластикову вагонку. Вона слугуватиме бортиком, щоб не розсипалася тирса. Від бортика до бортика мають бути стежки шириною 40–45 см.

Згодом готуємо таку суміш: на 3 відра тирси беремо 1 відро просіяного через дрібну рафу сухого перегною, відро річкового піску, склянку попелу на кожне відро такої суміші. Потім розводимо в 10 л води 2 л свіжого коров'яку або 1 л збродженого курячого посліду, коли немає і того, й іншого, беремо на 10 л води 100–150 г сечовини (карбаміду), поливаємо цим розчином субстрат і добре переміщуємо. Потім оті смуги, що по обидва боки гребеня шириною 35–40 см, засипаємо прямо по агроволокну готовою сумішшю врівень з бортиками, тобто товщиною 10 см. Бур'янів, на цій площі ніколи не буде, бо через чорне агроволокно вони не проростуть. Потім на гребені через кожний метр по всій довжині ставимо дуги з дроту. Знизу дуг на всю довжину смуг по центру кріпимо пластикову трубку товщиною 18–20 мм, попередньо просвердливши в ній тонкі дірки (0,1 мм), або пропалюємо їх цвяшком через кожні 10 см і підключаємо до власної водопровідної мережі. Ці трубки слугуватимуть для зволоження тирси під час росту розсади.

Коли від материнських кущів відростатимуть вуса, їх потрібно направити в одному напрямку і стежити, аби вони не лягали один на одного, бо коли на розетках відростатимуть корінці, вони в повітрі засохнуть. На кожному вусові залишаємо по 3–4 розетки, а затим вус прищипуємо. Під час вегетаційного періоду на цих молодих розетках теж почнуть відростати вуса, які слід видаляти.

Для забезпечення нормального росту рослин їх потрібно підживлювати азотними добривами. До осені на них виросте сильна розсада з великою мичкуватою кореневою системою. На зиму, коли підмерзне ґрунт, розсаду накриваємо листям, соломою. Навесні розсаду перед садінням добре поливаємо водою, тирса намокає й рослини легко виймаються з ґрунту, а корені майже не пошкоджуються. Залишається лише обтрусити тирсу з коренів і готувати до висаджування. Це один із варіантів вирощування розсади для садіння з оголеним корінням.

Варіант другий передбачає вирощування горщикової розсади. Робимо все аналогічно, лише землю не накриваємо агроволокном. Хіба що гребені можна застелити. По обидва боки гребеня на таку саму ширину смуг землю перекопуємо, розпушуємо ґрунт і в нього висаджуємо 250-грамові пластикові, з кількома отворами в дні, наповнені землею стаканчики. Коли на вусах почнуть утворюватися молоді розетки, їх слід пришпилити П-подібними шпильками з тонкого дроту в стаканчики. Далі все робиться так, як і в попередньому варіанті. Стаканчики я висаджую таким способом: беру круглу палицю такого діаметру, як верхня частина стаканчика, один кінець затесую на конус, до другого прибиваю перемичку і роблю в землі ямку та кладу в неї стаканчик. Навесні перед садінням виймаю стаканчики із землі, легенько натискую на дно стаканчика, й рослина дуже легко з нього видаляється, не пошкоджується жоден корінець. Суниця в такий спосіб абсолютно не зазнає впливу стресів і приживлюється на 100%.

Тепер про підготовку плодоносних грядок.

Варіант перший. Восени, поруч з маточником, відміряємо ще одну сотку землі (10х10 м), ділимо її на 8 смуг. Кожна з них має ширину 100 см і довжину 10 м, між смугами залишаємо проміжки для стежки 40–45 см. Але замість стежки навколо копаємо траншею глибиною 35 см і шириною 40–45 см. Це, по-перше, щоб було зручно нагинатися до рослин, йдучи траншеєю, і, по-друге, на таких грядках швидше прогрівається земля. Грядки виходять ніби піднятими над землею. А кожних 10 см підняття наближає її на 100 км до півдня, що сприяє швидшому достиганню ягід. До того ж, впритул до стінок кожної

грядки через кожний метр забиваємо кілки, на рівні поверхні землі до них кріпимо білу пластикову вагонку шириною 30 см. Відтак дощі грядку не розмиють. Від оселі до грядок і поміж ними стежки заливаємо бетоном. Тепер нам не страшний ніякий дощ. Як мовиться, можна ходити в кімнатних капцях.

Землю з траншей (верхній шар) викидаємо на грядки. Решту вивозимо та розкидаємо по городу. Внесена на грядки велика доза органіки перекопується і залишається до весни. Наприкінці лютого, якщо на грядках є сніг, посипаємо його попелом, накриваємо зверху прозорою поліетиленовою плівкою, а вже через 2–3 тижні земля дозріває й можна в неї висаджувати суницю. Проте спочатку землю пересапуємо та загромаджуємо.

До цього часу тирса на маточнику розмерзлася. Ножицями обрізуємо від кущів суниці старі сухі вуса, молоді кущики беремо за листя, струсивши, виймаємо з тирси. Підрізуємо корінці до 8–10 см, обрізуємо листя, залишаючи 2-3-сантиметрові черешки, миємо їх у блідорожевому марганцевому розчині та складаємо пучками в поліетиленові пакети, які закладаємо в холодильник за температури мінус 1,8–2°С. Тут вони мають знаходитися не менше 800 годин. Якщо розсаду заклали в першій декаді березня, то на початку третьої декади квітня її можна висаджувати у ґрунт. Таку розсаду називають "фріго" – заморожена.

До цього часу на початок третьої декади березня на 8 грядках земля під плівкою достатньо прогрілася. На всіх грядках сіємо ранню 18-денну редиску. Накриваємо грядки білим тоненьким і легким агроволокном. Через 15–18 днів редиску збираємо з грядок і ... на ринок. Зрозуміло, яка ціна її ранньої весни. Так робимо перший внесок у сімейний бюджет.

Після редиски грядки пересапуємо на глибину 10–12 см і загромаджуємо. На календарі 20–21 квітня. Дістаємо з холодильника розсаду невеликими порціями, підігріваємо воду до 22–24 градусів, занурюємо розсаду в цю воду на 15–20 хвилин. Готуємо бовтанку із землі, глини, свіжого коров'яку у співвідношенні 1:1:0,5, обробляємо корені суниці в цій бовтанці і висаджуємо у ґрунт рядочками через кожні 12 см кущ від куща, між рядками теж 12 см і в шаховому порядку. В кожну ямку кладемо по 2 кущики. В цілому на одній грядці садимо 1280 кущів, на 8 грядках їх буде 10240 штук. Такий метод дає змогу у перший рік садіння зібрати добрий врожай. Після садіння в той же день грядки накриваємо целофановою плівкою. На третій день на кущах починають відростати молоді листочки. Коли в полудень сильно припікає сонце, плівку потрібно зняти, тому що молоді листочки можуть підгоріти. Пізніше, коли на кущах з'являться 2–3 листочки, я накриваю грядки білим агроволокном і знімаю його, коли вже достигають ягоди.

Як правило, я висаджую розсаду 20 квітня й в останніх числах травня – на початку червня збираю врожай. У цей період на ринку суниці дуже мало, ціна порівняно висока і продавати вигідно.

Першою я висаджую розсаду середньораннього сорту Імператриця. Перші її ягоди мають масу в середньому 50 г, решта дрібніші, тож з одного куща збираємо як мінімум 60–70 г ягід. А в нас на грядках 10240 кущів, виходить, що в середньому матимемо 600 кг ягід. Якщо навіть продати їх оптом по 20 грн. за кілограм, то отримаємо понад 10 тис. грн., що є непоганим внеском у сімейний бюджет.

Після збирання ягід грядки відразу перекопуємо разом з кущами суниці, або слід пересадити їх на іншу грядку. Це може бути на початку червня. На звільнені від суниці грядки 1, 2, 3, 4 висаджуємо розсаду огірків, помідорів, солодкого перцю, сіємо моркву. Далі дістаємо з холодильника 1280 кущів розсади сорту Царська корона і висаджуємо її на 5-у грядку. Наприкінці липня збираємо врожай і сіємо на цій грядці сидерат – білу гірчицю. Перші ягоди цього сорту важать 90–100 г кожна. Якщо з кожного кущика зберемо по 90 г ягід, то з цієї грядки матимемо їх 120 кг. 10–11 липня на 6-у грядку висаджуємо сорт Каліфорнійське диво. Наприкінці серпня збираємо 170 кг солодких ягід. Грядку перекопуємо та сіємо сидерати. На ринку в цю пору суниці вже немає. А у нас є! На 7-й грядці 20–21 липня садимо розсаду сорту Флоріна, її ягоди середнього розміру (30–35 г). У середині вересня збираємо врожай 60 кг з грядки. Знову ж на звільненій площі сіємо сидерати. І на останній 8-й грядці на початку серпня садимо Альбіон і в жовтні матимемо 50 кг суниці. Хто в цю пору бачив на ринку гарні та запашні вітамінні ягоди?

Відтак, за сезон ми зібрали 1000 кілограмів (тонну) суниці. Плюс редиска, огірки, помідори, морква тощо. І все з однієї сотки землі! Ось такий я придумав конвеєр. Звичайно, він більше підходить для тих, хто хоче зайнятися сімейним бізнесом, адже потрібні спеціальний холодильник, багато розсади, за рахунок якої отримуємо гарний врожай.

Варіант другий – простіший, але доведеться у перший рік добряче попрацювати, відтак праця окупиться сторицею. Відступивши від попередніх грядок декілька метрів, я сформував ще шість, точнісінько такої ж конструкції, тільки на 60 сантиметрів ширших, тобто, 160 см шириною і 10 м довжиною, на яких буде вирощуватися шість сортів суниці, описаних вище. На грядки я вніс багато органіки, щоб вистачило рослинам живитися 5–6 років. Грядки перекопав, гарно розпушив землю, сформував так, щоб вона на них була не рівною, а овальною. Постелив на всі грядки чорне агроволокно до самих бортиків, аби не було видно землі. Краї волокна на грядці присипав піском, щоб не піддував вітер. Все! На цих грядках 5–6 років не потрібно буде просапувати міжряддя суниці, ані полоти бур'яни, оскільки їх там не буде. Ягоди будуть чистими і не гнитимуть під час затяжних дощів, бо волокно не зволожується так, як звичайна тканина. Воно пропускає воду, "дихає", затримує вологу. Під ним у спекотні дні температура землі менша на 5–6 градусів, ніж у відкритому ґрунті, що важливо для суниці.

Потім робимо на грядках розмітку під садіння розсади, яка є в нас на маточнику в стаканчиках і вже готова до пересаджування в ґрунт. Ділимо грядку навпіл по довжині, відступаємо від центру на 14 см ліворуч і 14 см праворуч, забиваємо 2 кілочки на початку й 2 – в кінці грядки, натягуємо 2 шпагати. Відтак, маємо 2 рядки, відстань між ними – 28 см. Від цих рядків двічі відступаємо по 28 см в один бік і ще двічі по 28 см у другий. Отримуємо 6 рядків у шаховому порядку. Розсаду садимо не всю відразу, а частинами. Якщо планується на грядках монтувати крапельну систему зрошення, то потрібно спочатку прокласти крапельну стрічку поруч з натягнутими шпагата-

ми і по ній робити розмітку для того, щоб крапельнички співпадали з кожним кущиком.

Отже, проклали стрічку та прив`язали до тих кілочків, до яких прив'язаний шпагат, додатково пришпиливши її П-подібними шпильками з тонкого дроту до землі, аби вона не совалася в різні боки. Відстань між крапельничками на стрічці – через кожних 30 см. Від краю першого рядка відміряємо 60 см, ставимо крейдою на агроволокні, чітко під шпагатом, мітку, налаштовуємо стрічку так, щоб крапельничка була навпроти мітки. Від цієї мітки до кінця рядка через кожні 90 см ставимо також мітки. В рядку отримаємо 11 міток. Затим переходимо до другого рядка. Щоб не співпадали кущик навпроти кущика, відміряємо від початку другого рядка вже 45 см, ставимо під шпагатом мітку, налаштовуємо стрічку так, щоб крапельниця співпала навпроти мітки, й знову через кожні 90 см ставимо мітки.

Третій рядок розмічаємо, як 1-й, 4-й – як 2-й, і так до кінця. В сумі на грядці на 6 рядках ми отримуємо 66 міток. Тепер будемо вирізувати в агроволокні отвори. Беремо крейду і півлітрову банку. Натираємо краї банки крейдою та чітко по центру мітки робимо відбитки. Зручніше, коли краї банки вмочувати в густе гашене вапно. А, щоб краще вирізувати отвори, я протягнув на город кабель з розеткою, підключив паяльник з тоненьким жалом на кінці, за допомогою якого вирізував отвори. За допомогою саджалки роблю в цих отворах ямки за розміром стаканчиків, у яких до серпня виросла гарна розсада, висаджуємо її. В кожну ямку наливаю воду, легенько, щоб не пошкодити корінців, виймаю кожний саджанець і опускаю його в ямку з водою, а коли вона всотається в ґрунт, присипаю сухою землею. На шести грядках я висаджую 6 різних, описаних раніше високоврожайних сортів суниці, на кожній з них по 66 рослин. Все! Цьогоріч тут більше нічого робити, хіба що не буде дощів, то доведеться полити рослини. На зиму шпагати з грядки знімаю, кілочки залишаю.

Навесні, або ще в лютому, коли зійде сніг, при плюсовій температурі, як часто буває, я грядки накриваю целофановою плівкою. Вже через 2–3 тижні рослини підуть в ріст. Старе листя з кущів обрізую та спалюю. Коли стане тепло натягуємо шпагати і продовжуємо робити на агроволокні розмітки. Від кожного кущика відміряємо 30 см вперед у рядок і 30 см назад. Вирізуємо отвори. Незабаром на кущиках суниць відростатимуть пагони (вуса). Залишаємо на кожнім кущі тільки по два найкращих, решту видаляємо. Коли на вусах будуть утворюватися перші розетки, пришпилюємо їх П-подібними шпильками по одній по центру отвору з обох боків. Коли кущик добре укорениться, вус дальше потрібно прищіпнути, відступивши від кущика на 1–2 см. У цей період слід стежити за землею, щоб вона була зволожена, тоді швидше вкорінюються розетки і до морозів вони виростуть сильні, з великою мичкою коренів і кореневою шийкою 18–20 мм товщиною, в якій будуть закладені бруньки на врожай наступного року.

Під час вегетаційного періоду як на материнських, так і на молодих кущах суниці будуть відростати вуса, які потрібно весь час видаляти, як тільки досягнуть довжини 10–15 см. Можна було на початку літа залишити по 4 вуса, дві розетки пришпилити в один отвір перед материнським кущем і 2 розетки позаду материнського куща. Такий спосіб дає змогу у перших два роки отримувати гарний врожай вітамінних ягід. Якщо це багаторіжкові сорти, які було описано в попередній статті, то на третьому році плодоношення один кущ потрібно видаляти, бо через загущення зменшиться врожай.

Як свідчить мій 26-річний досвід, такий спосіб вирощування суниці найкращий. Я не списую чужу інформацію з інших джерел, все взято з моєї практики. Саме формування грядок дочірніми рослинами дає можливість збирати 4–5 років по 1,5–2 кг ягід з кожного куща. Звичайно, все залежить від сорту суниці. У горщикової розсади теж є свої недоліки: все коріння збите в одну купу, воно заплітається в горщику, а центральні провідні корінці, які вилазять через отвори в горщику в землю, обірвуться під час викопування горщиків. Як правило, вони не відростають до потрібної глибини на 100–120 см, звідки живляться вологою рослини під час посухи. А висаджувати розсаду з оголеним корінням для плодоношення років на 4–5 зовсім неприйнятне.

На жаль, про це не пишуть ні науковці, ні садівники-аматори. Таку розсаду саджають загущеним методом, як однорічну культуру. Подальше її використання недоцільне через низький врожай, хоча в перший рік він може бути непоганим через те, що корені були оброблені у бовтанці з глини та коров'яку. Коли таку рослину викопують на маточнику із землі, як би ми не старалися, велика частина тоненьких коренів обривається й до того ж вони ще й підрізуються. Рослина при цьому отримує великий стрес. Перед садінням корені занурюють у бовтанку, де все коріння злипається в одну купу, і так висаджують. Викопайте таку рослину через рік, і побачите: все коріння, як воно злиплося на початку, таким і залишилося, всередині корені зіпрілі, частина згнила, решта майже не розрослася, а про центральні провідні корінці й мови не може бути. То який врожай можна чекати від таких рослин? Тому я раджу формувати грядки, смуги краще дочірніми рослинами.

Звичайно, у цій статті я не зумів розкрити всіх секретів вирощування солодкої ягоди. Сподіваюся, я зроблю це в наступних публікаціях. Зокрема, про те, як запастися цілющою для рослин дощовою водою, як на 1,5–2 місяці раніше звичайного отримати врожай у теплиці, яка не обігрівається, як найлегше вирощувати розсаду, як вирощувати та збирати ягоди у квартирі на підвіконнях та багато іншого.

Микола Розшибін
м. Кам'янець-Подільський,
Хмельницька обл.

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

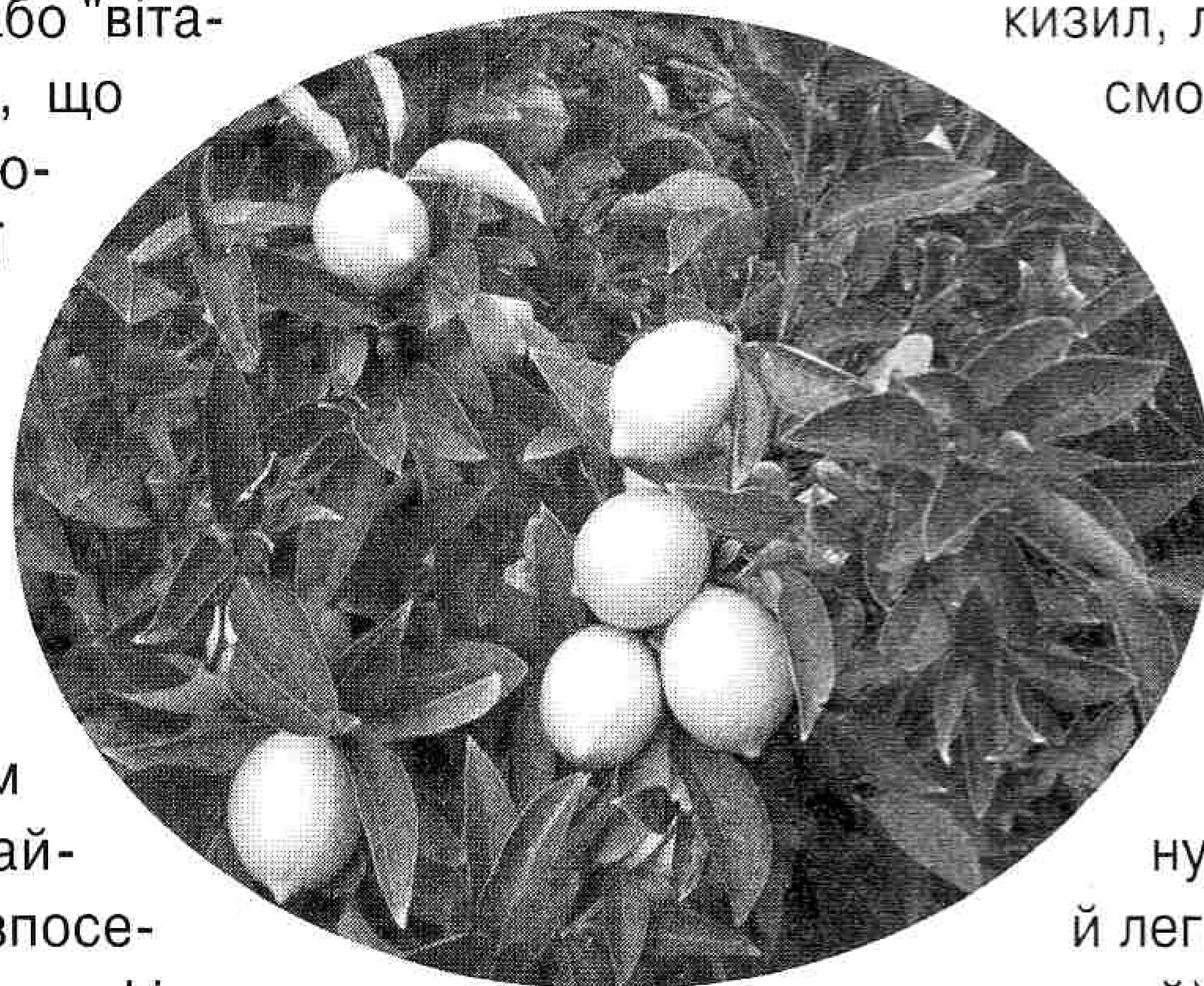
ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Подихати свіжим повітрям: що це означає?

(Закінчення. Поч. у № 4, 5, 2011 р.)

Насиченість повітря фітонцидами

Фітонциди – це продуковані рослинами біологічно активні речовини, що вбивають або пригнічують ріст і розвиток найпростіших мікроорганізмів. Вони відіграють найважливішу роль в імунітеті рослин (рослини стерилізують себе продуктами своєї життєдіяльності) і у взаєминах організмів у живій природі. Фітонциди відкриті й описані в 1928 р. радянським ученим Б.Токіним. У послідуючих дослідженнях фітонцидів рослин встановлено, що вони також стимулюють захисні сили організму людини й надають йому бадьорості. Академік АН України Н.Холодний назвав леткі речовини, які виділяються вищими рослинами в повітря, "атмосферними вітамінами" або "вітаміноподібними речовинами", такими, що можуть засвоюватися організмом людини й благотворно впливати на її діяльність.

Фітонциди нижчих найпростіших рослин формувалися в еволюції мікроорганізмів, у їхній конкурентній боротьбі, у тому числі з патогенними для людей, тварин і рослин формами. Потрапляючи в організм людини, фітонциди-антибіотики найпростіших, типу пеніциліну, діють безпосередньо на патогенну мікрофлору. Дія ж фітонцидів вищих рослин спрямована не стільки на боротьбу з мікроорганізмами, скільки на стимулювання імунологічних здатностей організму людини.

Виходячи із сутності фітонцидів, робимо висновок, що вони в досить ефективній концентрації можуть бути тільки в безпосередній близькості від рослин – фітонцидоносіїв. Таким чином, шановний читач, у вашому саду, в лісі, у парку або сквері їх буде багато, особливо поблизу крон рослин, а на віддаленні й за їхніми межами – значно менше, тому що вони розбавляються в усе більших об'ємах повітря і їхня концентрація різко знижується.

Асортимент плодових дерев, кущів, овочів та інших рослин у саду повинен бути ретельно вивчений, продуманий і "зважений" не тільки щодо одержання врожаю овочів і фруктів, але ще й вмісту в них фітонцидів. Кожний з них має бути доброчинним для здоров'я людини, а їхній спільний вміст – не перевищувати припустимого рівня. Автор у даному питанні дотримується думки, що в кожній місцевості варто орієнтуватися на народну селекцію. До кожної нової рослини, особливо екзотичної й з інших країв, треба підходити особливо обережно. Коли ми потрапляємо в ліс, великий парк або сад, то в нас з'являється легкість дихання й бадьорість, піднімається настрій, у тому числі й завдяки наявності там фітонцидів.

Приклади активних представників фітонцидів серед лісових дерев і чагарників, плодово-ягідних дерев, кущів і овочевих культур у саду й городі:

- дикорослі лісові дерева й чагарники: сосна, кедр, кипарис, ялина, бук, дуб, береза, тополя, ліщина та інші;
- овочі: капуста білоголова й червоноголова, кропива дводомна, цибуля, морква, пастернак, перець гіркий, петрушка, редис, буряк столовий, томати, хрін, часник та інші;
- плодово-ягідні дерева й кущі: айва, виноград, кизил, лимонник китайський, волоський горіх, смородина та інші.

За аналогією з рослинним світом суходолу Землі можна вважати фітонцидами мікрокрапельки морської води, що утворюються під час хвилювання моря. Вони містять у збалансованому вигляді практично всі мінеральні елементи, доброчинні для людського здоров'я. У морському повітрі втримується велика кількість кисню O_2 і озону O_3. Молекули озону O_3 – дуже нестійкі й легко розпадаються на двоатомний (молекулярний) кисень O_2 і атомарний кисень O, здатний убивати мікроби й віруси. Морське повітря не містить пилу. Найбільш насичене корисними компонентами повітря – безпосередньо біля моря, особливо в штормову погоду.

Свіже повітря: як цього досягти?

Свіже повітря – це чисте підбадьорливе повітря, в міру прохолодне і вологе, зі смаком свіжості, як вода з гірського джерела. Дихається легко, глибоко й... радісно. Хочеться говорити, співати, голосно кричати, активно рухатися... хочеться жити.

Головні фактори свіжого повітря:

- нормальний атмосферний тиск – 760±10 мм рт. ст.,
- концентрація кисню в повітрі в межах 20% і вище,
- концентрація вуглекислого газу в повітрі не більше 0,04%,
- вологість повітря – 45–65%,
- іонізація кисню, присутнього у повітрі (аероіони), – не менше 6×10^2 в 1 $см^3$,

◈ насиченість повітря доброчинними фітонцидами рослинного світу й моря в межах (0,5–1) х 10^{-6} мг/см³,

◈ відсутність або мінімально припустимий відносний вміст забруднювачів повітря: пилу, диму, шкідливих для здоров'я людини газів та їхніх сполук – не більше 6 х 10^3 часток в 1 см³.

Як досягти таких високих показників у сучасних міських умовах? Усім нам відомо, що цивілізація в цей час переживає процес урбанізації – підвищений питомий ріст міського населення в різних країнах, в окремих регіонах і в усьому світі. Це об'єктивна реальність, обумовлена різними причинами, у тому числі й промислово-економічного та соціального розвитку. Поряд з безумовно позитивною стороною цього процесу, є й негативні фактори. Уже було показано, що переважна частина енергії (більше 90 %) у цей час, у період пережитого нами промислового буму, забезпечується шляхом спалювання тим або іншим способом природних горючих матеріалів – кам'яного вугілля, нафтопродуктів і природного газу з викидом в атмосферу величезних кількостей відходів цього процесу, глобального за об'ємами і безперервного в часі.

Особливий негативний вплив процесу урбанізації в останні роки – неухильне зростання кількості автотранспорту в містах. Незважаючи на вжиті заходи щодо очищення рідких горючих матеріалів від домішок і вдосконалення процесів згоряння, шкідливі викиди в атмосферу від автотранспорту зростають, за багатьма оцінками вони вже досягли 50 % від загального рівня антропогенних викидів і продовжують зростати.

Складність і небезпечність ситуації збільшується тим, що це відбувається в самому місті, на його дорогах і вулицях. Зараз змістилися акценти значимості рівня життя й благополуччя. Зокрема, придбання автомобіля і їзду на ньому в межах міста, включаючи центральні та багатонаселені райони, житель міста вважає дуже престижними. При цьому він не надто замислюється над тим, що цей рух – масовий, спільний і повсюдний (а це саме так) істотно погіршує характеристики навколишнього повітря.

Приведемо приклади. За оцінками фахівців (наприклад,www.oxygen-generators.ru), для спалювання одного літра бензину потрібно 2400 л кисню. У міських умовах така кількість бензину може бути витрачена за 15–20 хвилин їзди, тобто 160–120 л кисню за хвилину. Для порівняння: середня потреба в кисні для окремої людини – 0,6–0,8 л за хвилину. Легкова машина за час проїзду 1000 км шляху витрачає кисню стільки ж, скільки одній людині вистачило б для дихання на цілий рік –http//otvet.mail.ru. В результаті у містах (особливо в промислових зонах і зонах підвищеного транспортного руху) спалюється так багато кисню, що його вміст катастрофічно знижується й може становити часом в окремих екологічно неблагополучних районах лише 10–12 % – www.o2-fresh.ru, www.oxygen-cocktail.ru. Цього явно недостатньо, тому що парціальний тиск кисню в такому атмосферному повітрі зменшується з нормально необхідного 159–160 мм рт. ст. до 80–90 мм рт. ст. З цієї причини можлива гіпоксія, особливо у нездорових людей. При цьому в атмосферному повітрі зростає концентрація вуглекислого газу (що природно по суті цього процесу перетворення енергії). Саме по собі деяке збільшення вмісту вуглекислого газу в атмосфері (з 0,03 % раніше до 0,04 % і трохи більше – зараз) для здоров'я людини ніякої небезпеки не представляє, а для рослин навіть корисно, тому що підвищує швидкість і продуктивність фотосинтезу з неодмінним відповідним збільшенням виробництва кисню. Збільшення ж концентрації вуглекислого газу понад 0,06–0,08 % перевищує припустимий рівень для здоров'я людини, а понад 0,1 % уже шкідливе для здоров'я.

Приклад: в офісах рівень вуглекислого газу може досягати значень 0,08–0,12 %, а в переповнених залах засідань – до 0,2 % – www.priroda.su. Принципова особливість тут полягає не тільки в більших кількостях виділюваного вуглекислого газу і в непомірній витраті атмосферного кисню, а в домішках, які під час спалювання природних горючих матеріалів виділяються в атмосферу.

Наслідком підвищеної загазованості міст є й зростання в атмосферному повітрі концентрації пилу. В містах рівень забруднення повітря та ступінь його іонізації, на жаль, не витримують порівняння із природними чистими регіонами. Що стосується інших, супутніх продуктів згоряння, то тут справа складніша й набагато небезпечніша. Образно кажучи, якби природні горючі матеріали були абсолютно чисті від домішок (наприклад, кам'яне вугілля – чистий вуглець), а технології спалювання – ідеально чистими, то продуктами згоряння були б тільки вуглекислий газ і виділювана енергія. У дійсності це далеко не так.

Що виділяється в атмосферу в процесі реальних процесів згоряння природних горючих матеріалів? Ось перелік:

◈ вуглекислий газ – неодмінний і природно необхідний учасник горіння як процесу окислювання з виділенням енергії,

◈ інші гази, утворені в реальних умовах горіння – окислювання: чадний газ –продукт неповного згоряння палива, прозорий, що не має запаху, отруйний газ (80 % шкідливих викидів),

◈ супутні процеси: окислювання азоту повітря, зумовлене високими температурами й тиском при згорянні – різні оксиди азоту: NO, NO_2 та ін., окислювання сірки (що міститься у деяких сортах кам'яного вугілля), окислювання свинцю (що входить до складу бензину для підвищення октанового числа згоряння).

Про шкоду й велику небезпеку для здоров'я сполук свинцю та чадного газу ми всі добре знаємо. Отож, утворені під час горіння природних горючих продуктів оксиди азоту (у порівнювальних концентраціях) на порядок небезпечніші від чадного газу, у тому числі й для рослин. Наслідком підвищеної загазованості міст є зростання в атмосферному повітрі концентрації пилу. У містах рівень забруднення повітря й ступінь його іонізації, на жаль, не витримують порівняння із природними чистими регіонами.

Все це зобов'язує Людину вживати (і вона їх вживає) енергійних заходів захисту від зазначених шкідливих викидів, у тому числі:

◈ удосконалювати підготовку й очищення природних продуктів горіння перед застосуванням,

◈ удосконалювати в реальних пристроях і агрегатах самі процеси згоряння й уловлювання продуктів горіння,

◈ оптимально розміщувати гірничодобувну, металургійну та іншу енергоємну промисловість стосовно великих населених регіонів,

◈ оптимально розміщувати й регулювати автотранспортні та залізничні потоки з максимально можливим виносом їх за межі найбільш людних центральних районів міст,

◈ неухильно підвищувати темпи створення екологічно чистих поновлюваних джерел одержання енергії (гідроелектростанцій, вітроелектричних станцій, сонячних станцій, що акумулюють, і їхніх різних комбінацій – залежно від природних, соціально-економічних та інших умов).

У цілому, ступінь забруднення повітря шкідливими компонентами залежить від рівня розвитку відповідних технологій у кожній країні й, конкретно, у кожному промисловому та населеному регіоні, а також від заходів державного контролю за забрудненнями (головним чином в електроенергетиці, металургії, хімічній промисловості, на авто- і залізничному транспорті тощо). Де технології більш досконалі, а контроль – жорсткіший, там і повітря чистіше. І навпаки. Проте, незважаючи на вжиті заходи захисту, в процесі згоряння природних горючих матеріалів забруднення повітря у великих містах і промислових регіонах, як правило, неухильно зростає або, у найкращому разі, залишається на колишньому рівні. Зараз у побуті міського жителя термін "повітряний басейн" – це повітряний простір у межах конкретної території (місто, селище, село тощо). Насичені шкідливими викидами повітряні маси з неблагополучного пункту можуть природним шляхом поширюватися за його межі на значні відстані. Тому забруднення повітряного басейну може бути значно більшим від території конкретного населеного пункту.

Життя підказує, що необхідно вживати енергійних заходів щодо захисту й очищення повітряного басейну. Одним з найефективніших і надійних способів є озеленення – насичення поселень Людини рослинним світом. Шановний читач запитає: "А що це дає? Як конкретно поліпшуються характеристики атмосферного повітря в розвинених зелених зонах"? Відповідь наступна:

◈ насамперед, у зелених зонах продукується кисень високої якості, його концентрація в повітрі зростає, а вміст вуглекислого газу зменшується. Підвищений вміст кисню, негативно заряджені іони кисню (аероіони) роблять лісове повітря свіжішим. Таке повітря позитивно впливає на стан організму людини, знімає втому й стресовий стан, відновлює працездатність. В середньому одне дерево забезпечує повністю потребу в кисні для 3–4 чоловік, один гектар лісу – 80–100 і більше людей. Кращі представники щодо вироблення кисню – тополя, каштан, липа, ялина, сосна й інші;

◈ друга важлива особливість: уловлювання пилу й зниження концентрації шкідливих газів. Частки пилу осідають на листках, гілках дерев, після чого, омиті дощем, йдуть у землю. Кращі представники рослинного світу з очищення повітря від пилу: в'яз, тополя, акація, шипшина й інші;

◈ третя важлива характеристика зелених зон (про яку ми вже говорили) – це фітонциди, що мають здатність вбивати хвороботворні мікроорганізми.

Тому, вихід з положення, що створилося у містах, практично реалізується, більшою або меншою мірою (або може реалізуватися) у таких напрямках:

◈ максимальне озеленення міст у межах міста (парки, сквери, бульвари тощо);

◈ "зелений пояс" навколо міста;

◈ максимальна постійна чистота міських вулиць та інших комунікацій (регулювання потоків транспорту й забезпечення їхньої екологічної безпеки, чищення, миття, вивіз сміття тощо);

◈ максимальна постійна чистота в міських квартирах, використання сучасних приладів забезпечення чистоти, кондиціювання й іонізації повітря;

◈ здоровий спосіб життя жителів міста, у тому числі щоденні прогулянки та заняття фізкультурою і спортом на озеленених площадках, у парках і скверах, сон у добре провітрених приміщеннях з постійним припливом свіжого повітря. Особливо це необхідно для дітей: їхньому молодому організму, що росте й розвивається, принципово необхідні рух та сон на чистому повітрі.

У сформованій екологічній ситуації в розвинених країнах світу почала змінюватися картина проживання населення у великих містах, а саме: відтік населення з міст, де можлива висока концентрація в повітрі шкідливих компонентів, у передмістя й за межі міста, де цих компонентів значно менше, а насиченість природними доброчинними компонентами – вища. Це вже процес субурбанізації.

Класичним прикладом субурбанізації в широкому , небаченому у світі масштабі можна вважати організований вищими державними органами колишнього СРСР і всіх союзних республік та реалізований на місцях місцевими органами влади масовий рух з колективного садівництва і городництва. На системній основі, за організаційної і фінансової підтримки державних підприємств, що шефствують, разом із профспілковими організаціями у передмістях великих міст та за його межами було створено розгалужену мережу колективних садівничих і городніх товариств і масивів. Земля цим суспільним формаціям надавалася державою безкоштовно. Наприклад, за станом на сьогодні практично чверть населення України так чи інакше є учасником цього грандіозного заходу. При цьому реалізовані два головні завдання: забезпечена зайнятість на землі й вирощування садової та городньої продукції для потреб родини, забезпечене місце для її відпочинку в екологічно чистому регіоні.

У грудні 2010 р. у засобах масової інформації наведене повідомлення про додатковий розвиток цього руху в Росії: кожній багатодітній родині (троє і більше дітей) надається безкоштовно ділянка кондиційної землі розміром 15 соток для будівництва свого подвір'я й землеробства на ньому.

Заслуговує на увагу і державну підтримку повсюдно по всій Україні сільський зелений туризм. Сенс зеленого туризму: проживання і перебування в поселеннях в екологічно чистих природних умовах, активні екскурсії по мальовничих околицях (ріки й водоспади, озера, ліси, луги, сади, природні джерела мінеральної води тощо), знайомство із самобутньою народною творчістю, ремеслами й звичаями та багато іншого.

Цілком слушно в широких масштабах повсюдно по всій Україні відродити "озеленення" зон проживання в містах та їхніх приміських зонах. Посадити дерево або кущ тоді було справою честі й високого достоїнства кожного дорослого жителя, кожного школяра і студента. Зараз, на жаль, цього практично немає. Більше того: в наявності присутні зовсім зворотні дії – масове вирубування окремих дерев і цілих груп – і в містах, і в їхніх передмістях, і в різних природних регіонах (Кабмін України з 2009 р. обмежив вирубування лісів у Карпатах – korrespondent.net). Адже чого варта тільки передноворічна "ялинкова кампанія", коли в середньому на кожних 10–20 жителів міста завозять одну або дві зрубані молоді ялинки чи сосни. Кількість же таких ялинок і сосон, використовуваних для підготовки "головних ялинок" міста, і навіть його районів, вражає уяву. Все це давно вже вийшло за рамки здорового глузду. Адже для вирощування навіть маленької ялинки або сосонки потрібно кілька років! На думку автора, прийшов час змінити підхід і порядок вирішення цього безумовно важливого й цікавого заходу. Наприклад, прикрашати перед Новим роком ростучі хвойні дерева, у тому числі й спеціально висаджені та вирощені в конкретних місцях. І застосовувати штучні розбірні ялинки. Сьогоднішні технології дозволяють зробити їх від найменших до найбільших. Це збереже ліси від вирубування й завантажить вітчизняні виробництва як самих штучних ялинок, так і натуральних ароматизаторів (екстракти хвої, одержувані на вітчизняних лісокомбінатах). І ще одна важлива особливість таких ялинок – практично невичерпний строк повторного застосування. Ми – садівники, колективні й індивідуальні, можемо пишатися тим, що своєю працею на землі вносимо свій посильний внесок в озеленення поселень України та поліпшення їхніх повітряних басейнів.

Деякі висновки

Резюмуючи викладене, робимо важливий висновок. Систематичне перебування й проживання за межами міста в селах, розташованих поблизу лісу, у приморських зонах, на берегах річок і озер, у колективних садах та в інших подібних заміських поселеннях вигідно відрізняється від перебування і проживання у великому місті або селищі з розвинутою промисловістю й інтенсивним транспортом. У перерахованих вище та їм подібних зелених зонах створюються сприятливі фактори поліпшення повітря: у значній мірі зменшена концентрація пилу й вуглекислого газу, практично відсутні компоненти шкідливих виробництв та інтенсивного транспорту, підвищено вміст кисню, у тому числі атомарного і трьохатомного кисню – озону, насиченість повітря фітонцидами.

Все це разом робить таке повітря "свіжим", воно позитивно впливає на людину. Тож те, до чого прагне житель міста хоча б епізодично, тут є на місці й у великих кількостях. Як приємно й корисно відпочити з рідними та друзями на галявині лісу, на березі моря, озера або річки, на дачі в просторій перголі, повитій виноградом, в інших місцях, наближених до Природи! Чи варто марнувати вільні дні в тісних міських квартирах, у "полоні" телевізорів, а дітей тримати в пекучому, часто загазованому повітрі й на розігрітому асфальті великого міста? Міцного вам здоров'я і благополуччя, шановні читачі! Нехай свіже повітря, сонце й вода завжди будуть вашими вірними друзями.

А.П. Антосик,
кандидат технічних наук

	Денне відділення	**Заочне відділення**
Прийом документів (9, 11 кл.)	З 1 по 22 липня	З 1 по 30 листопада
Вступні іспити	З 23 по 31 липня	З 1 по 7 грудня
Оприлюднення рейтингових списків	1 серпня	8 грудня
Зарахування	10.08.11 на бюджет 25.08.11 на контракт	15.12.11 на бюджет 25.12.11 на контракт

Сумісність пестицидів при обприскуванні

Шановні працівники редакції "ДСГ", іноді ви друкуєте перелік добрив, регуляторів росту, фунгіцидів, інсектицидів. Це добре, але чому б не надрукувати таблицю про те, як змішувати фунгіциди з інсектицидами? Бо на упаковках хімічних препаратів про це нічого не вказується.

С.М. Собчук,
с. Малі Загайці, Тернопільська обл.

У садівництві, зокрема в галузі захисту рослин часто виникає необхідність одночасно обробити плодові дерева, ягідні кущі від різних видів шкідливих комах, кліщів, збудників хвороб. Наприклад, напровесні у фенофазу "оголення бутонів" на яблуні потрібно провести обприскування проти садових довгоносиків (сірий бруньковий довгоносик, яблуневий квіткоїд, букарка) і первинної інфекції парші (аскоспори). Або трохи пізніше у фенофазу "рожевий бутон" обробляють яблуню проти гусениць різних видів листокруток, імаго яблуневого плодового пильщика, листоблішок, попелиць, а також проти хвороб – парші, борошнистої роси. І так далі впродовж літа продовжують здійснювати ще 4 або 5 обробок, аж до строку – 30 днів до збирання врожаю. Проти шкідливих організмів яблуні ефективні різні препарати. Проте закономірно виникає питання: а чи можна змішувати різні препарати з метою їхнього одночасного застосування, чи не призведе комбінування препаратів до непередбачених результатів? На ці й інші питання, пов'язані зі змішуванням препаратів, йтиметься в нашій статті.

У таблиці, яку ми наводимо нижче, міститься інформація про сумісність пестицидів, як дозволених для продажу населенню, так і застосовуваних у промислових насадженнях плодових культур. У таблиці не наведені дані про сумісне застосування більш сучасних пестицидів (актара, конфідор). Нині науково-дослідні заклади, що працюють в галузі захисту рослин, вивчають можливість одночасного використання нових препаратів і їхнього впливу на захищувані рослини.

Важливо відзначити, що за спільного використання пестицидів їхні концентрації залишаються такими, як і за роздільного застосування. Зокрема, під час проведення першої обробки на яблуні проти парші дерева обприскують купроксатом (34,5%-ний суспензійний концентрат), або хорусом, (75%-ні водорозчинні гранули), відповідно 50 мл або 2,5 г/10 л води. Якщо яблуні загрожують садові довгоносики, в робочий розчин із фунгіцидом додають 1,4 г актари (25 % в. г.) або 1,5 мл/10 л води шерпи (25 %-ний концентрат емульсії). В Інституті садівництва встановлено, що комбінування зазначених вище препаратів не впливає негативно на рослини. Перед тим, як суміщати препарати, потрібно знати, проти яких об'єктів вони токсичні, а також чи збігаються оптимальні строки проведення обробки.

За необхідності застосування нових препаратів краще попередньо перевірити їхню суміш на виявлення ступеня опіку рослин. Фітотоксичність у вигляді опіку листків проявляється через 2–3 дні, а обпадання листків – через тиждень або більше після обробки.

З таблиці видно, що деякі препарати несумісні. Одним з факторів, що визначають можливість сумісного застосування пестицидів, є їхнє поводження в кислих і лужних середовищах. Наприклад, не можна сполучати фосфорорганічні препарати з бордоською рідиною, у яку входить вапно. Через лужну реакцію вапно негативно впливає на токсичність цих препаратів.

Сумісними прийнято вважати препарати, що зберігають свою ефективність під час змішування й не спричиняють ушкодження рослин. Несумісні – це препарати, які при змішуванні знижують активність, проявляють фітотоксичний ефект на оброблювані рослини.

Несумісність може бути хімічною або фізичною. За хімічної – компоненти реагують між собою під час змішування, а за фізичної – фізичні властивості одного не дозволяють або унеможливлюють застосування іншого.

Активні компоненти при змішуванні можуть діяти синергічно (токсичність суміші підвищується, на відміну від токсичності окремих компонентів, застосовуваних роздільно), адитивно (ефективність суміші дорівнює сумі ефективності окремих компонентів), або антагоністично (токсичність суміші знижується). Синергічну дію проявляють суміші хлорокису міді з ридомілом, базудину з децисом або карате.

При комбінуванні препаратів, а також їхніх сумішей з іншими засобами хімізації можна використовувати компоненти одного механізму дії (контактні) або різного (системні й контактні); препарати з різним спектром дії проти шкідливих організмів (інсектицид + фунгіцид); препарати разом з мінеральними добривами в рекомендованих нормах; препарати з додаванням рідких добрив, регуляторів росту рослин, мікродобрив.

До складу препаратів входять поверхнево активні речовини, здатні поліпшити фізичні властивості робочих розчинів: стабільність суспензій і емульсій, змочуваність, розтікання, прилипання й утримування. Поліпшення фізичних властивостей робочого розчину підвищує ефективність застосування препаратів.

Хімічні пестициди при нанесенні їх на рослини призводять до стресу, ступінь якого буває різним, залежно від препарату. Нами встановлено, що хімічні препарати спричиняють більший стрес, ніж мікробні. Тому для його подолання застосовують суміші препаратів з мінеральними добривами або регуляторами росту рослин. Встановлено, що спільне застосування конфідору максі зі зменшеною на 30 % нормою витрати і додаванням сечовини (50 г/ 10 л води) не знижувало ефективності суміші й вона була на рівні застосування конфідору максі в повній нормі витрати (0,7 г/10 л води). Використання мінеральних добрив або регуляторів росту рослин дає можливість не тільки зменшити норму витрати препарату, але й забезпечує стимулюючу дію на

Сумісність пестицидів при обробці плодово-ягідних рослин

№ п/п	Пестицид	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1	Бордоська рідина		М	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
2	Препарати сірки	М		М	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н
3	Хлорокис міді	Н	М		М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н
4	Препарат N 30 В	Н	Н	М		Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
5	Акробат	Н	Н	Н	Н		Н	Н	Н	М	М	М	Н	М	Н	М	Н	Н	М	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н
6	Актелік	Н	Н	Н	Н	М		М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
7	Байлетон	Н	Н	Н	Н	Н	Н		Н	М	М	М	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	М	М	М	Н	М	Н	Н
8	Бенлат	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н		М	М	М	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н
9	Бі-58 новий	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М		М	М	М	Н	М	М	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н
10	Децис	Н	Н	Н	Н	М	М	М	М	М		М	М	М	М	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
11	Емістим	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	М	М	М		Н	М	Н	М	Н	Н	Н	Н	М	М	М	Н	Н	Н	Н
12	Вербин	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	Н	М	М	Н		М	М	М	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н
13	Золон	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	М	М	М	М	М		М	М	Н	М	М	М	М	М	М	Н	М	М	Н
14	Імпакт	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	М		М	М	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н
15	Карате	Н	Н	Н	Н	М	М	М	М	М	Н	М	М	М	М		Н	М	М	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
16	Омайт	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М		Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н
17	Потейтин	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	М	Н	М	Н		М	Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н
18	Ридоміл	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	М	Н	М	Н	Н		Н	Н	М	М	Н	Н	Н	Н
19	Сапроль	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	М	Н	Н	М	Н	М	М	Н	Н		Н	М	М	Н	Н	Н	Н
20	Сумітіон	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	М	Н	Н	М	М	Н	М	Н	Н	Н	Н	М		Н	Н	Н	Н	Н	Н
21	Фастак	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	М	М	Н	М	М	М	М	Н	Н	М	М	Н	Н		Н	Н	Н	Н	Н
22	Шерпа	Н	Н	Н	Н	М	Н	М	М	М	Н	М	М	М	М	Н	Н	М	М	М	Н	Н		Н	Н	Н	Н
23	Топсин М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н		Н	Н	Н
24	Делан	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н		Н	Н
25	Каратан	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н		Н
26	Мітак	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	М	Н	Н	

Умовні позначки: "М" – можна змішувати; "Н" – не можна змішувати.

рослини, поповнює їхнє забезпечення поживними речовинами, зменшує стрес від обприскування хімічними препаратами.

Сумісне застосування препаратів використовують для розширення спектра їхньої дії. Для винищування комах застосовують інсектициди піретроїдної групи (шерпа, карате, децис), регулятори росту комах (матч), проти кліщів спеціальні препарати із групи акарицидів: омайт, ортус, демитан. Якщо виникла необхідність провести обробку проти комах і кліщів, варто змішати інсектицид з акарицидом. Аналогічним шляхом вирішується завдання і при захисті рослин від хвороб. Бордоська рідина або інші мідні фунгіциди ефективні проти різних плямистостей (парша, кокомікоз, клястероспоріоз), але не проявляють ефективності проти збудників борошнистої роси яблуні, персика. Ефективними проти борошнисторосяних грибів є топсин М і топаз. Хімічна обробка проти різних хвороб буде ефективною за сумісного застосування купроксату з топазом або топсином М.

Пестициди, біопрепарати, настої й відвари із трав'янистих рослин можуть призводити до опіків листків, інших органів рослин у тих випадках, якщо застосовують препарати, що зіпсувалися в процесі зберігання, і в разі завищення їхніх концентрацій.

При опіках змінюється забарвлення листків, вони бліднуть або стають коричневими, а через кілька днів тканина підсушується й змінює забарвлення. Сильні опіки спричиняють передчасний листопад. Більш сприйнятливі до опіків молоді листки. Можливе обпадання (дефоліація) листків. На плодах опіки проявляються у вигляді сітки з опробковілої тканини.

Зберігання препаратів у фабричному впакуванні в сухих приміщеннях сприяє збереженню їхніх токсичних властивостей на 1,5–2 роки. У рідких препаратів, які зберігалися в упаковці, що відкривається, або протягом тривалого часу (більше, ніж зазначено на упаковці) можливе випадання осаду, поділ фаз (розшарування компонентів), розігрівання або охолодження, виділення газоподібних речовин. Правильне застосування суміші пестицидів сприяє підвищенню ефективності обробки, збільшенню продуктивності праці й усуває окремі недоліки хімічного методу захисту рослин.

І.В. Шевчук,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НАНУ

ЧИ МОЖНА ЗДОЛАТИ

НЕЗДОЛАННОГО ВОРОГА?

Колорадський жук завдає найбільшої шкоди рослинам картоплі, особливо починаючи з липня, коли на них одночасно можна виявити і дорослих комах, що перезимували, і жуків та личинок першого літнього покоління. Тож до цього періоду слід ретельно підготуватися.

В арсеналі досвідчених городників є чимало народних засобів боротьби з цим шкідником. Проте слід враховувати, що одні й ті ж заходи можуть давати добрий ефект за певних умов, а за інших інколи не "спрацьовують".

◈ Для провокування шкідника напровесні висаджують невелику кількість добре пророщених бульб і розкладають на ділянці принади з розрізаних бульб та лушпиння. Коли дорослі жуки збираються в цих місцях, їх знищують отрутохімікатами або в міцному розчині солі.

◈ Непогані результати дає присипання сходів картоплі ґрунтом – це спричиняє загибель яєць та личинок колорадського жука й знищення сходів бур'янів. Доволі ефективним є регулярне збирання яйцекладок шкідника. Глибоке перекопування ділянок восени сприяє знищенню комах, що знаходяться в ґрунті.

◈ Деякі картоплярі у міжряддях або на межі ділянки висаджують квасолю, боби та нагідки – це до певної міри відлякує жуків.

◈ Картопляні кущі можна обпудрювати просіяним попелом або обприскувати сумішшю з попелу (2 літрові банки) та господарського мила (1 шматок), розчиненого у 10 л води.

◈ Картоплю також обробляють настоями з коріння дивосилу (150 г заливають 10 л води, кип'ятять, дають настоятися добу), обпалого листя волоського горіха (2–3 кг листя замочують за 3–4 тижні до обробки у 10 л води), міцним багатоденним настоєм полину та цибулинного лушпиння. Для кращого прилипання у такі розчини перед вживанням додають господарське мило.

За один–два дні до використання рослинних препаратів перевіряють їхню дію на кількох рослинах. Вживати в їжу овочі, оброблені рослинними препаратами, слід не раніше, ніж через 5 днів.

Під час виготовлення настоїв, відварів необхідно дотримуватися правил техніки безпеки – після роботи ретельно вимити руки й обличчя, залишки препаратів знищити, посуд вимити кальцинованою содою або почистити вологим деревним вугіллям.

О. Великодна,
Київська обл.

Біодинамічний календар

Липень

Незабаром липень, тож, здавалося б, у дачників, які закінчили садивні роботи, нарешті з'явиться можливість відпочити, однак не тут-то й було. Адже липень – чи не найспекотніший місяць року, а відтак потрібно подбати про полив городніх і садових культур та їхнє підживлення. Бо одночасно із достиганням плодів і ягід відбувається формування плодових бруньок, тобто закладаються основи врожаю наступного року. Крім того, городникам варто подбати про повторні посіви, це сприятиме отриманню максимальної віддачі від землі на власній дачній або присадибній ділянці.

Рак 30.06 (19:14) – 3 (0:44)
Новий Місяць – 1 (11:54)

У дні Молодика астрологи радять не садити й не пересаджувати культурні рослини, однак можна приділити більше уваги грядкам картоплі. Зокрема, зібрати колорадських жуків, якщо їх небагато, або обробити насадження препаратами Конфідор, Іскра, Престиж тощо. Однак при застосуванні хімічних засобів захисту рослин слід обов'язково дотримуватися дозування, інакше в готовій продукції можуть зберегтися їхні залишки вище допустимих санітарних норм, що становитиме небезпеку для людини й теплокровних тварин, забруднюватиме ґрунт, спричинюватиме загибель корисних комах.

Слід також враховувати, що шкідники можуть звикати до певних груп пестицидів, що зводитиме нанівець усі зусилля овочівників і садівників. Це трапляється внаслідок систематичного застосування одного або групи споріднених препаратів протягом ряду років. Тому періодично потрібно міняти пестициди, які використовуються. За твердженням фахівців, чергування двох–трьох препаратів різних груп протягом сезону або по роках гальмує на тривалий строк розвиток стійкості до них шкідливих комах і кліщів.

Лев 3 (0:44) – 5 (4:17)

Городники збирають ранні огірки. Робити це слід часто – через день–два, щоб стимулювати утворення нових зав'язей. Слід також враховувати, що після збирання плодів рослини потребують рясного поливу й підживлення настоєм деревного попелу або комбінованим добривом із переважанням калійної солі, що, звичайно ж, значно ефективніше. Підживлюють огірки, як правило, не рідше одного разу на 7–10 днів. Воду для поливу рослин краще використовувати теплу, підігріту на сонці.

Розпочинають повторно висівати редиску, салати, кріп та інші зеленні культури. За потреби після збирання овочів на звільнених ділянках висівають сидерати.

Діва 5 (4:17) – 7 (6:55)

Садівники підживлюють ягідні кущі. У липні з цією метою застосовують здебільшого фосфорно-калійні добрива, бо надлишок азоту в цей період уповільнює визрівання молодих пагонів, які в холодні зими вони можуть вимерзнути.

Періодично оглядають кущі смородини, вирізуючи гілки, пошкоджені гусінню смородинної скляки, й знищуючи личинки пильщиків.

Для розмноження смородини застосовують метод горизонтальних відсадок, пригинаючи й засипаючи землею добре розвинені гілки куща. Згодом на них утворяться додаткові корені і восени або наступної весни їх можна буде відокремити від материнської рослини.

Терези 7 (6:55) – 9 (9:33)
Перша чверть Місяця – 8 (9:29)

У міру достигання збирають суниці. Враховуючи, що ці ягоди дуже ніжні й швидко псуються, врожай краще відразу збирати у тару, в якій його транспортуватимуть з дачної ділянки.

Під час збирання суниць не можна допускати, щоб у посуд разом із здоровими потрапили ягоди, заражені сірою гниллю. Адже через спори хвороба протягом доби може зіпсувати зібрані ягоди, зробивши їх непридатними для споживання, особливо, якщо вони зберігаються в теплому приміщенні та в щільно закритому посуді.

Аби запобігти поширенню захворювання, слід враховувати, що сіра гниль починає активно розвиватися під час вологої і теплої погоди. Тому насадження суниці регулярно оглядають, збираючи підгнилі ягоди, які спалюють або закопують у землю.

Скорпіон 9 (9:33) – 11 (12:48)

Квітникарі викопують і просушують цибулини тих культур, які цвітуть навесні – нарцисів, мускарів, тюльпанів, гіацинтів, крокусів та ін. Збирають насіння з рослин, що відцвіли. Клумби періодично оглядають, видаляючи на них зів'ялі квіти й суцвіття для продовження періоду цвітіння квітів.

Розпочинають поділ кущів ірисів, які добре розмножуються вегетативно і швидко приживаються на новому місці. Слід зазначити, що кущі ірисів, особливо цінних сортів, необхідно обов'язково періодично ділити, бо їхні кореневища живуть недовго, до 5 років, і з часом сильно розростаються, поширюючись по поверхні ґрунту й утворюючи тісні "гнізда", в яких рослини починають пригнічувати одна одну. Саме через це і виникає необхідність поділу й пересаджування ірисів.

Кущі садових гібридних ірисів, які надто розрослися, пересаджують через 3–4 роки, поєднуючи цю процедуру із розмноженням.

Стрілець 11 (12:48) – 13 (17:15)

Закінчують висівати зимову круглу чорну редьку. Враховуючи, що це рослина короткого світлового дня, дуже важливо правильно визначити термін висіву насіння. Адже за ранньовесняного висіву редька може сформувати квіткові стрілки замість коренеплодів. Слід також враховувати, що редька не витримує затінення, тому ділянка для її вирощування має бути добре освітленою.

Можна вирощувати зимову чорну редьку як повторну культуру після збирання цибулі на зелень. Насіння висівають рядками, міжряддя мають бути 25–35 см, відстань між рослинами у рядку – 20 см, глибина загортання насіння – 2–3 см. Посіви краще відразу посипати попелом, щоб захистити їх від блішки.

Збирають чорну редьку до настання заморозків, запобігаючи підмороженню коренеплодів, інакше вони потім погано зберігатимуться. Зазвичай, на зберігання закладають коренеплоди не більше 4–6 см у діаметрі, листя в них під час збирання скручують.

Козеріг 13 (17:15) – 15 (23:31)
○ Повний Місяць – 15 (9:40)

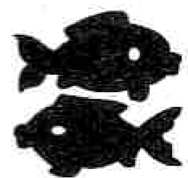
У дні, коли Місяць уповні, небажано садити й пересаджувати культурні рослини, оскільки знижені приживлення й життєздатність їх кореневих систем. Не рекомендується також обрізувати, прищипувати, пасинкувати й щепити рослини. Однак це сприятливий час для виконання інших садово-городніх робіт, зокрема проріджування сходів, прополювання бур'янів, мульчування, знищення шкідників і збудників хвороб, збирання насіння тощо.

Водолій 15 (23:31) – 18 (8:14)

Городники в липні систематично поливають овочеві культури. Робити це краще увечері або рано вранці, застосовуючи теплу відстояну воду, яка повинна добре просочити ґрунт, аби досягти основної маси коренів городніх рослин.

Більшість овочів уже починає давати врожай. Зазвичай, у цей період збирають урожай кольрабі, ранньої білоголової і цвітної капусти тощо. При цьому не забувають розпушувати ґрунт на грядках, прополювати і підживлювати овочеві культури. Особливу увагу приділяють рослинам солодкого перцю, помідорів, огірків, які дуже чутливі до поливів і підживлення.

Риби 18 (8:14) – 20 (19:27)

У липні достигають ягоди смородини, аґрусу, малини та інших ягідних культур. Збираючи врожай, перевіряють загальний стан рослин: пошкоджені ягоди видаляють і знищують, сухі гілки обрізують, а за появи личинок пильщиків, вогнівок обприскують кущі настоєм попелу або спеціальними препаратами від шкідників.

Живцюють ягідні й декоративні кущі. Обрізують поросль у плодових дерев, підживлюють їх і розпушують ґрунт у пристовбурних кругах. За очікування рясного врожаю під гілки плодоносних дерев обов'язково підставляють підпори. Періодично оглядають ловильні пояси на штамбах дерев і збирають падалицю.

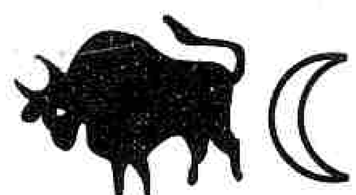
Овен 20 (19:27) – 23 (8:00)

Зібрані бур'яни та рослинні рештки, не заражені хворобами, складають у компостні ями.

Інколи під вагою ягід гілки у смородини та аґрусу відвисають вниз, внаслідок чого чимало ягід можуть опинитися на землі й почати гнити. За необхідності підтримання таких гілок, навколо кущів встановлюють рамкові огорожі.

Продовжують підживлювати й поливати ягідники, аби прискорити наливання ягід. Підживлення краще робити коров'яком або пташиним послідом із додаванням попелу.

Розпочинають збирати плоди вишні й сливи.

Тілець 23 (8:00) – 25 (19:36)
☾ Остання чверть Місяця – 23 (8:02)

У липні заготовляють чимало лікарських рослин, зокрема збирають і сушать бузину чорну, буркун лікарський, материнку звичайну, конюшину посівну, грицики, деревій звичайний тощо. Однак слід зазначити, що найважливіше під час збирання лікарських рослини – це вміння точно їх визначати, адже лише за таких умов можна уникнути плутанини з отруйними рослинами. Тому збирати цілющі трави слід дуже ретельно, можливо навіть скориставшись ботанічним описом рослин, їхніми кольоровими фотографіями або малюнками.

Крім того, збирати слід лише зазначені у медичних приписах частини рослин. І за жодних обставин не варто збирати їх під час дощу, туману або за вологої погоди. Найсприятливіший час – перша половина для, але тоді, коли рослини вже просохли від ранкової роси.

Близнята 25 (19:36) – 28 (4:13)

Ландшафтні дизайнери й досвідчені садівники знають, що в липні догляд за газоном має бути такий самий, як і в червні: щотижня скошують траву, а в спекотну суху погоду обов'язково поливають. При цьому ґрунт на ділянці газону слід просочити на глибину не менше 10–15 см, бо від слабкого зволоження його поверхні може бути більше шкоди, ніж користі. Якщо у вас є така можливість, то під час поливу краще використовувати шланг або поливальну установку.

Аби під час зрошення правильно визначити необхідну дозу води, на траву під поливальну установку ставлять порожню чашку або банку. Коли в неї набереться 3–4 см води, припиняють поливати.

Інколи на старому, зрілому газоні на поверхні ґрунту утворюється "повсть" із відмерлих листків і коренів трави. Вона перешкоджає розростанню коренів, погано пропускає воду і повітря, сприяє розвитку хвороб тощо. Щоб запобігти пошкодженню газону, за появи такої "повсті" її вичісують граблями або розбивають, проколюючи вилами. Скошену траву з газону обов'язково видаляють, користуючись при цьому віяловими граблями або жорсткою мітлою.

Рак 28 (4:13) – 30 (9:17)

Городники у ці дні намагаються приділити більше уваги рослинам гарбузів, які, зазвичай, випускають дуже довгі батоги, але бічні пагони часто не несуть на собі плодів. Тому рослини обов'язково формують, залишаючи на них по 3–4 плоди. Бічні пагони, зазвичай, видаляють, а пагони з плодами вкорочують, залишаючи на них після плоду по 3–4 листки. Крім того, гарбузи в липні слід часто поливати й підживлювати.

Для відлякування метеликів капустяної білянки капусту регулярно обприскують настоєм полину або попелу. З метою виявлення шкідників або захворювань рослини періодично оглядають, особливо листя із зворотного боку.

У липні дуже важливо правильно розпорядитися звільненими від ранніх овочевих культур площами, наприклад, на місце редиски посіяти кріп або салат, після збирання врожаю ранньої картоплі висадити цвітну капусту, моркву або столові буряки для осіннього споживання та зимового зберігання. Після ранніх огірків і вирощування цибулі на зелень добре ростуть редиска, кріп і салат.

Лев 30 (9:17) – 1.08 (11:43)
● Новий Місяць – 30 (21:40)

Досвідчені квітникарі намагаються майже всі красивоквітучі кімнатні рослини за можливості тримати влітку на відкритому повітрі. Це пов'язано з тим, що крізь шибки у приміщення проникає не більше половини сонячного світла, яке так необхідне для формування квіткових бруньок.

Слід також враховувати, що в липні кімнатні рослини потребують значно більше води і мінеральних солей, тому їх необхідно рясно поливати й підживлювати. Щоправда, за холодної дощової погоди полив і підживлення зменшують, на відміну від спекотної погоди, коли їх варто також обприскувати і притіняти від прямих сонячних променів. Крім того, необхідно періодично мити листя рослин і стежити, щоб на них не з'явилися шкідники.

Дитячі грядки, або декоративний міні-город

Як відомо, праця – основа всього нашого життя: хочеш – не хочеш, а працювати потрібно. Але якщо для людини праця у радість, то успіх їх завжди гарантований, а відтак необхідно привчати дітей до роботи і найкраще – з дитинства. Спочатку на власному прикладі, за допомогою пояснень, а потом залученням до самостійної дитячої праці.

Головне – зацікавити!

Як уже зазначалося, чимало батьків стикаються з проблемою, як залучити своїх дітей до виконання хатніх робіт та участі в дачних справах. Одні прагнуть майже силоміць примусити дітей виконати ту чи іншу посильну для них роботу, інші давно махнули рукою на цей намір і залишили марні спроби відволікти дітей від телевізора та комп'ютерних ігор, а треті шукають різних способів зацікавити їх домашніми справами. Спробуємо розглянути кілька таких ідей, які, можливо, стануть батькам у пригоді.

◈ Насамперед, слід розібратися, що саме цікавить найменших членів вашої родини, і з'ясувати, як ці інтереси й пристрасті стикуються з вашими бажаннями. Адже інколи можна виявити, що вони зовсім не збігаються. І це найсумніший випадок, бо за таких обставин навряд чи вдасться уникнути конфлікту, а рецепти "зі сторони" можуть лише погіршити ситуацію.

Однак, сподіваємося, що запропоновані поради нададуть вам певної допомоги, і згодом цікавість до спільної праці у дітей все ж таки з'явиться.

◈ По-друге, слід обов'язково враховувати, що привчати дітей до хатньої роботи і участі в дачних справах необхідно поступово, потроху, але постійно. Наприклад, у пригоді може стати ідея створення власної грядки. Розпочавши її облаштування за допомогою дорослих членів родини, маленькі землероби згодом продовжать самостійно її обробляти.

◈ І, по-третє, виконуючи ту чи іншу роботу, діти мають отримати позитивні емоції від власних трудових досягнень, причому в короткий проміжок часу, оскільки вони, на відміну від дорослих, не можуть довго чекати на кінцевий результат.

Види робіт

А які види робіт під силу дітям? Дитячу працю можна умовно розділити на кілька видів:

◈ праця із самообслуговування (догляд за собою, за особистими речами);

◈ побутова праця (прибирання кімнати, миття посуду, допомога по господарству тощо);

◈ художня праця (рукоділля, декоративно-прикладна творчість);

◈ інтелектуальна (навчальна) праця;

◈ праця на природі (робота на городі, в саду, на дачі).

Щодо останнього виду праці, то для дитини на дачі все цікаво: і комахи, і пташки, і навіть маленькі помідорчики, що зачервоніли на кущах. Не поспішайте лаяти своїх малюків, якщо вони зробили щось не так або неякісно виконали ваше завдання. Краще надайте праці ігрової форми або влаштуйте для дітей змагання. Наприклад, хто перший закінчить прополювання грядок, того обирають королем грядок, а ту, хто першою збере відерце полуниці, називають принцесою полуничного королівства. А ще можна обривати кущі смородини, поливати рослини тощо.

Тож знайти заняття для дитини на дачі не так уже й складно. Пропонуємо ще кілька цікавих і корисних справ:

◈ зібрати кульбаби і сплести з них вінок (просто так видаляти кульбаби на грядках не цікаво, а збирати жовті квіточки для вінка діти будуть наввипередки, а відтак – і дітям радість, і батькам користь);

◈ доклавши трохи зусиль та власної фантазії й кмітливості, можна змайструвати опудало, яке потім урочисто разом із вами встановити на грядці;

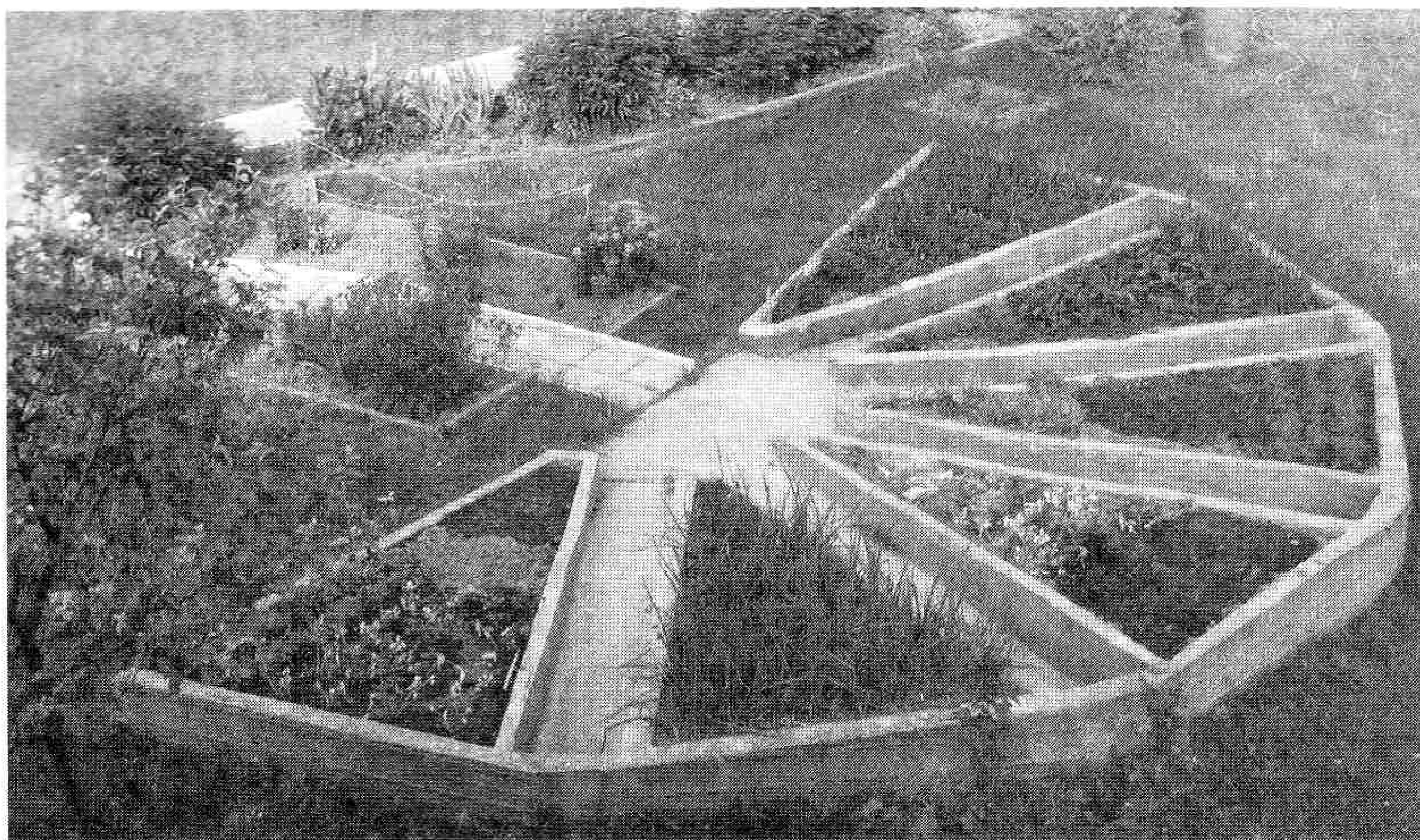
◈ разом ви можете вирізати з використаних жерстяних банок прості світильники або інші корисні речі для дачі і одночасно повторити з дітьми правила безпеки під час роботи з гострими предметами та інструментами;

◈ увечері нехай зберуть сухі гілки, що залишилися в саду після обрізування дерев і під вашим наглядом влаштують з них багаття. Посидьте біля нього разом із дітьми: малечі обов'язково сподобається вечеря підсмаженими на вогнищі сосисками, а потім можна заспівати улюблених пісень або помріяти про щось разом;

◈ і, нарешті, дайте дитині можливість влаштувати власну грядку. Нехай садить там усе, що їй заманеться. За необхідності можна придбати дитячий набір садівника: граблі, лопатку, лійку та інший необхідний реманент.

Так ви привчите дитину доглядати за рослинами й

поступово залучите її до праці. Напровесні вона посадить на своїй грядці редиску, а потім нехай там росте кукурудза або соняшник. Ці культури не потребують особливого догляду і не завдадуть дитині великих клопотів. Але користь від того буде дуже велика, бо поява на сімейному столі овочів, які малюк виростив самостійно, наповнюватиме його не лише почуттям гордості, а й бажанням з'їсти ті листочки салату чи редиску. Навіть, якщо він їх до цього не дуже полюбляв, то тепер його не треба буде примушувати це робити.

Декоративність – важливий чинник

Як уже зазначалося, чимало виховних питань у родині можна вирішити за допомогою дитячої овочево-квіткової грядки. Крім того, вона красива, корисна, дає простір для розвитку фантазії, дарує позитивні емоції і зовсім не обтяжлива для дитячої праці.

Не менш важливе питання – екологічна чистота продуктів, які ми споживаємо, особливо нині, коли питаннями екологічно чистої їжі переймаються у більшості країн світу. А що може бути кориснішим за овочі, вирощені на власній землі власними руками? Тим більше на дитячій грядці, яку, звичайно ж, не оброблятимуть жодними хімічними препаратами.

Однак останнім часом дедалі більшої актуальності набуває не лише наявність на дачній ділянці парників і овочевих грядок, а й їхня декоративність, гарне облаштування власної садиби із застосуванням елементів ландшафтного дизайну. Мабуть, саме через це і з'являється на багатьох дачних і присадибних ділянках дедалі більше декоративних міні-городів, зокрема – дитячих.

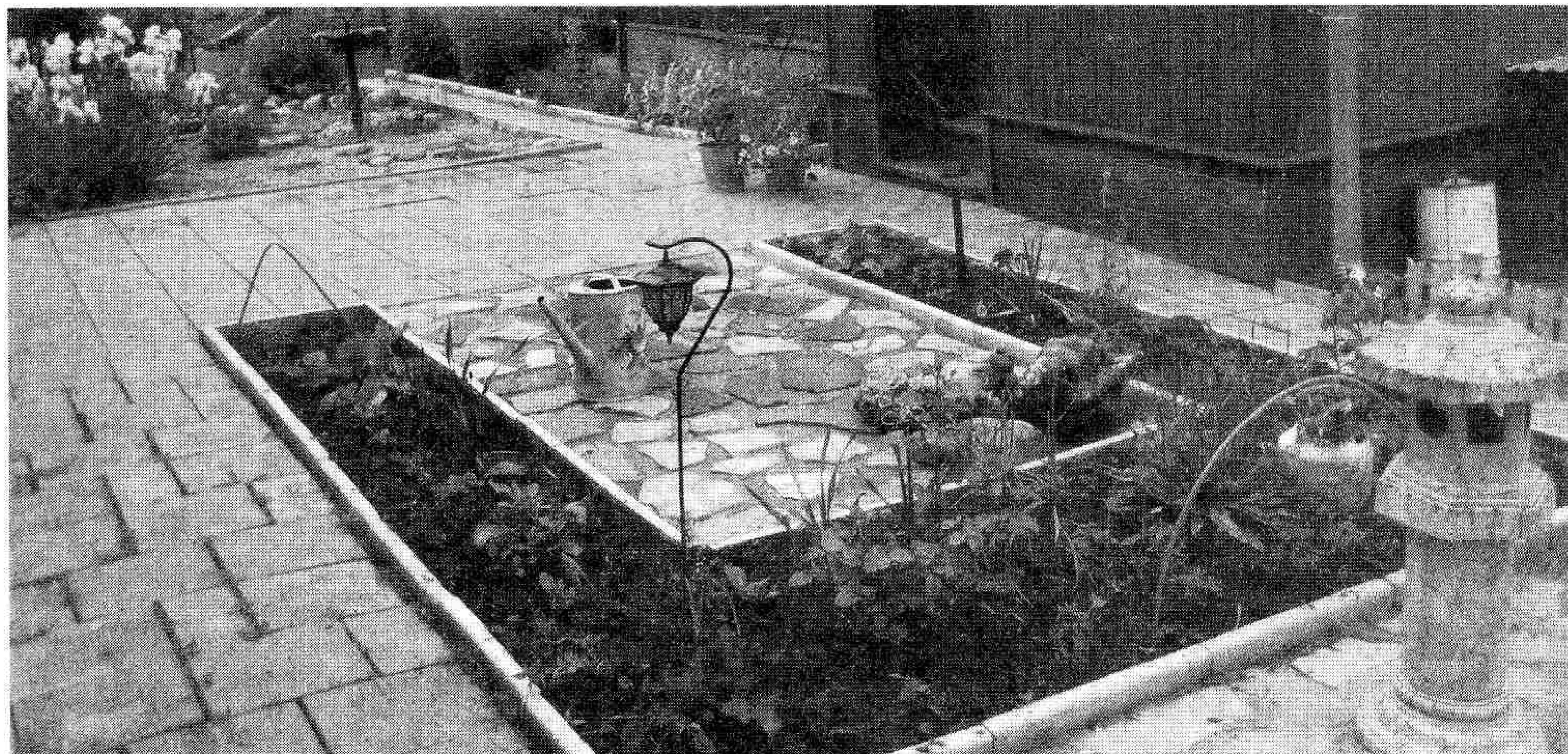
Такий декоративний міні-город поєднує в собі дві переваги – і вигляд ділянки не зіпсований, і свіжі овочі та зелень завжди під рукою. Створити його можна практично з будь-яких овочів: ніжне мереживо морквяного бадилля, яскраве листя салату, великі смугасті кабачки – усе це має дуже красивий вигляд. За правильного догляду із звичних рослин діти також можуть створити справжній шедевр – декоративний міні-город. До речі, з прянощів декоративний город вийде нітрохи не гірший, ніж із рослин з плодами. З-поміж них, насамперед, радимо використати базилік, кріп, чебрець, перцеву м'яту тощо. Крім того, за таких обставин дитячий міні-город радуватиме вашу родину з ранньої весни й до пізньої осені своєю декоративністю і користю від свіжої зелені.

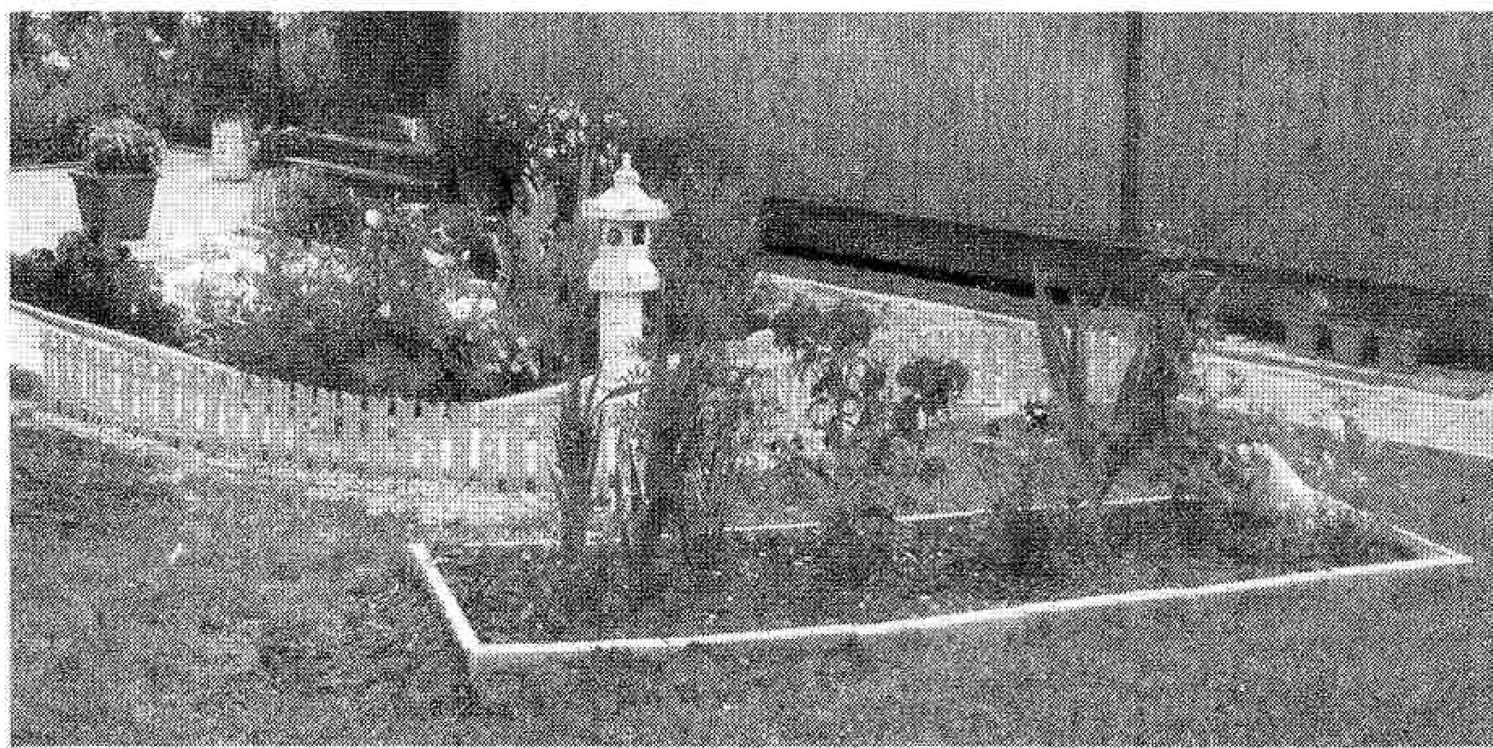
Планують міні-город, звичайно ж, також разом із дітьми і краще це робити заздалегідь – взимку або напровесні, адже він може бути одним із повноцінних елементів ландшафтного дизайну вашої садиби. Це необхідно обов'язково враховувати, щоб зробити з кількох овочевих культур справжній витвір мистецтва. Крім того, під час планування декоративного городу варто врахувати час цвітіння й плодоношення всіх рослин, аби протягом сільськогосподарського сезону з ранньої весни до пізньої осені ваш міні-город виглядав привабливо й оригінально.

Слід також зазначити, що особливої краси дитячій грядці або міні-городу нададуть яскраво квітуючі рослини. За бажання можна використати календулу, цвітіння якої розпочинається дуже рано і продовжується до морозів. Тим більше, що календула стійка до хвороб і бур'янів та погодних негараздів.

Щоправда, дехто заперечить, що останнім часом календула "здає" свої позиції, значно поступаючись модним нині квітковим кольорам. Але ж діти не "інфіковані" дорослим вірусом престижу, тому для них найголовніше, щоб на грядці було красиве різнобарв'я, яке календула обов'язково забезпечить.

З-поміж традиційних сільськогосподарських культур для дитячого міні-городу найкраще підійдуть горох і огірки, які можна просто зривати з грядки й їсти навіть без кулінарної обробки. Здавалося б, таку саму властивість мають морква і помідори, однак вони програють гороху та огіркам з інших міркувань. Яких саме? Морква дуже довго не сходить, а діти, як уже зазначалося, на відміну від дорослих, мають менше терпіння, та й врожай у моркви достигає пізніше. Крім того, ця культура надто трудомістка, особливо під час боротьби з бур'янами, росте безпосередньо в землі, а відтак, перед споживанням її потрібно помити й почистити.

Помідори ж навіть дорослим городникам-початківцям не завжди "по зубах": то розсада витягнеться, то фітофтора уразить рослини. До того ж, помідори мають триваліший період достигання. Тому з великого сортименту овочевих рослин для дитячої грядки найкраще вибрати горох і огірки. Навіть, якщо малеча й не отримає рекордних урожаїв цих культур, поласувати ними їй точно вдасться.

Дещо про форму

Оригінальності й декоративності дитячій грядці надасть правильно вибрана форма самої грядки. Використовуючи різні поєднання кількох видів рослин, можна створити грядки-клумби не лише традиційних прямокутних і круглих форм, а й зробити різноманітні фігурки: сонечко, змійку, зірочку. Особливо ефектний вигляд має така грядка, якщо дивитися на неї зверху, наприклад, з вікна або з балкону.

Фахівці стверджують, що навіть на початкових етапах процесу оформлення й зародження майбутньої грядки, тобто ще під час планування на папері, у маленьких творців блищатимуть очі і ця робота приваблюватиме й цікавитиме їх. Крім того, діти, доглядаючи за рослинами, дізнаються чимало нового й корисного, зокрема про ті речі й матеріали, які їм доведеться використовувати. А ще вони мають змогу спостерігати, як змінюється зовнішній вигляд рослин: із бруньок з'являється листя, як рослини тягнуться до світла, як без вологи вони можуть зів'янути. Щодо квітів на дитячій грядці, то вони можуть навчити малечу розрізняти різні відтінки кольору. Практично здобуті знання міцно зберігаються у дитячій пам'яті, розумовий кругозір дітей розширюється, у них виникають нові інтереси, бажання дізнатися більше про природу й навколишній світ.

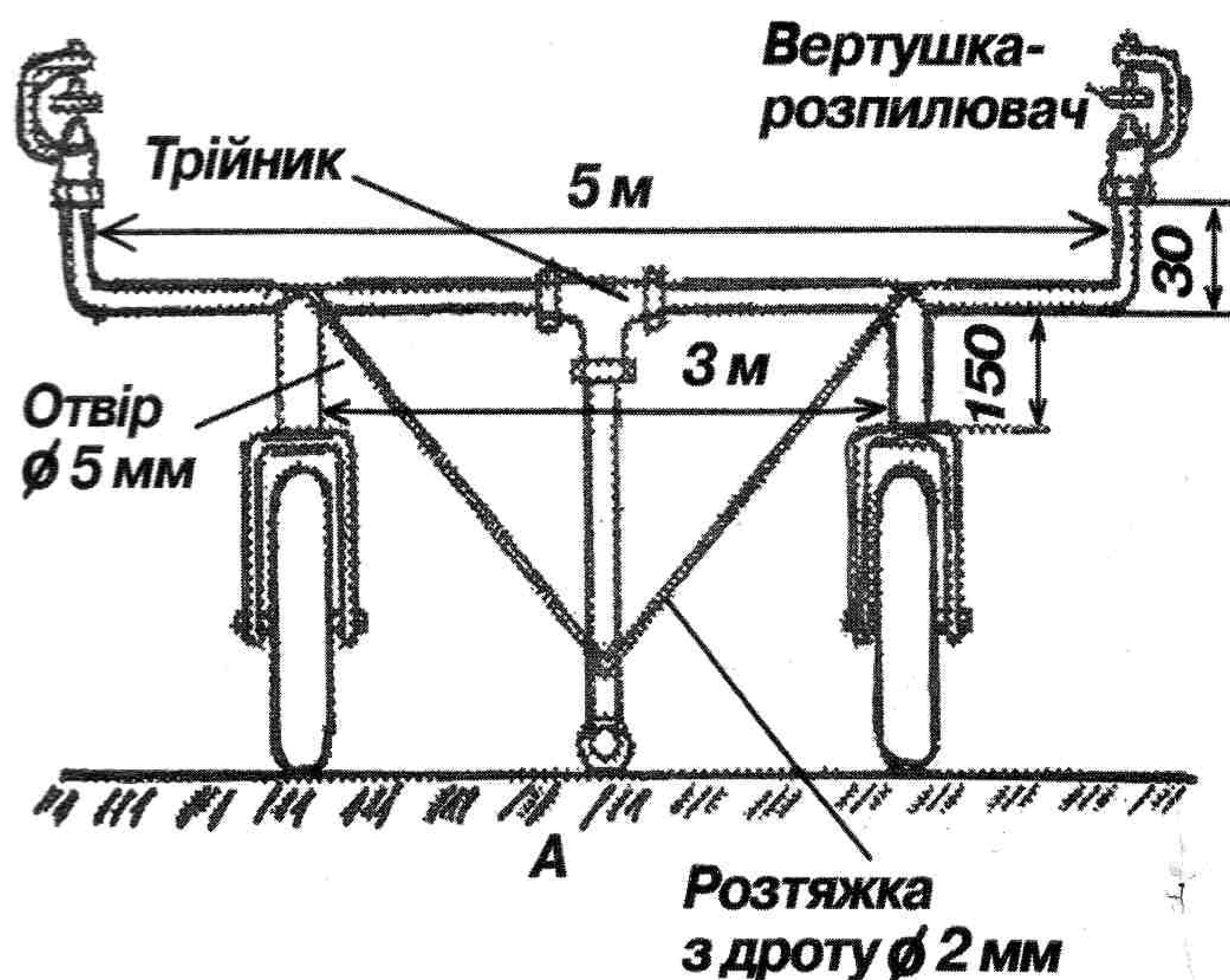
Отже, спілкування дітей із природою, праця на дитячій грядці стануть надзвичайно корисними для дитини, а дорослим додадуть задоволення й радості від спілкування з дітьми під час спільної плідної праці. Батьки отримають насолоду від того, що їхні діти зайняті потрібною справою. А, щоб перед власними дітьми "не впасти обличчям у бруд", декому доведеться згадати або навіть освоїти певні ази й тонкощі землеробства. Лише за таких обставин городні клопоти перетворяться із звичайної роботи на справжню радість, чи не так?

О. Кіян,
Закарпаття

Не забудьте

Досвідчені городники і садівники знають, що своєчасний полив – це головна запорука високих урожаїв. У червні поливати рослини необхідно регулярно, адже в цей період вони вкрай потребують життєдайної вологи. Але при цьому не варто забувати, що рослини потрібно поливати правильно. Бо надлишок і нестача води дуже негативно позначаються на рості й розвитку овочевих культур. Усі без винятку ягідні кущі, особливо чорна і червона смородина, аґрус, також потребують поливу влітку. Поливати їх слід регулярно. А про те, як швидко, просто і доцільно організувати полив, розповімо докладніше.

Отже, за сухої погоди влітку без дощів, полив у саду виконують один раз на вісім днів. При цьому під кожний кущ потрібно від чотирьох до шести літрів води. Поливати потрібно й фруктові дерева. Найрясніші поливи необхідні під час червневого посиленого росту пагонів і обсипання зав'язі. На кожне дерево потрібно від семи літрів води.

Щодо способів поливу овочевих і садових культур, то їх нині відомо чимало. У кожного з них свої переваги та недоліки. Пропонуємо випробувати прості, але досить оригінальні пристосування для поливу: поливалку на велосипеді та з... "причілом".

Поливалка на велосипеді

Чимало дачників, до яких належу і я, надають перевагу поливу садово-городніх культур методом дощування. Влаштувати такий полив нескладно, бо нині торгівельна мережа пропонує великий вибір найрізноманітніших розпилювачів. Розпил води, який вони дають за нормального тиску в магістралі, – до 6 м у діаметрі. Однак переставляти такі розпилювачі доводиться, переступаючи по вологому ґрунту.

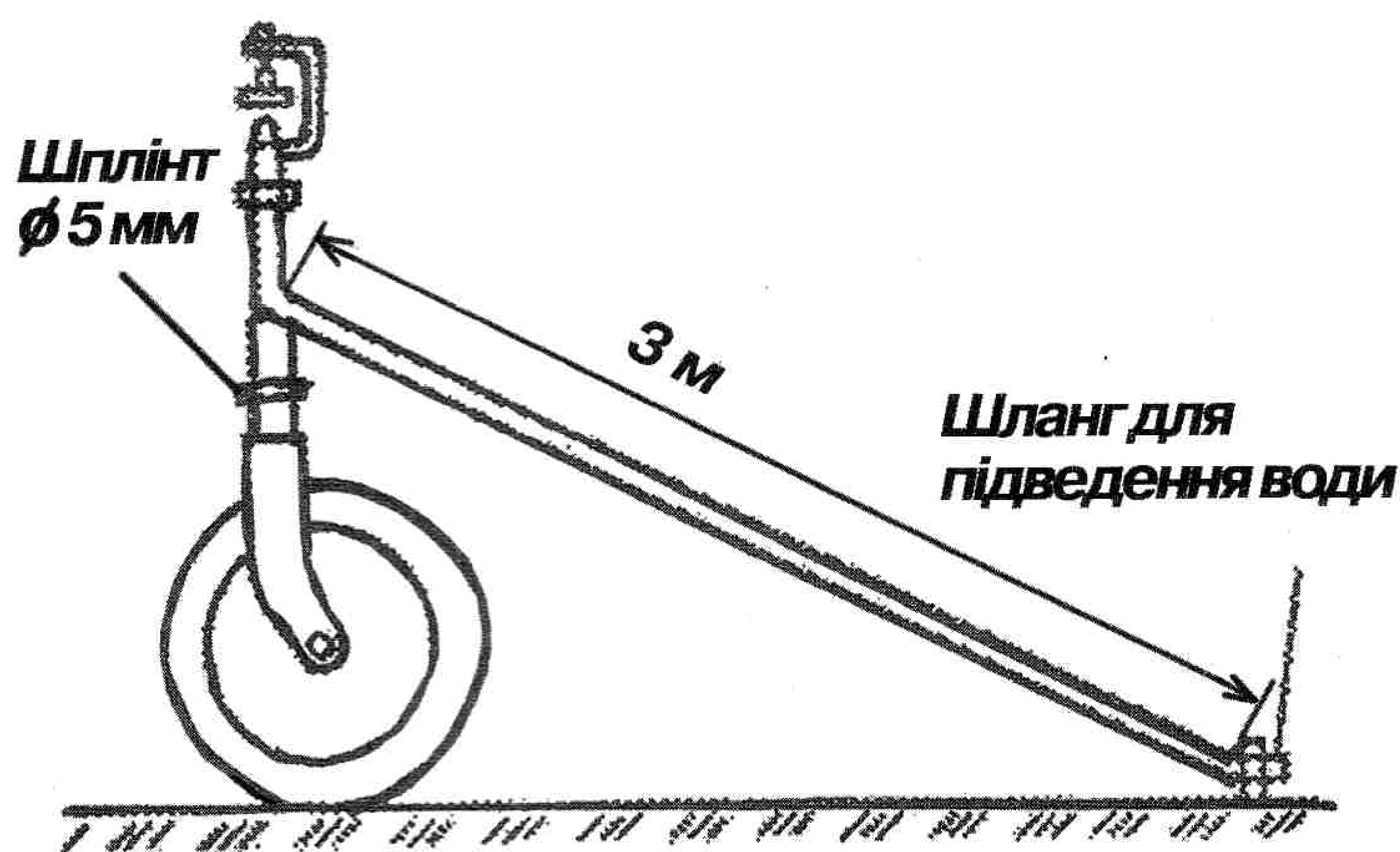
Як налагодити полив і при цьому не забруднитися? Дуже просто: потрібно лише встановити поливальний пристрій на велосипедні колеса.

Для цього знадобиться 3 відрізки труби завдовжки 3 м і діаметром 20 мм, які з'єднуються трійником. Кінці двох із

полити рослини в саду

них слід загнути під прямим кутом і нагвинтити на них розпилювачі.

Потім до цих труб необхідно приварити відрізки труби, в які вставляють передні вилки від велосипеда. Наступний етап – просвердлити їх разом і застопорити шплінтом. Для жорсткості можна скрутити розтяжкою з дроту діаметром 2 мм.

Ось таким чином і виготовляють замість штирів-стійок велосипедні колеса (див. рис). До третьої труби приєднаний шланг. Тепер через кожну годину, не вимикаючи воду, можна перекочувати весь пристрій від грядки до грядки.

Залежно від тиску води у магістралі ширина захвату площі, яку поливають, значно збільшується. Тепер вона становить 4–6 м, а довжина – 8–12 м.

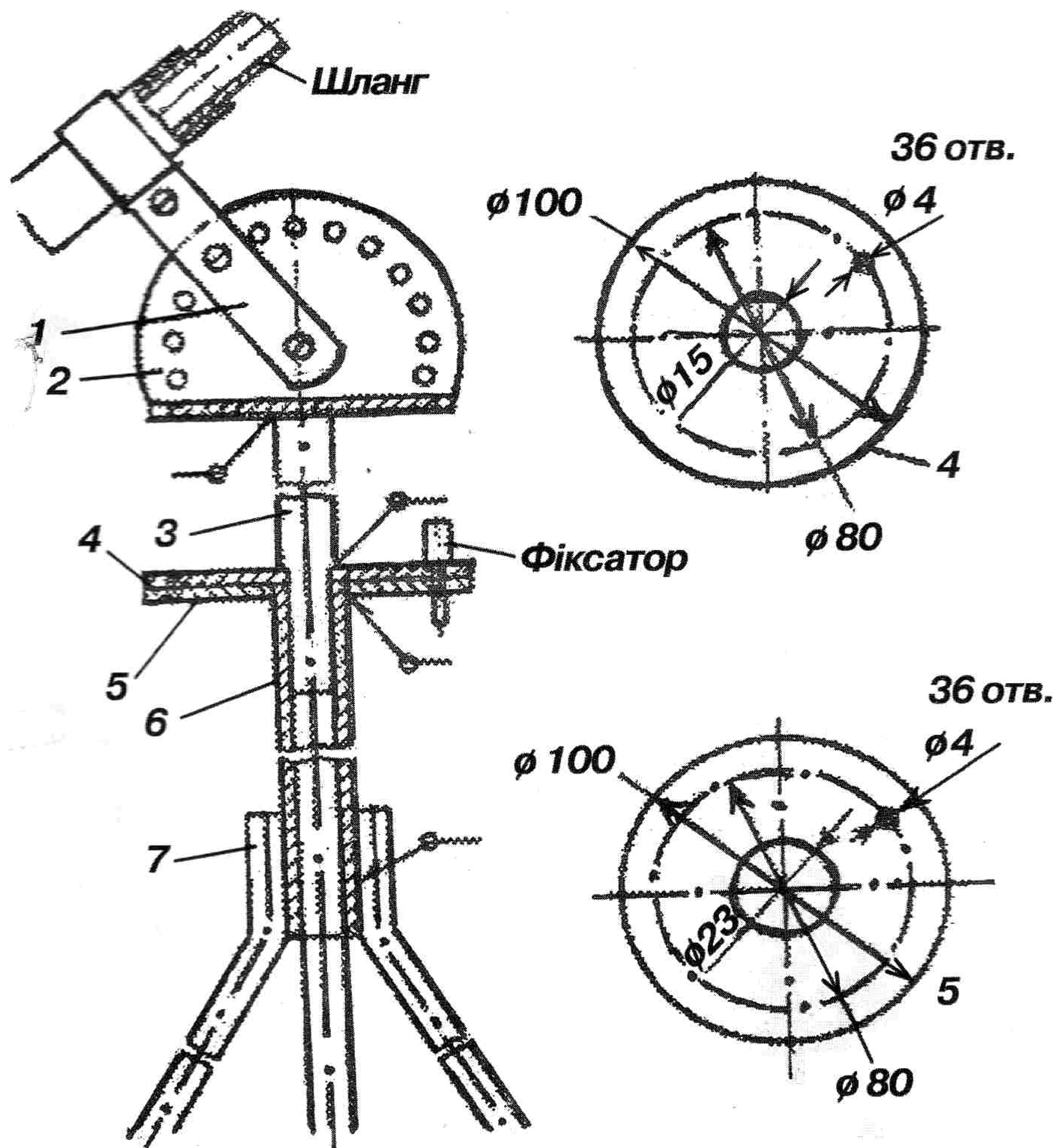
Колеса поливалки легко ходять між рядів. І пересувати всю її конструкцію можна, навіть просто потягнувши за шланг і не ступаючи по мокрій ділянці.

Поливалка з... "причілом"

Як уже зазначалося, дощування – один із найпоширеніших способів поливу, який застосовують власники дачних і присадибних ділянок. Ще б пак: встановив дощувальний пристрій, і нехай собі поливає, а в цей час можна зайнятися іншими нагальними справами.

І все було б добре, однак є одне "але": надто вже часто доводиться переставляти ці установки. Тому багатьох дачників турбує, що слід зробити, щоб і дощувальні пристрої стояли на місці, і полив забезпечити на максимально доступній площі?

Виявляється, це можна зробити, якщо змінити положення розпилювача. З цією метою слід виготовити такий пристрій, як показано на нашому рисунку. Слід зазначити, що він досить простий у виготовленні і не потребує значних матеріальних і трудових витрат.

Це поливальне пристосування дає змогу жорстко встановити положення розбризкувача по горизонталі у межах від 0 до 36 градусів, повертаючи рухому частину пристрою і фіксуючи положення дисків 4 та 5 відносно один одного, і по вертикалі у межах від 0 до 90 градусів з фіксацією хомутика 1 в отворах диска 2.

Диски виготовлені із сталевої пластини завтовшки 2,5 мм. Отвори свердлять одночасно у всіх дисках. Диск 5 приварений разом із 4 прутками до труби 6, а диски 3 і 4 – до стержня.

Замість зварювання можна скріпити деталі трьома гвинтами МОЗ і ріжками. Стрижні пристрою заглиблюються в ґрунт на 100–150 мм.

Отже, якщо виготовити такий пристрій для поливу, можна буде доставляти воду точно в намічене місце, захоплюючи при цьому максимально можливу територію.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця,
тел. (097) 308-20-95

...квіти-поштою. Подробиці на сайті www.Kvity.at.ua

...поросят, свиней породи мангал.

Волинська обл.,
тел. (03352) 96-3-35,
(097) 640-73-15

...схеми і опис різних видів поливу рослин.

п/с 4, м. Тараща,
Київська обл., 09500,
тел. факс (097) 140-36-53

...приймаємо замовлення на садивний матеріал озимого часнику. Відправка – осінь 2011 р. Для каталогу – конверт з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань,
Бобровицький р-н,
Чернігівська обл., 17461

...тюльпани – 200 сортів, іриси (100), лілійники (100), цибулинні, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...шиншили дорослі і молодняк.

Тел. (050) 98-205-90

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"!

Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006000021176 у ПАТ "Укрсоцбанк", м. Київ, МФО 300023, код 25662848 по 3,00 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції: вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

...квіти: багаторічники і цибулинні, клематис, ромашки різні і багато ін., жоржини, багаторічники і цибулинні. Конверт – каталог за 2 гривні.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1,
м. Львів, 79022

...високі бородаті іриси – 230 сортів, півонії – 40 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н,
Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

...постійно найкращі новинки сортів суниці великоплідної: Альбіон, Морський пейзаж, Флорін, Дарсеваль, Сірано, Сізоже, Рабунда, Сірафін, Дженто, Фігаро, Маестро, Остара, Дарселект та інші. Малина, ожина, смородина, аґрус, порічка. Опт, роздріб.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 39,
с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615,
тел. (097) 575-77-81

...60 сортів гіацинтів, іриси, лілійники.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...бджолосім`ї, пакети, відводки з високопродуктивними молодими міченими матками під Києвом.

Володимир,
тел. (067) 506-02-79

...на продаж широкий асортимент півоній, ірисів, лілій, лілійників та інше.

Володимир Петрович Манзюк,
пров. Червоноармійський, 6,
смт Летичів, Хмельницька обл.,
сайт: pervocvet.net,
тел. (03857) 9-16-77

...пропоную туї та ялівці.

Валентина,
тел. (099)317-52-56

...кури: оргпінгтон, брама, кохінхін, курчата, яйця.

м. Кіровоград,
тел. (095) 009-19-64

...поросят елітних м`ясних травоїдних ландрас, мангал, мангалиця пухова угорська.

Олена,
м. Вінниця,
тел. (097) 257-52-28

...продам молодняк травоїдних поросят, пухову мангалицю, свиноматок.

Михайло,
м. Житомир, тел. (067) 878-57-76

...цибулини лікорису omrea і radiata, великоквіткові клематиси.

Віталій Рудницький,
вул. Незалежна, 1, с. Забір`я,
Київська обл., 08145,
тел. (096) 133-50-41
E-mail:wolik21@yandex.ru

...великоплідні сорти малини: Краса Росії, Оранжеве чудо та інші; суниці: Альбіон та ін.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка,
Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. (099) 654-55-31

...інкубаційні яйця, добові курчата порід курей: брама – світла, золотиста; кохінхін – чорний, голубий; кролі – сріблясті.

В.Р. Римаренко,
с. Устя, Бершадський р-н,
Вінницька обл.,24453,
тел. (096) 383-63-98

...саджанці суниці садової: Альба, Азія, Роксана, Адрія, Сірія, Альбіон, Санте Адреас, Ірма. Ціна – 5 грн. Саджанці ківі.

Кізіменко,
с. Козачі Лагері,
Херсонська обл.,
телефони: (050) 315-9370,
(098) 110-75-75,
Італія + 393204847914

...чистопородні мангали.

Ольга,
Сумська обл., тел. (099) 033-47-58

...продам курчат. Брама – світла, темна, куріпчаста. Орпінгтон – чорний, палевий, золотистий. Кохінхін. Карликові – кохінхін, кучеряві, шовкові (пухові). Цесарки – білі, сірі – крапчасті, чорні. Фазани – мисливські, угорські, золоті, сріблясті. Голуби – кучеряві, миколаївські павичі та ін. Перепели – молодняк і дорослі.

м. Прилуки,
тел. (050) 765-55-10,
(063) 323-15-00

...кролі – фландр, сірий велетень, шиншила; кроленята.

Володя,
м. Київ,
тел. (097) 270-71-05,
(050) 510-32-20

...схеми, описи, секрети. Як бути в теплі взимку, без газу, дров, вугілля, електроенергії? Звичайний камін на дровах, гріє увесь будинок. Кухонна, цегляна піч на тирсі, горить майже добу, без дозаправки.

...плодовий розсадник "Вишенька" реалізує оптом та вроздріб поштою та самовивозом саджанці плодових, ягідних та декоративних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Селеченська 2, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Берил...), малину (Ізобільна, Гордість та Краса Росії, Поляна, Феномен, Брусв`яна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета-2, Ольвія...), жимолость, гумі, виноград (Лівія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...), фундук та ін. Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70, E-mail:agrokg@yahoo.com

...тільки опт: дво-, трирічні саджанці аґрусу понад 20 сортів – по 10 грн., малина – 8 грн., смородина – 8 грн.

Андрій,
тел. (066) 354-01-54, agrokg.1@mail.ru

Використовується тирса, лушпиння, листя, макулатура, гній, дрова та вугілля. Супер-піч – ККД збільшується в 300 разів. Економія палива 70%. (Всі печі країни гріють не будинок, а вулицю). Сани готують влітку. Конверт – каталог.

Євген Ляховець,
вул. Мочаліна, 4, с. Мирне,
Каланчацький р-н,
Херсонська обл., 75822,
тел. (050) 76-37-708

...великопорідна птиця брама – чорна, куріпчаста, світла пальова, орпінгтон – чорний, кохінхін – чорний і голубий, фавероль, червоні індокачки, яйця, курчата, каченята.

Тел. (050) 108-47-80,
(050) 969-30-69

...чистопородні мангали, королівські кармали.

П.М. Коломієць,
с. Журавка,
тел. (096) 338-45-43,
(099) 047-77-37

...недорого цибулинні і штучну дітку тюльпанів таких класів: Фостера, Кауфмана, Грейга (всі надранні), Дарвінівські гібриди (ранні), Тріумф, прості пізні, махрові (повні) ранні і пізні, бахромчасті, папугові, лілійні. Діє система знижок. Каталог – безкоштовно, у вашому конверті.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці,
Локачинський р-н,
Волинська обл., 45523

Рубрику веде Б.Дегтярьов, юрист

Право власності на земельні ділянки

Дописувачі журналу О.Т. Карпенко з Полтавської обл., В.Д. Рапацький з Хмельницької обл., Т.М. Тихонова з м. Києва, Г.М. Бабежко з Черкаської обл. звернулися до редакції журналу "ДСГ" з проханням розповісти про порядок привласнення кадастрового номера приватизованій земельній ділянці. Хто цю роботу проводить та скільки вона коштує?

Згідно із ст. 126 Земельного кодексу України правовстановлюючим документом, який підтверджує право власності на земельну ділянку, є державний акт. Він видається тільки після виготовлення технічної документації.

Отже, одним з документів у пакеті технічної документації є кадастровий план земельної ділянки, який чітко визначає межі землі. На підставі цих меж, а також у залежності від місця розташування земельної ділянки останній привласнюється кадастровий номер.

Державні акти на право власності на земельні ділянки, в тому числі межі яких раніше не були визначені, видається на підставі проектів відведення цих земельних ділянок. Дозвіл на розробку проектів відведення земельних ділянок надає відповідно сесія сільської, селищної, міської ради на підставі заяви громадянина. До такої заяви мають бути додані документи, що обґрунтовують її величину, призначення та місце розташування. Це може бути, наприклад, викопіювання з генерального плану або іншої містобудівної документації населеного пункту.

В окремих визначених законодавством випадках слід провести також вибір земельної ділянки, наслідком чого буде складений земельною комісією акт вибору земельної ділянки.

Далі проекти відведення земельних ділянок погоджуються з відповідним органом із земельних ресурсів, природоохоронним органом, санітарно-епідеміологічним органом, органом архітектури, органом культурної спадщини та подаються на розгляд до відповідного органу місцевого самоврядування, який у місячний строк розглядає проект відведення та ухвалює відповідне рішення.

Таке погодження (отримання висновків названих вище органів) здійснюється заявником самостійно та за його рахунок або він уповноважує на проведення таких дій землевпорядну чи іншу організацію або особу, які мають відповідні дозволи (ліцензії) на виконання цих видів робіт у строки, що обумовлюються угодою сторін.

Згідно із ст. 1 Закону України від 20.01.2005 р. №2375-1V "Про захист конституційних прав громадян на землю" вартість робіт із землеустрою з виготовленням документів, які посвідчують право власності на земельні ділянки, в разі виділення у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) не може перевищувати п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вартість робіт із землеустрою з виготовленням документа, який посвідчує право власності на земельну ділянку, в разі передавання безоплатно земельних ділянок у власність громадянам України відповідно до ст. 121 Земельного кодексу України, крім випадків, визначених у ч.1 цієї статті, не може перевищувати дев`яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Наказом Державного комітету України із земельних ресурсів, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 15.06.2001 р. №97/298/124 "Про затвердження величини оплати земельно-кадастрових робіт та послуг" затверджено величину оплати земельно-кадастрових робіт і послуг, які застосовуються державними органами земельних ресурсів і рекомендовані для застосування підприємствами, організаціями, проектними інститутами, пошуково-розвідувальними експедиціями, госпрозрахунковими групами та іншими підприємницькими структурами незалежно від форм власності й відомчої приналежності на всій території України.

Враховуючи зазначене, вартість документів, що посвідчують право власності на земельну ділянку, визначається із суми згідно із Законом №2375, а величина оплати земельно-кадастрових робіт та послуг – відповідно до спільного наказу Держкомресурсів, Мінфіну та Мінекономіки України.

Інтенсивна технологія вирощування суниці

(Закінчення. Поч. у №№ 2, 3, 4, 5, 2011 р.)

БОРОТЬБА ІЗ БУР'ЯНАМИ НА ПЛОДОНОСНІЙ ПЛАНТАЦІЇ

Те, що гряди вкриті мульчею, ще не означає, що ви більше не побачите на ділянці бур'янів! Бур'яни проростуть у міжрядді. Звичайно, якщо воно не буде замульчоване, як ми говорили раніше: солома (краще пшенична), тирса та інше. Бур'яни пробиватимуться на гряді через отвори для розсади (прямо біля рослин) та через розриви у плівці.

Знищувати бур'ян у міжряддях на великій плантації можна багатьма способами: ручне прополювання, механізована культивація, обробка гербіцидами, проте боротися з ними на грядці, в більшості випадків можливо тільки вручну.

Звичайно, є гербіциди, які суниця витримує більш-менш нормально. Це бетанал (5–6 л/га у концентрації не більше 2 %), вензар (близько 1 кг/га). Але для вирощування екологічно чистої продукції такий підхід неприйнятний.

Є один варіант... щоправда, тільки експериментальний. У США випробовується робот, здатний самостійно видаляти бур'яни. Він оснащений "очима"-камерами та "руками"-маніпуляторами, рухається по ділянці. "Побачивши" рослину, звіряє її фото із своєю базою даних. Якщо рослина виявилася бур`яном, робот її зриває маніпулятором і локально подає мікродозу гербіциду, щоб знищити корінь.

На тему робота можна, звичайно, тільки жартувати, але з бур'янами жартувати не варто. На плантації з суницею не має бути нічого, крім рослин суниці.

Ручне прополювання на гряді займає багато часу (відтак – грошей). Тому об'єм таких робіт у господарстві треба звести до мінімуму. Зрозуміло: менше різних щілин та отворів у плівці – менше бур'янів.

Одним із варіантів боротьби з бур'янами на гряді є внесення гербіцидів (у тому числі і через фертигацію). Але цей метод малоефективний та антиекологічний. До того ж, гербіцид, як би "вибірково" він не діяв, все одно пригнічує ріст суничних кущів.

Видалення вусів на товарній плантації також є необхідним агрозаходом і ігнорувати його не можна ні в якому разі. Звичайно, ця рекомендація може бути неактуальною для плантацій з однорічним циклом. Тобто на тих, де відразу після першого збирання врожаю ділянка переорюється. Саме намагаючись уникнути додаткових трудових затрат з обрізування вусів, голландці і прийшли до технології з однорічним циклом. Це – вигідно.

В Україні застосування вищезгаданої "однорічної" технології – рідкість. Але ми до цього скоро прийдемо. Все "зробить" ринок.

Якщо ж ділянка використовується більше одного року, неодмінно виникне потреба видаляти молоді пагони, які зазвичай починають активно відростати після закінчення періоду плодоношення. Особливо, якщо в ґрунті достатньо азоту, то до осені ваша ділянка вкриється дуже густою зеленою ковдрою з відповідним хвилястим рельєфом. І навіть якщо у вересні чи жовтні ви пообрізуєте всі вуса і вичистите міжряддя, на високий врожай в наступному році розраховувати не варто. Це тому, що рослини сильно виснажуються і слабкіше закладають генеративні бруньки.

Отже, операції з видалення вусів потрібно проводити регулярно (приблизно раз на місяць), починаючи від закінчення плодоношення і десь до середини жовтня. Все, що виросте після цього до зими, можна буде видалити навесні, разом із торішнім сухим листям.

Послабити процес формування пагонів можна регулюванням внесення добрив. Добрива, які зазвичай вносять після плодоношення, мають дуже низький вміст азоту.

Вище я згадав про ***видалення торішнього сухого листя*** на плантації ранньою весною. Це обов'язково потрібно робити. Суть агрозаходу в наступному: відразу після танення снігу потрібно зрізати абсолютно всі залишки торішнього листя на кущах суниці, видалити торішні вуса, які виросли вже в останні передзимові тижні, та бур'яни.

Зрізувати листя потрібно якнайближче до кореневої шийки, але так, щоб її не пошкодити. Обрізане листя, уражене різними вірусами та паразитами, треба зібрати й спалити або закомпостувати (бажано з використанням препарату ЕМ-1). Таким чином, завдяки обрізуванню набагато зменшуються масштаби поширення хвороб та паразитів на плантації.

Одночасно із приведенням до порядку грядок прибираються й міжряддя.

Ще такий момент. Навесні ви можете помітити, що не всі кущі активно розвиваються. Це може бути наслідком часткового або повного підмерзання, а також з інших причин. У такому випадку на ділянці потрібно провести ремонтне підсаджування. Для цього в запасі має бути розсада.

Іншими причинами слабкого розвитку може бути неякісно посаджена розсада. Серед усієї однорідної маси іноді трапляється кілька кущів, які мають явно або неявно виражені дефекти: дрібне листя на коротеньких черешках, можливо – іншої форми, сильно поділений на дрібненькі ріжки кущ, інші відхилення. Причиною цього може бути потрапляння в партію випадкових сіянців, гібридів, саджанців інших сортів. Такі кущі відразу потрібно знищити.

Ранньою весною всі операції (і вищезгадану в тому числі) потрібно проводити в максимально швидкому темпі, і відразу після закінчення ділянка має бути вкрита агроволокном. Тому що кожна година, протягом якої ділянка буде не вкрита, віддаляє строки плодоношення.

Аналогічний вищеописаному агрозахід практикують

Селва.

Симфонія.

Зенга-Зенгана.

Полка.

ще один раз протягом сезону – відразу після закінчення плодоношення. На екстенсивних ділянках, без гряд, скошування листя проводять в обов'язковому порядку. Це набагато полегшує догляд за плантацією. На грядах же так просто скосити листя не вдається, та я й досі не впевнений що варто. Знову ж таки, його зрізують вручну. Є прихильники зрізування листя, є й противники цього. З одного боку, воно потребує додаткових трудових затрат, забирає багато життєвої енергії у рослин, травмує їх. З іншого – зменшує поширення хвороб, ніби омолоджує рослини. Затягується також процес пасинкування. Однозначно відповісти важко. Поки що це питання я активно вивчаю (при цьому пам'ятаю про однорічну технологію).

І все ж більше схиляюся до думки, що така травма негативно вплине на урожай в наступному році.

Практично, якщо рослини сильно уражені вірусами, то варто зрізати листя.

Ще однією невід'ємною частиною агротехніки суниці є ***боротьба із хворобами***. В основному – вірусними. Також, часто збудниками хвороби є гриби.

Найчастіше можна спостерігати такі хвороби: сіра гниль, плямистість листя, борошниста роса. Гнилі насамперед уражують ягоди і корені; плямистості – листя; фітофтороз та борошниста роса уражують всю рослину.

Я не буду детально описувати ці хвороби – їхню характеристику можна знайти в будь-якому, навіть старому, підручнику, а тим більше в мережі Internet.

Боротьбу з хворобами краще проводити на стадії профілактики і не допускати захворювання. Для цього потрібно чітко дотримуватися технології, графіку профілактичних обробітків плантації. При виникненні захворювання діяти треба оперативно, не допускаючи його прогресування.

Зараз на ринку дуже багато різних достатньо ефективних препаратів, які можна застосувати в кожному конкретному випадку. Єдине, про що хотілося б сказати, вибирайте препарати солідних фірм та купуйте у перевірених дилерів. Це в деякій мірі допомагає уникати підробок.

Для ефективного застосування препаратів не достатньо вивчити рекламний проспект. Бажано проконсультуватися із спеціалістом у цій галузі.

Також треба звернути увагу на особливості використання спецтехніки та засобів для внесення препаратів. Звичайно, деякі з них можна вносити через систему крапельного поливу, але далеко не всі. Найчастіше потрібно застосовувати обприскувач. Якщо ділянка невелика (в моєму випадку – до 1 га), то можна обійтися ранцевим ручним оприскувачем. Якщо ж більша, то зручніше буде застосовувати начіпні тракторні обприскувачі. В принципі, типів та конструкцій багато. Вибрати є з чого.

Також не варто забувати про індивідуальний захист при внесенні отруйних препаратів. Окуляри, респіратори, ватно-марлеві пов'язки, латексні рукавички – це ті засоби, якими нехтувати не варто.

Постарайтеся привчити себе всі роботи виконувати у спецодязі. Це може бути звичайний поношений одяг, але він обов'язково має бути зручним та, по можливості, з натурального матеріалу. Використовуйте для роботи рукавички.

Якщо рослини перезимували добре, активно вступили у фазу росту навесні; якщо проведені всі необхідні агрозаходи, про які ми говорили вище і ще поговоримо, то сунична плантація порадує вас чудовим урожаєм. Строки достигання ягід можуть дуже коливатися залежно від сорту, способів і строків садіння, клімату та інших, менш важливих факторів.

Якщо про способи і строки садіння ми вже говорили, то сорти та їхні характеристики ще варто розглянути.

Звичайно, вникати глибоко в деталі та особливості кожного сорту я не буду, але про основні критерії під час вибору сорту для закладання плантації поговоримо.

Відразу зізнаюся (і це закономірно): я працював лише із кількома сортами, які й можу більш-менш реально оцінювати та описувати. Про інші (а всього в світі налічується більше 2000 сортів) я говоритиму на основі достатньої кількості опрацьованої інформації, в тому числі й зарубіжних джерел.

Розглянемо ті сорти, які більш-менш доступні в Україні.

За строками достигання **сорти короткого світлового дня** поділяються на ранні, середньоранні, середні, середньопізні.

До ***ранніх*** можна віднести такі: Хоней, Клері, Русанівка, Октава, Ерліглоу, Мей, Салют (новий), Пастел (новий).

До ***середньоранніх***: Корона, Кент, Сегал (новий), Джота (новий).

До ***середніх***: Елсанта, Ерос, Дарселект, Соната, Істочнік, Кардинал, Мармолада.

До ***середньопізніх***: Симфонія, Полка, Зенга-Зенгана, Пегас, Баунті, Ароза.

Також є **сорти нейтрального світлового дня**. Такими є: Остара, Селва, Еверест, Брайтон, Сіскейп, Трістар, Ейва (новий).

М.О. Дикун,
фермер

Служба взаємодопомоги

Як щепити лимон?

Десь я читав, що добре приживлюється і плодоносить лимон, щеплений на грейпфруті, але як це практично виконати – не знаю. Можливо, хтось з читачів знає про це? Прошу описати і показати на малюнку, як правильно зробити щеплення.

Буду дуже вдячний. Гадаю, не тільки я, але й ще багато садівників-початківців.

З повагою ***М.В.Бойчук,***
м. Івано-Франківськ

Інжир – один із найстародавніших плодів, відомих людству ще за часів сивої давнини. Про рослину, на якій вони росли, знали ще первісні люди на землі. А ще ця рослина неодноразово згадується в Біблії: за однією із легенд, вона росла в саду Едему. Адам і Єва, скуштувавши забороненого плоду і зніяковівши від власної наготи, саме з гілок інжирового дерева зробили собі пов'язки на стегна.

Отже, історія інжиру, або, як його ще називають, фігового дерева, сягає стародавніх часів: його культивують уже понад п'ять тисяч років. Зокрема, у Стародавньому Єгипті збереглися барельєфи, де зображено збирання плодів інжиру. Саме з Єгипту фігове дерево потрапило на острови Егейського архіпелагу, а звідти – до Стародавньої Еллади і Древнього Риму.

ІНЖИР лікує серце та відновлює сили

Закарпатський інжир Лариси Глушко

Закарпаття – благодатний край, придатний для вирощування різних субтропічних рослин. У цьому ми ще раз переконалися, завітавши в гості до Лариси Глушко, яка мешкає на Мукачівщині.

Перед її будинком ростуть троянди – білі, червоні, жовті, бордові. На присадибній ділянці подружжя Глушко вирощує чимало різних дерев і кущів. З-поміж них – груша, яблуня, черешня, вишня, а також виноград і суниці, ліщина, смородина, малина тощо. Між деревами – свіжоскошена травичка, від якої у повітрі відчувається приємний аромат: природний, чистий і гармонійний. Біля будинку – дерев'яна альтанка. Просто райський куточок!

На овочевих грядках ростуть помідори, огірки, брюссельська капуста, буряки, морква і величезні кабачки. Але гордістю власної садиби господиня вважає розкішний інжир.

Саджанець інжиру Лариса Михайлівна привезла з Криму років десять тому. Разом із своїм чоловіком Євгеном висадили рослину у затишному сонячному місці біля паркану. Дбайливо ростили інжир: поливали, підживлювали органікою. На третій рік деревце дало перший урожай, і радості господарів не було меж. Із кожним роком плодів ставало дедалі більше. Тепер уся родина споживає інжир у свіжому вигляді досхочу.

Також Лариса Михайлівна варить із нього компот і варення. І при цьому охоче ділиться власними рецептами. Зокрема, для приготування варення господиня ріже вимитий інжир на шматочки і ставить у мідний тазок. Засипає цукром і залишає на кілька годин, щоб ягоди пустили сік. Потім вливає півсклянки води і варить близько 20 хвилин. Знімає з вогню, а через 5–6 годин знову повторює варіння (це необхідно для того, щоб фрукти і сироп набули однакової солодкості).

Під час варіння Лариса Михайлівна періодично перемішує варення, аби не пригоріло. А наприкінці приготування додає лимон, порізаний невеликими шматочками. Гаряче варення наливає у банки, щільно закриває їх і залишає до повного охолодження.

Розмноження

Розмножують інжир живцями, кореневими паростками й насінням.

Живцювання. Найкраще заготовляти живці інжиру до того, як на дереві почне розпускатися листя. Вони повинні бути завдовжки 15 см і мати 3–4 бруньки. Після зрізування живці витримують 5–6 годин у прохолодному сухому місці, щоб молочний сік, який при цьому виділятиметься, трохи підсохнув. Потім їх поміщають у розчин гетероауксину (1 пігулка на 1 л води) на 10–12 годин і висаджують у горщики.

Насіння інжиру висівають у горщики на відстані 1–2 см одне від одного на глибину 2–3 см. Ґрунтову суміш готують із перегною та піску порівну. Після висіву землесуміш добре зволожують і накривають горщики склом або прозорою поліетиленовою плівкою. Ґрунт необхідно постійно підтримувати у вологому стані. Температура повітря в приміщенні має бути 25–27°С.

Сходи з'являються через 2–3 тижні. Коли сіянці досягнуть місячного віку, їх розсаджують в окремі горщики. На дно кожного з них насипають дрібний керамзит, потім – земляну суміш, а поверх неї – чистий річковий пісок. Ґрунт добре зволожують і роблять у ньому ямки завглибшки 3 см. Живці поміщають у ямки, засипають піском, щільно притискуючи його пальцями, й обприскують водою. Рослини накривають скляною банкою, а ящики – поліетиленовою плівкою. Пісок має бути помірно вологим, а температура в приміщенні – 22–25°С. Через 4–5 тижнів живці укорінюються, а через місяць їх розсаджують в окремі горщики.

Слід зазначити, що під час кожного пересаджування

молодих рослин місткість горщиків необхідно збільшувати приблизно на 1 л.

Дещо про укриття

За десять років вирощування цієї рідкісної у наших краях рослини Лариса Михайлівна разом із чоловіком набули певного досвіду. Тому вони завжди радять усім господарям, які мешкають у регіонах, де температура повітря взимку нижча за мінус 15°С, укривати інжир на зимовий період. Щодо способів укриття, то тут кожний господар має визначитися самостійно. Однак, найлегше укривати інжир, сформований у вигляді куща. Кожну його гілку потрібно плавно опустити на заздалегідь постелене листя, суху траву й пришпилити її дерев'яними гачками у двох–трьох місцях. Головне, щоб стебла не зламалися від різкого нахилу. Розклавши кущ інжиру у вигляді віяла на землі, його гілки накривають травою, сіном, старим одягом, кожну гілку – окремо і ретельно. Потім усе це накривають поліетиленовою плівкою, а зверху ще й руберойдом.

Окрім виконання цих агрозаходів, подружжя Глушко радить дотримуватися певних правил вирощування інжиру.

Основні правила вирощування інжиру

◈ Інжир – рослина субтропічна, тому вона боїться різкого зниження температури й холодних зимових вітрів. А відтак, якщо є така можливість, краще висаджувати її біля південної стіни будинку або огорожі.

◈ Під час пересаджування у відкритий ґрунт слід враховувати спосіб формування рослини – штамбовий або кущовий.

◈ Техніка садіння інжиру практично не відрізняється від садіння звичайних плодових дерев. Але під час садіння кореневу шийку саджанця заглиблюють у ґрунт на 2–3 см, що сприяє утворенню додаткових корінців. Висота саджанця не повинна перевищувати 80–100 см, тому за необхідності його вкорочують.

◈ Загущені гілки та пагони на штамбі необхідно регулярно зрізувати, змащуючи місця зрізів садовим варом.

◈ У перші 2–3 роки вегетації навесні кінці основних пагонів вкорочують, що сприяє закладанню більшої кількості бічних гілок. У подальшому під час обрізування регулярно видаляють поросль і жируючі пагони, а також усі поламані, сухі, загущені гілки.

◈ В окремі роки інжир може вимерзнути взимку до рівня снігового покриву або землі, однак не варто поспішати видаляти корені рослини. Навіть після надзвичайно морозних зим вимерзлий кущ інжиру може частково відновитися і навіть сформувати невеликий урожай, а наступного року плодоношення відновиться повністю.

◈ Догляд за інжиром полягає в розпушуванні пристовбурного круга, видаленні бур'янів і регулярному поливі – 8–10 разів за сезон (по 1 відру під рослину). Щоб інжир добре плодоносив, навесні під час розпушування ґрунту вносять комплексне мінеральне добриво, а потім мульчують перепрілим гноєм, компостом або торфом.

Дивовижний смак "винних ягід"

Як уже зазначалося, інжир називають ще фіговим деревом, смоковницею, а його плоди – інжиром, фігами, "винними ягодами". Під час плодоношення ці рослини, вкриті ажурним темно-зеленим листям, мають дуже декоративний вигляд: листя створює щільну прохолодну тінь, у якій так і хочеться сховатися в спеку, а якщо при цьому можна ще й скуштувати стиглий плід – це просто райське блаженство!

Плоди інжиру дивовижно смачні: ніжні, соковиті, ароматні, солодкі. Причому, чим більше вони достигли, тим солодші, тому краще їсти їх відразу після того, як зірвали. За смаком вони нагадують молоде вино. Мабуть, саме тому вони й отримали свою другу назву – "винні ягоди". Шкода лише, що плоди зберігати тривалий час у свіжому вигляді неможливо, тому їх сушать, готують із них варення, джем, компот, пастилу, вино.

Але, крім своїх смакових принад, інжир володіє іншими цінними властивостями. Зокрема, він лідирує серед фруктів за вмістом мінералів. У свіжих плодах інжиру міститься чимало білка, а ще більше – в сушених. Також у них багато заліза і цукру, кальцію, фосфору і вітаміну В.

Цілющі рецепти

Важливий секрет, пов'язаний із плодами цієї рослини, знали ще воїни Олександра Македонського. Вирушаючи у далекий похід, вони завжди прив'язували до пояса мішечок із сушеним інжиром. Після важких боїв і переходів достатньо було з'їсти кілька сушених "винних

ягід", запити їх джерельною водою, щоб сили воїнів повністю відновилися, а голод утамувався. А ще вони знали, що змочена кашка із подрібнених плодів інжиру швидко загоює рани, сушені плоди допомагають під час отруєння. Цілющими плодами лікували захворювання серця, легенів, шлунка та печінки.

Вживання плодів інжиру поліпшує роботу органів травлення, знижує рівень холестерину в крові. Сироп із плодів має м'яку послаблюючу дію.

◈ У народній медицині відвар і варення з плодів інжиру здавна застосовували як потогінний і жарознижуючий засіб. Відвар готували з розрахунку: 2 столові ложки сухого інжиру на склянку води або молока.

◈ Настій сушених плодів інжиру допомагає від кашлю й бронхіту, а використаний для полоскання горла – від гострого ларингіту.

◈ Можна також зварити в склянці молока 2–3 ягоди інжиру і випити його за день, розподіливши на три прийоми. Цей засіб пом'якшує кашель і полегшує відходження мокротиння при трахеїтах і бронхітах.

◈ Настій із листя інжиру допомагає під час лікування бронхіальної астми, захворювань нирок і сечовивідних шляхів: 3 столові ложки сухого подрібненого листя, зібраного перед початком цвітіння рослини, залити 0,5 л окропу, настояти в термосі 4–5 годин, приймати 4 рази на день по півсклянки.

◈ Якщо м'якоть інжиру втирати в ясна, то швидко втамується зубний біль.

◈ Зовнішньо для лікування фурункулів і прискорення дозрівання наривів застосовують примочки із подрібненої кашки зі свіжих або розпарених у гарячій воді ягід. Розварені у молоці плоди також прискорюють дозрівання наривів під час зовнішнього застосування.

◈ Недостиглі плоди інжиру застосовують для видалення сухих мозолів. Плоди знімають вранці або увечері, відривають плодоніжки, стискують плоди і, коли з ямки від плодоніжки з'явиться біле молочко, змащують ним мозолі, які через кілька сеансів такого лікування зникають.

◈ Молочний сік інжиру застосовують для лікування ран, вугрів і бородавок. Він також видаляє пігментні плями. Доведена й протипухлинна властивість молочного соку та відвару з інжиру.

Протипоказання

Ось такі лікувальні властивості має ця рослина, втім, і протипоказань у неї чимало. Зокрема, під час лікування варто контролювати вміст цукру в сечі та в крові. Через великий вміст цукру сушені й свіжі плоди інжиру не рекомендується вживати за цукрового діабету, а також особам, схильним до ожиріння. Не можна призначати його за гострих запальних захворювань кишківника, особливо ентеритів, що пов'язано з великою кількістю клітковини в його плодах, і взагалі за запальних захворювань травної системи. Не рекомендується споживати інжир за подагри й схильності до каменеутворення через вміст великої кількості щавлевої кислоти. Також не варто його їсти тим, хто страждає через порушення сольового обміну. За інших випадків інжир не здійснює негативного впливу на організм, а відтак – його можна споживати для власного здоров'я й насолоди. Смачного!

О. Кіян,
Закарпаття

Щоб не боліла голова

Чому у нас інколи болить голова? Звичайно, на це питання найкраще відповість лікар. Однак хворі "зі стажем", особливо у випадках повторюваних болів, як, наприклад, під час мігрені, зазвичай, самі добре засвоюють навички діагностування і надання першої медичної допомоги. Тож, якщо причина головного болю вам достеменно відома, спробуйте такі прості, але дієві за багатьох випадків рецепти.

❋ Якщо часто турбує головний біль або болить голова під час застуди, можна спробувати таке лікування: 1–1,5 кг дрібної картоплі промити й потерти на тертушці з великими отворами. Додати 50–75 мл свіжого некип'яченого молока й добре перемішати. Кашку, що утворилася, трохи відтиснути й викласти шаром завтовшки 1 см на бавовняну тканину. Прикласти цю пов'язку до голови і міцно зав'язати її. Зверху надіти стару хутряну шапку, вивернувши її хутром усередину.

Процедуру краще виконувати перед сном, тривалість її становить 1–1,5 години. Курс лікування – 10 сеансів через день.

❋ Головку часнику середнього розміру обчистити й потовкти, щоб утворилася кашка. Скласти її у скляну банку й залити склянкою нерафінованої соняшникової олії. Зберігати в холодильнику на нижній полиці. Приймати протягом місяця тричі на день до їди, змішуючи 1 чайну ложечку часникової олії з 1 чайною ложечкою свіжовичавленого лимонного соку. Коли суміш закінчиться, можна зробити перерву на місяць, а потім курс лікування варто повторити.

❋ Придбати в аптеці спиртову настоянку календули. Розвести 30 крапель цієї настоянки у склянці гарячого чаю. Приймати за 30 хвилин до їди тричі на день протягом чотирьох тижнів поспіль.

❋ Суху подрібнену траву деревію настояти на молоці: 1 столова ложка трави на 1,5 склянки. Пити по 7 столових ложок 3–5 разів на день.

❋ Слід зазначити, що від головного болю також добре допомагають чаї з верби, осики, ромашки аптечної. Можна пити й відвар кореня валеріани. Інколи чай з меліси, що має заспокійливу дію і здавна застосовується при головному болю й нервових розладах, може виявитися панацеєю. Чай із неї готують так: 5 столових ложок сухої трави заливають 1 л окропу, посуд щільно накривають і настоюють чай півгодини. Приймають по 0,5 склянки 4–5 разів на день.

До чаїв від головного болю добре було б додати 1 столову ложку меду.

Щиро зичу всім здоров'я!

В.О. Іванов,
м. Гайсин Вінницької обл.

Від редакції:

Шановні читачі! Принагідно нагадуємо, що ви можете надсилати до редакції статті з відомими вам і випробуваними рецептами з народної медицини. Бажано, щоб вони були прості й доступні. Найцікавіші з ваших листів ми обов'язково надрукуємо у рубриці "Допоможи собі сам".

Красиво й затишно – коли чисто

Як утримувати власну оселю в чистоті? Адже лише за таких умов вона матиме красивий вигляд і буде по-справжньому затишною. А тому закінчення якісного й дорогого нині ремонту – це ще половина справи. Потрібно ефективно підтримувати чистоту в будинку, а для цього слід грамотно доглядати за більшістю матеріалів, якими він обладнаний та оздоблений.

Погляньмо на стелю

Фахівці завжди радять підтримувати чистоту в оселі та прибирати її за принципом "зверху – вниз". Тож починати варто зі стелі. Яке покриття ви обрали для стелі у своїй квартирі? Чимало господарів надають перевагу побілці, бо вона обходиться дешевше за інші будівельні матеріали. Однак слід враховувати, що це покриття потребує регулярного оновлення. І при цьому доведеться щоразу по кілька разів відмивати стіни й підлогу від вапна під час "косметичного" ремонту, а це створює певні незручності.

Аби належним чином підтримувати чистоту в квартирі, побілену стелю раз на півроку необхідно протирати від пилу. Робити це слід акуратно, бо за значного нагромадження пилу на стелі можуть залишитися розводи. Крім того, необхідно врахувати, що побілка швидко жовтіє від сигаретного диму, а якщо вас затопили сусіди, на стелі залишаться руді плями. Однак, як би там не було, а існує стала думка, що побілені стеля й стіни "дихають", а тому цьому покриттю надає перевагу значна частина господарів.

Дещо про стіни

Протягом останніх десятиріч найпоширенішим матеріалом для оздоблення стін залишаються шпалери. Змінюються лише уподобання споживачів щодо матеріалів, з яких вони виготовлені, та модних кольорових відтінків. Проте слід враховувати, що з-поміж великого вибору шпалер паперові псуються найшвидше. Зокрема, вони легко рвуться, забруднюються, вбирають кіптяву й сигаретний дим. Однак ці шпалери значно дешевші за інші, а це в наш економічно скрутний час має неабияке значення. Тож, якщо ви готові періодично замінювати оздоблювальні матеріали на стінах вашої квартири й переклеювати шпалери, тоді все гаразд. Щодо чищення паперових шпалер, то це майже марна справа.

Промисловість випускає також інші види шпалер, зокрема шпалери під фарбування, за допомогою яких вдається якісніше підтримувати стіни в оселі у чистоті. Хоча при цьому їх доводиться періодично перефарбовувати, "освіжаючи" приміщення.

Вінілові шпалери також дуже поширені, але, купуючи їх, варто знати, що вони, зазвичай, мають "ніжне" покриття. Їхню поверхню з "пупиришками", що надають шпалерам рельєфності, легко здерти. Тому не варто використовувати вінілові шпалери у тих приміщеннях, де меблі доведеться часто пересувати або притулятися до стін.

З-поміж сучасних нових видів шпалер варто назвати шпалери з джуту, бамбука, трави. Вони заслуговують на увагу, бо виготовлені з натуральних матеріалів. Але мають одну суттєву особливість – такі шпалери дуже чутливі до забруднень, тому їх краще застосовувати у приміщеннях, де ймовірність потенційного забруднення мінімальна, наприклад, у спальні. Щодо догляду і підтримання у належному стані шпалер з джуту, бамбука, трави, то їх практично не чистять, а лише стирають пил ледь вологою ганчіркою.

Підлога має бути чистою

Керамічна плитка – лідер з-поміж підлогових покриттів і, до того ж, вона чемпіон гігієнічності. Окрім неї, радять також застосовувати ламінат або лінолеум, за якими легко доглядати. Щодо паркету і паркетної дошки, то ці матеріали потребують особливо дбайливого догляду, а відтак стелити їх краще у вітальнях і спальних кімнатах, а не на кухні чи у ванній.

Однак не варто сподіватися, що підлога, скажімо, з керамічної плитки не потребує періодичного догляду. Якщо хочете, аби вона довго радувала своїм блиском і яскравістю кольору, то під час догляду необхідно застосовувати спеціальні засоби з догляду за кахлем, які чистять плитку ефективно, легко видаляючи вапняні нальоти і затверділий бруд.

Аби ваша оселя завжди була гарною, чистою і затишною, пропонуємо ще кілька порад щодо її прибирання та підтримання у належній чистоті.

Кухонна раковина

Як мовиться у відомій телевізійній рекламі, на одному квадратному сантиметрі поверхні поряд і всередині кухонного зливу "мешкає" в середньому до 80 тисяч бактерій. Мікроорганізми живляться залишками продуктів, які, зазвичай, не вдається повністю змити, тому шкідники швидко розмножуються у сприятливому середовищі.

Немало "зарази" можна знайти і на водопровідному крані, куди бруд, бризки і знову ж таки харчові відходи потрапляють під час миття посуду. Але найбільше шкідливі мікроорганізми полюбляють вологі губки й ганчірки для миття посуду. Тож виходить парадокс, що саме засоби для чищення стають найпроблемнішими джерелами бруду.

Що ж робити за таких обставин?

Не лінуватися і мити кухонну раковину та кран після кожного приготування їжі або миття посуду. Причому ретельно, а не просто обполіскуючи їх теплою водою, бо вода змиє мікроби, але вони застрягнуть десь у водостоці, почнуть розмножуватися і швидко виберуться назад на поверхню. Знищити їх допоможуть спеціальні мийні засоби.

Кухонні дошки

Джерелами потрапляння бактерій є картопля, ягоди, листкові овочі і різна зелень. Після кожного приготування їжі на дошці й ножі можуть залишитися непрохані гості. Потім мікроби потрапляють на інші продукти харчування, а з ними – на наш стіл.

Що робити? Насамперед, ретельно мити всі овочі й фрукти перед вживанням, а м`ясо готувати лише за високотермічної обробки. По-друге, мити кухонні дошки з милом і щіткою. А ще необхідно мати окремі дошки для різних продуктів.

Слід також враховувати, що найкращим середовищем для розмноження мікробів є традиційні дерев'яні дошки. На скляних і пластикових їм складніше утриматися. До речі, подряпані або тріснуті дошки краще замінювати, бо будь-які поглиблення на їхній поверхні можуть слугувати притулком для інфекцій.

Випрана білизна

Найдрібніші частинки людських виділень залишаються на одязі і білизні навіть після ретельного прання. А разом з ними виживають і шкідливі бактерії, які починають розмножуватися у вологому й теплому середовищі вже усередині пральної машинки. Коли ви дістаєте звідти білизну, щоб розвісити її для сушіння, мікроби можуть потрапити на ваші руки, а звідти – у рот, шлунок і так далі.

Що робити? Більшість бактерій вмирають за температури понад 65°, тож саме ця цифра має бути виставлена на табло вашої пральної машини. А якщо перете білизну вручну, використовуйте м'який відбілювач, який також здатний знищити до 99% шкідливих мікроорганізмів.

Не змішуйте нижню білизну із постільною та верхнім одягом: саме вони вважаються первинним джерелом розповсюдження інфекцій. Мийте руки після закінчення прання й сушіння білизни.

Сітка душу

Мити ванну кімнату необхідно з дезінфікуючими засобами. Варто також часто провітрювати це приміщення, аби уникнути застоювання вологи. Якщо маєте таку можливість, то встановіть у витяжку невеликий вентилятор, який автоматично працюватиме під час кожного вмикання світла. Дешевший варіант – тримати двері ванни відкритими.

Підлога у туалеті

Фахівці стверджують, що на підлозі туалетної кімнати бактерій більше, ніж на сидінні унітазу.

Мікробризки води, які утворюються під час змивання, переносять частинки фекалій на підлогу і навіть стіни туалету. А разом із ними туди потрапляють і мікроби.

Що робити? Необхідно закривати кришку унітазу, перш ніж натискати на пристосування для зливання. Підлогу в туалеті слід мити не рідше, ніж раз на тиждень із застосуванням засобів для чищення, а туалетний килимок прати частіше і в гарячій воді, ретельно висушивши його перед тим, як постелити знову.

Клавіатура і телефонна трубка

Будь-яка техніка, до якої люди торкаються щодня, може стати притулком для вірусів грипу, бактерій стафілококу та інших захворювань.

Щодо клавіатури ПК, то це взагалі, як кажуть, окрема історія. За статистикою, за рік використання клавіатура стає на 1–1,5 кілограма важча за рахунок сміття, що потрапило в неї, і залишків їжі. Усе це, звичайно ж, слугує чудовим кормом для різних мікробів.

Що робити? Протирати телефонні трубки, мишки, екран тощо вологими серветками, а клавіатуру навіть витрушувати хоча б раз на місяць.

Ліжко

Постійне тепло і певна волога дають змогу мікробам легко й швидко розмножуватися у наших ліжках. До того ж, чимало з них живляться мікрочасточками нашої шкіри й залишками їди, яку інколи ми споживаємо в ліжку. Але найпоширенішою проблемою залишається популяція так званих "домашніх кліщів", які викликають алергію з симптомами, схожими на сильну застуду і навіть астму.

Що робити? Постільну білизну варто прати раз на тиждень. Домашні кліщі гинуть за температури близько 50°С, навіть додаткових засобів для чищення та дезінфекції при цьому не потрібно. І ще одна порада: не варто нагромаджувати у спальні купи несвіжого домашнього одягу, у якому мікроби розмножуються не гірше, ніж у зіпсованих продуктах.

О. Кіян,
Закарпаття

Вирощую кролів двох порід

Останнім часом ми спостерігаємо тривожну тенденцію до скорочення виробництва зерна – необхідної складової в одержанні тваринницької продукції, зокрема, м`яса. Й особливо гостро ця проблема постає сьогодні для господаря, котрий тримає живність, оскільки для годування корови чи, скажімо, курей, гусей або кролів замінника зерну знайти не так легко. А поживну страву для сучасної людини, особливо зайнятої фізичною працею, без м`яса приготувати складно.

Тож, на мій погляд, цю проблему з виробництва м`яса певною мірою може допомогти розв`язати старанне розведення й утримання кролів. Безумовно, для їхнього відгодовування також потрібне якісне зерно та якісний комбікорм, але, як показує практика (а в цьому я переконався на власному досвіді), ці зернові складові легко можна замінити дешевшою сировиною, наприклад, сіном та соковитими кормами.

І ще одна непроста проблема для господаря, котрий тримає кролів, це – хвороби тварин та як їм запобігти. Проте й тут є вихід: потрібно правильно підібрати породу кролів і досконало розробити технологію їхнього утримання.

Тож я, шановні читачі-кролівники, хочу поділитися з вами своїм скромним досвідом розведення й утримання цих пухнастих і вухатих тварин, аби мати з них смачний продукт для нашого столу.

Отже, щоб забезпечити сім`ю поживним кролячим м`ясом, достатньо тримати в господарстві чотирьох кролиць та одного кроля-самця. Це маточне поголів`я дасть господарю можливість виростити до 70–80 голів молодняка, який потім забезпечить 120–130 кг високоякісного м`яса. Й усе це м`ясо здобуте на дешевих кормах. А для такого утримання кролячого поголів`я з економічного погляду для виробництва поживного м`яса та якісного хутра, як свідчить моя практика утримання кролів, найкраще підходить порода Біла новозеландська, а також і Сріблясте порода.

Новозеландська біла порода швидко розвивається до дорослого стану й високомолочна. Самиці народжують від 7 до 9 кроленят, яких вони добре вигодовують. І цю породу кролів можна утримувати на сітчастій підлозі, що, в свою чергу, уберігає тварин від певних захворювань, а ще й для чистоти приміщення практичніше утримувати кролів саме на сітчастій підлозі.

Раніше я розводив декілька різних порід, але від них відмовився, оскільки вони довго нарощували масу. Скажімо, самиці породи Фландр народжують у середньому 5 кроленят, а злучати їх необхідно аж у 8-місячному віці. Ця порода кролів погано витримує утримання на сітці, а дерев`яну підлогу потрібно часто чистити, особливо влітку, коли підстилка швидко "горить". Температура такої підстилки влітку дуже часто досягає 60–80 градусів. А ще я постійно в такій підстилці знаходив личинки мух та інших паразитів. І уявіть запах такої підстилки! А що тут можна сказати про прирости? Та й забійний вихід цієї породи кролів не можна порівняти із новозеландською.

Про інші породи нічого не розповідатиму, хоча перебрав їх аж 11. І після тривалого випробовування залишив для розведення й утримання тільки дві. Можливо, хтось із господарів, котрі тримають цих тварин, про які веду мову, мають іншу думку, то, будь ласка, напишіть про свій досвід до нашого журналу "ДСГ." А перевагою новозеландської породи кролів над іншими є і те, що самки цієї породи запліднюються у 4–5-місячному віці й незалежно від пори року. Буває, що з першого разу самка не прийняла самця. А із спеціальної літератури знаю, що охота в самиці виникає із "залицянь" самця до неї. Тому другий раз підсаджую самця до неї через годину. А через п`ять діб ще раз підпускаю самку до самця і, коли вона його не приймає, значить, вона запліднена.

Перше потомство я планую на кінець січня – початок лютого. На жаль, на час народження малечі температура в моєму кролятнику (дощана й неутеплена споруда), становила близько мінус 11°, а потім знизилася до мінус -16°. Звичайно, довелося понервувати, але, на щастя, все обійшлося благополучно. Всі кроленята витримали таке для них неприродне "випробування". А народжували матки у спеціальних маточниках: фанерних ящиках, наповнених

сіном, у яких турботливі кролиці вимощували із пуху гнізда. Кроленята біля матері перебувають 45 діб.

Пробував залишити малюків біля матері на довший термін, до трьох місяців, але це не на користь самкам: кроленята, підростаючи, стають справжніми агресорами, валять своїх матусь просто з ніг, коли їм заманеться "порозважатися" і таким чином виснажують. А багато кролиць узагалі припиняють лактацію. Отже, моя практика забракувала цей метод і тепер я парую кролицю на 17-ий день після окролу.

Я переконався, що утримання кролів вигідне ще й тим, що самки можуть одночасно бути в стані лактації і заплідненими. Тож, якщо господар із розведення та утримання кролів хоче мати гроші, то цією фізіологічною властивістю кролиць має скористатися. Я раджу здійснювати чотири окроли на рік. І, коли перший окріл планується на 1 лютого, то останній – приблизно 15 червня. Це й дасть змогу господарю виростити молодняк на дешевому годуванні на високоякісне м`ясо ще до морозів. Забивати на м`ясо молодняк вигідніше в 4-місячному віці. Чому? У пізнішому віці потрібно буде більше кормів, а приріст у такому віці різко знижується. На цей час така особина важить 3,2–3,5 кг, а маса живого м`яса становить приблизно 1,8 кг. Годівля молодняку, як я вже розповідав вище, складається із дешевих складових. Це – трава. Для цього потрібно сіяти бобові трави й амарант, у них міститься багато протеїну. Безумовно, можна кролям згодовувати і звичайну траву. Але я свіжу до годівниць ніколи не кладу. Перед тим, як покласти траву для згодовування, я в затінку витримую її для підсихання. У такому вигляді вона корисніша для кролячого організму. Обов'язково у напувалках постійно є вода. І завдяки воді поживні речовини краще розносяться по всьому організму тварини й краще засвоюються. Без достатньої кількості води в напувалках марно сподіватися на високий приріст м`яса у тварини. До питної води на 10 л ще додаю столову ложку йодованої солі. Такий захід підвищує стійкість організму до захворювань. А також мої кролі охоче їдять городні залишки: дрібну картоплю, брукву, гарбузи, моркву, полин, кропиву.

Маточне стадо підгодовую комбікормом. А ще для продуктивного утримання кролів у домашніх умовах обов`язково потрібно їх щеплювати від міксоматозу та геморагічної хвороби. Дехто каже, що кролів не щеплюють, бо вони, дякуючи своєму імунітету, не піддаються хворобам. Ні, в практиці утримання кролів у домашніх умовах такого не буває.

Отже, мої складові розведення та утримання кролів у присадибному господарстві такі: по-перше: вибір породи цих тварин та якісне маточне поголів`я, по-друге: сітчаста підлога, по-третє – належний, необхідний санітарний стан приміщення, у якому утримуються кролі, і по-четверте – дотримання усіх належних та необхідних вимог (технологій) розведення й утримання пухнастих та вухатих, якщо хочемо мати смачне кроляче м`ясо та хутро для виготовлення одягу.

О.М. Марченок,
м. Чернігів

Аспергільозу птиці можна запобігти

На аспергільоз хворіють усі види домашніх та диких птахів, усіх вікових груп. Він проявляється ураженням органів дихання та перебігає у гострій, підгострій і хронічній формах. Загибель молодняку сягає 80%, а дорослої птиці – до 90–50%. Збудником хвороби є плісняві гриби роду аспергіл. Для свого життя і розвитку вони використовують підстилку, овочі, злаки, глибоко проникаючи в їхні тканини, а, потрапляючи до організму, продовжують паразитувати в його тканинах.

Спори грибків дуже стійкі до дії хімічних речовин, що ускладнює профілактику та лікування цієї хвороби.

Потрапляючи до організму через органи дихання, вони розмножуються, утворюючи розпливчастий запальний процес або вузлики. Самі ж спори та міцелій гриба руйнуються, виділяються токсини, які спричиняють важку інтоксикацію організму та складний перебіг хвороби.

Перші клінічні ознаки аспергільозу проявляються через 3–10 днів після потрапляння збудника до організму птиці. Вона стає малорухливою, сонливою, млявою, втрачає апетит. У першу чергу уражуються органи дихання з проявом чхання, кашлю. Із дзьоба та носових отворів витікає серозна, піниста рідина. Все це супроводжується свистячим хрипом. Перед загибеллю спостерігаються судоми, діарея. Птиця гине від вираженого висипання.

За розтину птахів, що загинули, в легенях можна побачити набряклість, запалення, утворення фібринозних жовто-білих вузликів. Рідко у повітроносних мішках бачимо потовщені стінки. В них накопичена жовтувато-зеленувата сироподібна маса.

За перших клінічних проявів хвороби для консультації слід запросити спеціаліста ветеринарної медицини, який допоможе позбутися і запобігти таким хворобам птиці, як туберкульоз, пулороз, респіраторний мікоплазмоз та інфлюенца, дасть рекомендацію щодо проведення відповідних лабораторних досліджень.

У разі виникнення захворювання птахів ізолюють, забивають клінічно хвору птицю й ту, що починає хворіти.

Для профілактики хвороби не слід стелити підстилку, не давати зерно, овочі. Поліпшують санітарно-гігієнічні вимоги, а також умови утримання і годування птиці. Забезпечують поголів`я вітамінами та мінеральними кормами, а підозрілі на зараження грибами виводять з раціону.

Приміщення, у якому виникла хвороба, звільняють від птахів, чистять та дезінфікують 4%-ним розчином їдкого натру. Вакцинопрофілактика аспергільозу, поки що, на жаль, не розроблена. Лікують хворих йодистим калієм у дозі 0,15–0,30 мг на особину. Замість води птиці випоюють розчин сірчанокислої міді у співвідношенні 1:2000. Профілактика аспергільозу передбачає санітарно-мікологічний контроль кормів, підстилки та дотримання належного мікроклімату в приміщеннях.

Усі рекомендовані заходи мають вирішальне значення у запобіганні та ліквідації хвороби й одержанні від поголів`я бажаної продукції.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук

Приміщення для утримання худоби

На території України значну частину року худобу доводиться утримувати в приміщеннях (***стійловий період***). Тому важливо створити необхідні умови для життя і продуктивності тварин, що можливо лише в разі дотримання ***зоогігієнічних вимог*** до приміщення.

Ділянку для хліва вибирають на віддалі не менше 15 м від житлових споруд, розташовувати її необхідно дещо нижче за рівнем рельєфу відносно помешкання і колодязя, щоб вона мала невеликий ухил у протилежному напрямі.

Будують хлів з цегли або черепашника. Якщо для цього використовують матеріал на цементному розчині, то, щоб запобігти проникненню ґрунтової вологи до стін, кладуть на фундамент толь або руберойд. Форма й величина приміщення можуть бути різні, що залежить від багатьох чинників.

Стіни зсередини краще оштукатурити сумішшю цементу й вапна, яке є одночасно добрим дезінфікуючим і висушувальним матеріалом. На висоті 1,5 м від підлоги ставлять вікна так, щоб усередині приміщення рівномірно освітлювалося. Для збереження тепла у зимовий період передбачають подвійні рами. Якщо взимку стіни промерзають, їх можна зовні утепляти, використовуючи для цього солом'яні мати, стебла кукурудзи чи соняшників. Пануючі вітри повинні віяти у торець приміщення.

Стелю потрібно обов'язково утепляти, інакше в холодну пору року вона буде мокріти, а волога капатиме на тварин. На неї ще настеляють глину, перемішану з солом'яною січкою, товщиною не менше 2 см, а на неї рівномірним товстим шаром настеляють тирсу або подрібнену солому.

Підлогу роблять дерев'яну чи бетонну. Необхідно, щоб вона була вища від поверхні землі на 15–20 см. Бетонна підлога міцна, але холодна, тварини на ній сковзаються, а підстилка легко зсувається. Дерев'яна найкраще відповідає зооветеринарним вимогам. Її настилають з товстих дощок, щільно підганяючи їх одну до одної. Під дошками не повинно бути вільного простору. Підлога має бути рівною і непроникною для сечі. Для її стікання дошки кладуть з невеликим нахилом (з розрахунку 1–1,5 см на кожний метр стійла). В якості підстилки використовують гігроскопічний матеріал, а саме – солому чи тирсу. Величина стійла для корів залежить від породи і коливається від 2–2,2 м за довжиною і 1,5–1,8 м за шириною. Годівниці обладнують або безпосередньо під стіною, або на невеликій відстані від них у тому разі, коли вважають, що краще корм роздавати спереду тварини. Довжина годівниці дорівнює ширині стійла, ширина знизу 45–50 см, угорі – 80 см, висота її передньої стінки 25–30, задньої 80–90 см.

Стійла й годівниці для корів та телят відгороджують одне від одного. Прив`язь кріплять до передньої стінки годівниць.

У кінці стійла, впоперек його, обладнують ***лоток***, по якому сеча виводиться назовні до спеціальної ями. Лоток має бути шириною 40, висотою 10–15 см і мати ухил для стікання рідини.

Яму влаштовують зовні приміщення на відстані 1 м від стіни. Величина ями залежить від кількості тварин, які утримуються в приміщенні.

Стіни й дно ями викладають цеглою або роблять з бетону. Вгорі її добре закривають і обгороджують. На зиму на кришку ями кладуть товстий шар гною, щоб вміст ями не замерз.

Для видалення шкідливих газів приміщення обладнують вільно-витяжною вентиляцією. Для цього встановлюють спеціальну трубу, яку на зиму обов'язково утеплюють.

Двері до приміщення мають бути такі, щоб корова могла вільно в них пройти. На зиму їх також утеплюють.

Недалеко від приміщення вибирають місце для складування гною.

Д.В. Білай,
викладач Аграрно-економічного коледжу Полтавської державної аграрної академії

Що слід знати про хворобу Марека

Нерідко доводиться чути нарікання власників курей, що у них з`явилася кульгавість, паралічі кінцівок та крил. Відтак була підозра, що кури могли травмуватися, падаючи з сідала. Однак, за уважного спостереження за птахами встановлено, що найвиразніше такі ознаки проявляються у курей віком 60–120 днів.

Що ж у таких випадках робити господарю з птахами? Безумовно, необхідно звернутися до спеціаліста ветеринарної медицини, який поставить діагноз, що у птиці проявилися ознаки хвороби Марека.

Це надзвичайно заразна хвороба курей та індиків, яка зумовлюється вірусом і проявляється у двох формах: класичній (ураження периферичної і центральної нервової системи) та гострій (великий падіж птиці).

Вірус, проникаючи до організму, змінює обмін речовин, знижує його захисні властивості та підвищує сприйнятливість до інших захворювань. У пір`ї хворих птахів та пилу пташників збудник залишається життєздатним до 300 діб. Він не гине за одноразового заморожування. У природних умовах до хвороби найчутливіші кури, однак можуть хворіти й індики, перепели, фазани, голуби.

Джерелом збудника хвороби є хвора птиця. Збудник зараження проникає з повітрям через дихальні шляхи. Від хворої птиці вірус виділяється також через дихальні шляхи та з виділеннями із шлунково-кишкового каналу. Передається вірус і яйцями, шкаралупа яких забруднена ним.

Потрапляючи до організму, вірус швидко розмножується у тканинах селезінки, печінки та у нервових стовбурах, що спричиняє утворення пухлин у багатьох органах.

За класичної форми перебігу хвороби є зміни в райдужній оболонці ока, зіниці та настає сліпота. Спостерігаються розлади в рухах, хода хитка, невпевнена, опускання кінцівок, кульгавість. Часто паралізуються ноги, крила, хвіст, шия, зоб. Хворі тримають кінцівку витягнутою уперед із скарлюченими пальцями або тягнуть її по землі. У важких випадках перебігу хвороби кури лягають на груди або на бік, витягують одну ногу вперед, а другу – назад або вбік. Від цієї хвороби гине до 30% птиці. У курей, які загинули від хвороби Марека, під час розтину знаходять потовщення нервових стовбурів поперекового та плечового сплетінь. У легенях, серці, нирках, статевих залозах спостерігаються пухлинні розростання.

Гостра форма хвороби виникає раптово, за якої виявляють ознаки нервового ураження. На початку захворювання знаходять поодинокі, а потім і численні пухлини у внутрішніх органах, шкірі, м'язах. Вони також трапляються у яєчниках, серці, залозовому шлунку, легенях, у м`язах скелету, рідше – в нирках, печінці та селезінці.

Від цієї хвороби гине до 40% птиці. Для попередження хвороби Марека яйця для інкубації і курчат закуповують у благополучних щодо цієї хвороби господарствах. Яйця для інкубації слід брати від клінічно здорових курей віком старше одного року.

Для профілактики та поширення заражень стадо курей слід щоденно оглядати. Всю хвору та підозрілу на захворювання птицю забивають і утилізують, а курчат ізолюють і вирощують окремо до забійного віку. Приміщення, у яких утримувалася хвора птиця, та інвентар очищають, дезінфікують і білять.

Застерегти хворобу Марека можна застосуванням живих вакцин, яких саме – вам, шановні господарі, порадить лікар ветеринарної медицини. Щеплюють вакцину внутрішньом`язово курчатам добового віку.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук

Готуємо в червні

Сердечно дякую редакції журналу за те, що відзначили мій кулінарний рецепт українського борщу серед багатьох інших та щедро нагородили. Велике спасибі за нагороду: журнал "Дім, сад, город" безкоштовно приносять. Прийшла ще і величезна бандероль із додатками – бібліотечка та різноманітне насіння овочів і квітів. Дуже вдячна редакції за подарунки і за те, що таке видання є. Воно несе нам, читачам, світлі хвилини приємного спілкування.

Коротко про себе: моя мала батьківщина – село Іванівка під Уманню, але 33 роки живу в селі Нова Олександрівка на Київщині. Освіту маю вищу сільськогосподарську, уже рік на пенсії.

Надсилаю на ваш розгляд деякі рецепти страв, взяті із середовища народного. Сільські господарочки–майстрині готують дуже смачні наїдки без попереднього відвідування магазину. Вважаю – у них треба вчитися. Я це роблю із задоволенням.

З повагою
Тетяна Торба–Любич

Каша гречана із "білої" гречаної крупи

Цей рецепт я "підглянула" у господинь з с. Мала Супоївка Згурівського району на Київщині.

2,5 склянки "білої" гречаної крупи помити холодною водою, потім підсушити на сковорідці, частенько перемішуючи. Окремо у чашці збити двоє яєць, вилити у гречку на сковороду і швидко й ретельно перемішати. Підсушувати гречку із збитими яйцями до тих пір, поки крупа стане знову розсипчастою.

Далі варити, як звичайно: 2 частини води на 1 частину гречки, сіль, масло. Бажано варити у духовці, щоб було схоже на страву із селянської печі. Спробуйте хоч один раз зварити саме так, і ви ніколи не відмовитеся від цього рецепту.

Квашена капуста, тушкована з реберцями

(рецепт з села Іванівка Уманського району на Черкащині)

Середні за розміром шматочки реберець добре підсмажують на смальці з додаванням дрібно порізаної цибулі. Цю суміш змішують із квашеною капустою, з якої попередньо гарно віджали розсіл. У капусту з реберцями додають чорний мелений перець і лавровий лист. Якщо капуста дуже кисла, то треба трішки промити її в холодній воді. Підготовлену капустину з реберцями складають у гусятницю або на сковорідку (якщо невеличка порція) і злегка(!) підсмажують–підтушковують на плиті або в духовці. Головне – не перетушкувати.

Карасі, смажені по–малосупоївському

Почищені, вимиті карасі обкачують у житньому борошні крупного помолу (за відсутності житнього все добре вийде із звичайним пшеничним) і кладуть у розігріту на сковороді олію. Коли риба підсмажиться з одного боку, змащуємо сметаною (бажано домашньою) верхні бочки карасів і тільки тоді перевертаємо їх.

Коли рибу перевернули – вогонь під сковорідкою робимо середній і щедро посипаємо карасі порізаною підсоленою цибулею (чи напівкільцями, чи дрібненько порізаною – це вже кому як подобається). Сковорідку накриваємо кришкою і досмажуємо карасі таким чином, щоб цибуля стала тільки золотистою, м'якою, і аромат тоді дуже смачний. Основна особливість цього рецепту саме у цибулі і досмажуванні під кришкою. Якщо на цей час у хаті немає сметани, смажте без неї, але цибуля обов'язкова у рецепті і накривання кришкою теж.

Домашня локшина

Навіть у теперішні часи, коли в магазинах від товару полиці крамниць гнуться – ламаються, жителі моєї Іванівки все ж таки стараються, щоб локшина була домашнього приготування.

Пропорції при виготовленні локшини такі: на одне яйце береться по об'єму така сама кількість води, який об'єм займає яйце.

Практично це роблять так: яйце розбивають у невелику скляночку, дивляться, який об'єм займає розбите яйце, і цією ж скляночкою відміряють такий самий об'єм звичайної води. Сіль не слід додавати зовсім! Для того, щоб освоїти виготовлення домашньої локшини, за перших спроб не беріть на рецепт більше двох яєць.

Два яйця, виміряну воду виливаємо у миску, додаємо стільки борошна, щоб отримати туге (ні в якому разі не м'яке!) тісто. Чим тугіше воно буде, тим смачніша вийде локшина. Замішане тісто ділимо на дві частини і качалкою розкачуємо на два тонких коржі, які кладемо на полотнинки (чи старі простирадла), щоб вони трішки підсохли, але не пересохли, бо пересохлі коржі будуть ламатися під час скручування (тут треба набути власного досвіду).

Коли коржі достатньо підсохнуть, їх скручують так, немов млинці на налисники. Скручені коржі ріжуть тонкою чи середньою соломкою на кухонній дошці. Порізану соломку розтрушують на чистих полотнинках і сушать до готовності, часто перемішуючи. Коли локшина висохне, її ламають на таку довжину, яка вам подобається. Смачнішої локшини я у своєму житті не їла:

чи то з м'ясною підливкою, чи з простою зажаркою, чи з молоком – значення не має, всі страви з нею дуже смачні. Ця локшина ніколи не переварюється, не розповзається, не стає "лемішкою". А весь секрет – у домашньому приготуванні, хоча рецепт виготовлення надзвичайно простий.

Спробуйте приготувати хоча б один раз – ви не розчаруєтеся.

Шановна редакція!

Кулінаром-віртуозом себе не вважаю. Тому дуже вагалася, перш ніж наважитися надіслати на конкурс свої прості рецепти.

З повагою

Валентина Бєльченко,

Червоногвардійське, Крим

Огірочки "сухого" засолу

(рецепт дається з розрахунку на 1 кг, а господиня може відповідно збільшувати кількість)

Треба мати: 1 кг маленьких огірочків, 4–5 зубків часнику, чайну ложечку зернової гірчиці, гвоздики, духмяний перець, кріп, петрушку, м'яту. Сіль кладемо за смаком.

Часник нарізаємо шматочками, зелень рвемо руками, все зсипаємо у щільний поліетиленовий пакет для харчових продуктів. У огірочків зрізуємо кінчики. Кожний зрізаний кінчик вмочуємо у сіль і також кладемо в пакет. Додаємо на 1 кг огірків ще одну чайну ложечку солі, пакет щільно зав'язуємо, ретельно струшуємо і залишаємо при кімнатній температурі не менш як на 12 годин. Коли мине 10–12 годин, подивіться, скільки виділилося рідини. Можете вийняти ваші огірочки із розсолу, що утворився, і зберігати в холодильнику. Такі огірочки зручно брати в дорогу, засоливши перед від'їздом.

Огірочки в петрушці

Хто сам вирощує зелень, треба нарізати багато петрушки, додати трішки кропу, кілька ложок оцту, сіль, цукор за смаком. У каструлю шарами викладати підсолену й підкислену зелень та огірки, нарізані кільцями. Злегка присипати цукром. Дати настоятися 6–10 год. Потім розкласти по банках 0,5 л і стерилізувати 15 хв.

Консервований щавель

Треба мати: 750 г щавлю, 150 г зеленої цибулі, 10 г кропу, 10 г зелені петрушки, 10 г солі, 300 г води.

Пряну зелень, кріп, петрушку і зелену цибулю перебрати й нарізати шматочками довжиною 2 см. Щавель помістити в емальовану каструлю, додати зелень, цибулю і сіль, залити гарячою водою (80°С) і кип'ятити 10 хв. на помірному вогні.

Гарячим розкласти в чисті прогріті скляні банки 0,5 л, прикрити кришками і пастеризувати 20 хв., після чого закатати банки.

Використовувати для перших страв і приготування різних соусів.

Літня піца з помідорами

Треба мати для тіста: 1 склянку борошна, 30 г цукру, 150 г вершкового масла або маргарину, 1 яйце.

Для начинки: 6–8 стиглих помідорів, сіль, дрібка чорного меленого перцю, 3–4 зубки часнику, 4 столових ложки майонезу, шматочок (80 г) тертого твердого сиру. Якщо є 4–5 шматочків ковбаси, зелень петрушки та кропу.

Охолоджене масло порубати ножем, всипати борошно, цукор, розбити яйце і замісити некруте тісто, поставити його на 20–30 хв. у холодильник. А тим часом нарізати кільцями упоперек помідори, пропустити через часникодавку часник, посікти зелень, натерти на тертушку сир.

Вийняти тісто, тоненько розкачати, зробити і підняти бортики з тіста. Викласти на тісто помідори, посолити, поперчити їх, рівномірно розподілити часник і зелень, полити піцу майонезом і присипати твердим сиром. Випікати у гарячій духовці 20 хв.

Курка, фарширована грибами і перепелиними яйцями

Треба мати: курку (1,5–2 кг), 200 г сухариків із білого хліба, склянку молока, 100–150 г будь-якого копченого м'яса, 2 цибулини, 150 г шампіньйонів. Можна, якщо любите, додати 200 г оливок без кісточок, 10 круто зварених перепелиних яєць, 100 г твердого сиру, але сир додавати не обов'язково, це залежить від смаків.

Обережно зняти з курки шкіру, підрізаючи ножем між шкірою і м'ясом. Звільнивши від шкіри ніжки, ножицями для розрізання м'яса перерізати кісточку так, щоб усередині залишилося сантиметра півтора кісточки.

Куряче м'ясо гострим ножем звільнити від кісточок і пропустити через м'ясорубку. Хліб розмочити у молоці і покласти його у фарш, додати тертий сир, розрізані навчетверо невеликі грибочки, оливки, круто зварені й очищені перепелині яйця. Посолити, поперчити, все ретельно вимішати і цим фаршем начинити курячу шкіру. Ті місця, де є розриви та отвори, де шия, зашити яскравою ниткою. Нафаршировану курку викласти на змащене жиром деко, надати їй бажаної форми, змастити жиром або майонезом і запікати в гарячій духовці до готовності. Перед подаванням до столу не забудьте зняти нитку. Подавати можна як гарячою, так і охолодженою. Нарізати порційними шматками вже під час роздачі.

Як боротися з гризунами

Усім відомо, що гризуни завдають великої шкоди людям і тваринам. Саме щур, заселивши міста, став розносником найстрашніших епідемій середньовіччя й досі завдає гігантських економічних збитків. За оцінками спеціалістів, чверть усіх пожеж та обривів дротів з невідомої причини – результат "любові" щурів до дротів. Сірий щур може знищити цілий курятник, а іноді й поросят.

Сірий щур живе 3–4 роки, двомісячна самка вже статевозріла і може народжувати до 17 щурів один раз на три тижні, за умови, що їм є чим годуватися.

Як боротися

Отрута швидкої дії та пастки, як відомо, швидко втрачають свою дію на конкретну популяцію щурів через їхню славнозвісну обережність і колективну працю – якщо член зграї гине, покуштувавши отрути, решта щурів уже не потраплять у таку пастку.

Найбільш ефективний спосіб боротьби з гризунами на сьогодні – використання "розумної" готової принади "Крысиная смерть № 1". Така форма, на відміну від брикетів, гранул та зернових принад, не боїться вологи й добре розповсюджує запах, який приваблює гризунів. Скуштувавши принаду, гризуни відчувають нестачу кисню, виходять із нірок та місць укриття (завдяки цьому не треба зривати підлогу). Помітно діяти препарат починає на третю добу, не викликаючи у гризунів підозри щодо небезпечності принади.

Придбати принаду ***"Крысиная смерть № 1"*** *можна на ринках.*

Шкідливі комахи

Великою проблемою для дачників є оси, мурашки, мухи та інші комахи.

Оси завдають шкоди стиглим ягодам і фруктам, перегризаючи їхню шкірочку та висмоктуючи солодкий сік. Шершні, оселяючись поблизу пасік, знищують медоносних бджіл, крім того, вони можуть викликати у людини сильну алергію. Алергічні реакції на укус в окремих випадках можуть призвести до летального кінця.

Мухи переносять збудників інфекційних захворювань, таких, як туберкульоз, дифтерія, холера, сибірська виразка та деяких очних хвороб. До того ж, окремі личинки мух можуть поселитися в організмі людини, провокуючи тим самим цілий букет хвороб – від шкірних до кишково-шлункових та сечостатевих.

Давно відомо, що таргани переносять різні інфекції і викликають алергію і астму. Дослідники з Медичного Університету префектури Кіото виявили, що таргани самі по собі можуть бути причиною онкологічних захворювань.

Як боротися з комахами?

Боротьба з побутовими комахами потребує великої кількості різних засобів. Тобто, ми купуємо від тарганів – один засіб, від ос – другий, від мух – третій, перераховувати можна довго. На все це ми витрачаємо час, гроші, хоча й не впевнені в тому, що комахи загинуть. Крім того, вибираючи засоби для знешкодження комах, слід пам'ятати, що вони мають бути безпечними для людини.

Не радимо використовувати аерозольні упаковки, оскільки в них є озоноруйнівні речовини та ДДВФ (фосфорорганічна сполука) – речовина, яка може спричиняти онкологічні захворювання.

Нещодавно в продаж надійшов універсальний засіб від усіх комах, що повзають та літають: тарганів, мурашок, пилових кліщів, бліх, молі, клопів, мух, ос, комарів, стоножок та інших – "Смерть шкідникам № 1". Це засіб широкого спектру дії з подвійним ефектом (миттєва дія і тривалий ефект).

Нехай літо принесе всім добрий врожай, а засіб "Смерть шкідникам № 1" – радість від роботи на дачі без шкідливих комах.

Придбати засіб ***"Смерть шкідникам № 1"*** *можна на ринках.*

З питань придбання засобів звертатися за телефонами:

Вінницька	04344-2-17-87
Волинська	03322-40-500
Дніпропетровська	056-790-98-42
Донецька	062-348-84-11, 050-443-42-08
Житомирська	041-33-516-82
Закарпатська	050-514-99-64
Запорізька	061-222-71-60, 061-787-44-81, 050-900-32-00, 050-322-24-35
Івано-Франківська	067-343-70-14
Київська	044-538-16-63, 044-581-58-56, 044-599-04-81
Кіровоградська	067-520-38-27
Крим	0625-54-28-43, 0652-57-43-08, 095-216-08-55
Луганська	050-699-02-40, 050-443-42-08
Одеська	067-485-09-54
Рівненська	0362-54-51-50; 0362-26-44-45; 0362-26-44-45
Сумська, Чернігівська	067-632-49-47, 067-150-00-03
Харківська	057-757-35-25, 050-323-76-19, 067-577-58-08"
Хмельницька	067-372-06-49
Черкаська	0472-65-32-06, 096-752-44-26
Чернівецька	097-133-90-37

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№6 (270), червень, 2011 р.
Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **О.В.Кисленко**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва**
тел.: (044) 223-38-17,
тел.: (044) 222-93-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 23.05.2011 р.
Загальний тираж 141 534 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ "ПК "Онікс-Принт"
м.Київ, вул. Львівська, 22а.
Тел.: (044) 390-00-03
Замовлення № 0040.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

Каліпсо®

Нещадний до шкідників, безпечний для бджіл!

Надійний захист від колорадського жука та шкідників саду.

Безпечний для бджіл при дотриманні норми витрати.

Bayer Garden

ЗЕЛЕНИЙ СВІТ
ПРИРОДА • ЗРОСТ • УРОЖАЙ

Довідки цілодобово:
0 800 500 188
(по Україні дзвінки з стаціонарних телефонів безкоштовні)

www.zelenysvit.com

Ми допоможемо.

Індекс 74142 ISSN 1814—4357 Дім, сад, город. №6 (270). 2011. 1—48 с. Ціна договірна.
Ліцензія Міністерства Аграрної політики України — Серія АВ № 499411 від 20.05.2010